

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

26'ncı Toplantı
25 Aralık 2020 Cuma

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın vatandaşlarımız başta olmak üzere tüm Hristiyanların Noel'ini tebrik ettiğine, yeni yılı kutladığına ve Merkez Bankası Başkanı Naci Ağbal ile ekibine şahsı ve Komisyon adına başarılar dilediğine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan, Samsun Milletvekili Erhan Usta ve Giresun Milletvekili Cemal Öztürk'ün yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Varlık Fonu Genel Müdüriyle görüştüğüne ve uygun bir vakitte Komisyona detaylı bir sunum yapılacağına ilişkin açıklaması

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, Noel Bayramında Komisyonun çalıştırılmasının doğru olmadığını düşündüğüne, Merkez Bankasının TBMM'yi on dört aydır bilgilendirmemesinin öz eleştirisini kayıtlara geçirilmesini talep ettiğine ve Merkez Bankasının önceki toplantı tutanakları konusunda bilgi rica ettiğine ilişkin açıklaması

2.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, Merkez Bankası sunumunun bütçe görüşmelerinden önce yapılmasının faydalı olacağını düşündüğüne ilişkin açıklaması

3.- Giresun Milletvekili Cemal Öztürk'ün, bugünkü bilgilendirme toplantısının faydalı olacağına ve bundan sonra da yılda 2 defa devam edeceğine inancını belirtmek istediğine ilişkin açıklaması

IV.-SUNUMLAR

1.-Merkez Bankası Başkanı Naci Ağbal'ın, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun 42'nci maddesi gereğince Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında Komisyonu bilgilendirme sunumu

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

26'ncı Toplantı

25 Aralık 2020 Cuma

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 11.02'de iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz,

Vatandaşlarımız başta olmak üzere tüm Hristiyanların Noel'ini tebrik ettiğine, yeni yılı kutladığına ve Merkez Bankası Başkanı Naci Ağbal ile ekibine şahsı ve Komisyon adına başarılar dilediğine,

Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan, Samsun Milletvekili Erhan Usta ve Giresun Milletvekili Cemal Öztürk'ün yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine,

Varlık Fonu Genel Müdürüyle görüştüğüne ve uygun bir vakitte Komisyona detaylı bir sunum yapılacağına,

İlişkin açıklama yaptı.

Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan, Noel Bayramında Komisyonun çalıştırılmasının doğru olmadığını düşündüğüne, Merkez Bankasının TBMM'yi on dört aydır bilgilendirmemesinin öz eleştirisini kayıtlara geçirilmesini talep ettiğine ve Merkez Bankasının önceki toplantı tutanakları konusunda bilgi rica ettiğine,

Samsun Milletvekili Erhan Usta, Merkez Bankası sunumunun bütçe görüşmelerinden önce yapılmasının faydalı olacağını düşündüğüne,

Giresun Milletvekili Cemal Öztürk, bugünkü bilgilendirme toplantısının faydalı olacağına ve bundan sonra da yılda 2 defa devam edeceğine inancını belirtmek istediğine,

İlişkin açıklama yaptı.

Merkez Bankası Başkanı Naci Ağbal tarafından, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun 42'nci maddesi gereğince Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında Komisyonu bilgilendirme sunumu yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 17.43'te toplantıya son verildi.

25 Aralık 2020 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.02

BAŞKAN: Cevdet Yılmaz (Bingöl)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Merkez Bankasının Değerli Başkanı ve bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 26'ncı Birleşimini açıyorum. (*)

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın vatandaşlarımız başta olmak üzere tüm Hristiyanların Noel'ini tebrik ettiğine, yeni yılı kutladığına ve Merkez Bankası Başkanı Naci Ağbal ile ekibine şahsı ve Komisyon adına başarılar dilediğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Bugün Noel. Garo Bey'e anlayışı için teşekkür ediyorum, bugün toplantı yapıyoruz, Noel günü. Öncelikle vatandaşlarımız başta olmak üzere tüm Hristiyanların Noel'ini tebrik ediyorum, ayrıca 2020 yılının son toplantısını yapıyoruz bu vesileyle yeni yılınızı da şimdiden kutluyorum. Covid başta olmak üzere endişelerin, sorunların azaldığı, umudun güçlendiği bir yıl olmasını temenni ediyorum.

Bugün, tabiri caizse çiçeği burnunda, yeni atanmış, kısa süre önce atanmış Merkez Bankası Başkanımızı ve ekibini konuk ediyoruz. Naci Bey'le geçmişte uzun yıllar mesai arkadaşlarımız var farklı konumlarda. Komisyonumuzun da en eski müdavimlerinden biri Naci Bey. Bürokratik yıllarından beri Komisyonumuza sık sık gelen, farklı sıfatlarla, -farklı şapkalarla diyelim- iştirak eden değerli bir insanımız. Çeşitli şekillerde Komisyonumuzun çalışmalarına zaten her zaman katkıda bulunmuş bir insan. Bugün de Merkez Bankası Başkanı olarak ekibiyle birlikte ilk defa aramızda, hoş geldiniz diyorum. Tecrübeli ve analitik yaklaşımı güçlü bir yönetici olarak tanıdık her zaman Naci Bey'i, veriye dayalı, gerçekçi yaklaşımlarıyla tanınan bir yönetici, bir kişilik. Tüm bu özellikleriyle, ilgili tüm taraflarla iletişim içinde, Merkez Bankasının temel misyonu olan fiyat istikrarına, bu yolla da finansal ve makro istikrara hizmet edeceğine yürekten inanıyorum. Sonuç olarak da ülkemizin kalkınmasına ve halkımızın refahına katkıda bulunacaklarını düşünüyorum. Tüm dünyada ekonomilerin Covid nedeniyle içinden geçtiği zorlu bir dönemdeyiz. Kendisine ve ekibine üstlendikleri bu önemli sorumluluk için şahsım ve Komisyonumuz adına başarılar diliyorum.

Gündemimizde 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun 42'nci maddesi gereğince Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında Komisyonumuzu bilgilendirme sunumu bulunmaktadır.

Sunuma başlamadan önce müsaadenizle bürokratların kendilerini tanıtmalarını rica ediyorum.

(Toplantıya katılan bürokratlar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu arada görsel basına da teşekkür ediyoruz, sağ olsunlar.

(*) Coronavirus salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

Bürokrat arkadaşlarımıza da tekrar “Hoş geldiniz.” diyorum.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Para Politikası Kurulundan kimse yok galiba?

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – 2 kişi olacak. Bir hocamız var burada; akademisyen Amerika’da görev yerinde bulunuyor. Diğeri, Meclis üyesi olan Ömer Duman arkadaşımız var. Kendisiyle irtibat kuralım, gelsin bence, haklısınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki. Arkadaşlarımız bilgilendirirlerse en azından öğleden sonraki oturuma yetişmiş olur.

Teşekkür ediyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, usul üzerine söz istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan’ın, Noel Bayramında Komisyonun çalıştırılmasının doğru olmadığını düşündüğüne, Merkez Bankasının TBMM’yi on dört aydır bilgilendirmemesinin öz eleştirisini kayıtlara geçirilmesini talep ettiğine ve Merkez Bankasının önceki toplantı tutanakları konusunda bilgi rica ettiğine ilişkin açıklaması

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Merkez Bankası Başkanımız, değerli bürokratlar, basının değerli emekçileri, değerli vekil arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, evet, bugün Noel ve Noel Bayramı’nın 1’inci günü ve ben Meclisin Hristiyan bir milletvekili olarak buradayım; bunun doğru olmadığını düşünüyorum gerek Merkez Bankamız açısından gerek Meclisimiz açısından. Osmanlı Meclis-i Mebusanında evet, biz daha çok sayıda Hristiyan milletvekiliydik ama o dönemde kimlikler birbirine saygı duyarlardı ve birbirlerinin bayramlarında Meclisi çalıştırmazlardı. Evet, şimdi azaldık, bu ülkede daha az Hristiyan var ama yine de bu ülkenin Meclisinin Hristiyan milletvekili de olduğu bilinciyle veya bu Komisyonumuzun bir Hristiyan milletvekili olduğu bilinciyle, bugün bu oturumun yapılmaması gerekirdi diye düşünüyorum. Aynı şekilde, Merkez Bankamızın sonuç olarak geçmişteki öncüsü Osmanlı Bankasının kurucularına baktığımızda bu ülkenin pek çok Hristiyan vatandaşları söz konusu ve orada hep bu saygı söz konusu olmuş, bunu böyle devam ettirmemiz lazım ya da size şunu öneriyorum: Ramazan Bayramı’nın 1’inci günü de Meclisi çalıştıralım arkadaşlar, var mısınız? Eğer Noel Günü çalıştırıyorsanız, Kurban Bayramı’nın 1’inci günü de çalıştıralım. Buna varsanız Noel Günü de çalıştırılmaya ben “Evet” diyeceğim. Bu açıdan, bu tasarrufun doğru olmadığını düşünüyorum.

İkinci konu, değerli arkadaşlar: Sayın Başkan, en son Merkez Bankası oturumumuzu 9 Ekim 2019 tarihinde yapmışız yani bir yıl, iki ayı geçmiş. Merkez Bankası Yasası’na göre yılda 2 kez Merkez Bankası, Meclis Plan ve Bütçe Komisyonunu bilgilendirmek durumunda, yani bu yasal bir emir. Evet, “çiçeği burnunda” dediniz Sayın Başkana ama sonuç olarak kurumsal bir eleştiridir bu gerek Meclisimize gerek Merkez Bankasına. Bunun neden kaynaklandığını kayıtlara geçirmek istiyoruz. Neden? Tamam, “Covid” dersiniz ama biz Covid’de çalıştık burada, Merkez Bankamız da çalıştı; Meclisimiz gece gündüz çalışıyor, öyle değil mi Sayın Başkan? Neden on dört aydır bu Meclis, Merkez Bankamız tarafından bilgilendirilmedi? Bu konuda Merkez Bankamızın öz eleştiri vermesini; gerekiyorsa, Meclisimizden kaynaklanıyorsa yani Plan ve Bütçe Komisyonundan kaynaklanıyorsa bu öz eleştiriye sizin kayıtlara geçirmenizi talep ediyorum.

Diğer bir eleştiri de Sayın Başkan, ben bir önceki sunumun tutanaklarını Meclis kayıtlarında bulamadım, yok. “Ses kaydı alınacak.” dendi, büyük tartışmalar oldu ve o sunum basına kapatılmıştı, son birkaç sunum da basına kapatılmıştı. Ben bu açıdan sizin bu tasarrufunuz için teşekkür ediyorum çünkü yeni Başkanımızın şeffaflık iddiası var. Basına kapatılan sunumların, açıkça söyleyeyim, sonuç olarak “Bir şey mi kaçırılıyor acaba kamuoyundan?” duygusu yarattığını düşünüp hep bu eleştiriği yaptım. Ancak geçen yıl bize “Efendim, ses kaydı alınıyor, tutanak sonradan oluşacak.” dendi ama ben ne söylediğimin kaydına ulaşamıyorum. Çünkü ben Sayın Başkana, arkadaş, ben size şunu söyledim, bunu söyledim, siz bu hatayı yaptınız ve bu da Meclis kayıtlarında var diyeceğim ama bunu diyecek bir kayıt yok ortada. Nerede bu kayıtlar Sayın Başkan, neden bu tutanaklar tutulmadı? Bu konuda da bilgi rica ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Erhan Bey de söz istiyor.

Buyurun Erhan Bey.

2.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, Merkez Bankası sunumunun bütçe görüşmelerinden önce yapılmasının faydalı olacağını düşündüğüne ilişkin açıklaması

ERHAN USTA (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle ben Sayın Merkez Bankası Başkanımıza yeni görevinin hayırlı, uğurlu olmasını diliyorum.

Şimdi, Merkez Bankası Kanunu'na göre yılda 2 defa bu bilgilendirmenin yapılması gerekiyor. Tabii, ben Komisyonda daha yeni üye olduğum için bir yılı aşkın bir süredir yapılmadığı bilgisinden haberim yoktu ancak benim de üzerinde durmak istediğim konu şu: Bu sunumdan amaçlanan faydanın oluşabilmesi için bunun vaktinin mutlaka Plan ve Bütçe Komisyonunda bütçenin görüşülmesinden önce olması lazım yani bizim para politikasının perspektifini bilmemiz lazım, onun para politikası ile maliye politikasının uyumu açısından bizden beklentisinin ne olduğunu bilmemiz lazım ki burada Plan ve Bütçe Komisyonu üyeleri olarak ona göre bir bütçe süreci müzakere edelim, ona göre taleplerimizi iletelim. Şundan hareket etmeyelim: Nasıl olsa Plan ve Bütçe Komisyonunun bir iradesi yok, zaten virgülünü değiştiremiyoruz; bu, ha ekimde olmuş, ha, efendim, aralıkta olmuş; ha, bütçe çıkmış, çıkmamış diye bir şey düşünmemek lazım. Modern, gelişmiş demokrasilerde bu komisyonlar önemlidir. Dolayısıyla, en azından bu bilgilendirmenin bundan sonra... Tabii, şimdi, bu dönem bir değişikliğe geldi ama -Sayın Başkanın ataması hangi tarihte, hatırlamıyorum- yani bunun eski Başkan döneminde, mutlaka aslında ekim ayında olması gerekirdi yani kasımda bütçenin geldiğini düşünürsek. O yüzden, bundan sonra bu hassasiyete dikkat edilirse Sayın Başkanım, iyi olur, faydalı bir şey yapmış oluruz. Yani en azından, ekim sunumunun kasımda, aralıkta filan değil de bütçe sürecinden önce olmasının faydalı olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, başka söz isteyen var mı usulden?

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun Cemal Bey.

3.- Giresun Milletvekili Cemal Öztürk'ün, bugünkü bilgilendirme toplantısının faydalı olacağına ve bundan sonra da yılda 2 defa devam edeceğine inancını belirtmek istediğine ilişkin açıklaması

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım; hepinizi tekrar selamlıyorum.

Sayın Merkez Bankası Başkanım, size de hayırlı olsun diyorum. Çok önemli bir sorumluluk üstlendiniz. Bu sorumluluğun üstesinden bihakkın geleceğinize inancımız tamdır.

Merkez Bankası Kanunu’nun 42’nci maddesi gereğince, hesap verebilir olmak prensibi gereğince, yılda 2 defa da olsa Plan ve Bütçe Komisyonuna bilgi vermek, dolayısıyla da Türkiye Büyük Millet Meclisine bilgi vermek üzere, daha Başkan olur olmaz bu ilk toplantıya gelmeniz bizi de sevindirmiştir. Aslında yılın son ayı, son günler de olsa, geç de olsa böyle bir toplantı hem hukuki açıdan hem de bizim açımızdan çok önemlidir, değerlidir. Ben bu bilgilendirme toplantısının faydalı olacağına ve bundan sonra da yılda 2 defa devam edeceğine inancımı belirtmek istiyorum.

Tekrar size ve ekibinize başarılar diliyorum. Çünkü kararınız da göstermiştir ki siz iş dünyasını, piyasayı, rasyonaliteyi ön plana alarak kararlar vereceğinizi gösterdiniz, bir bayrak gösterisinde bulundunuz.

Ben tekrar hayırlı olsun diyorum, tebrik ediyorum sizi.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Faiz yükselmesi iyi bir şey mi? Faiz yükselmesini destekliyorsunuz.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Zor soru...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Garo Bey, lütfen karşılıklı müzakere yapmayalım.

Evet, başka söz isteyen? Yok galiba.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz’ın, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan, Samsun Milletvekili Erhan Usta ve Giresun Milletvekili Cemal Öztürk’ün yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, değerli arkadaşlar sunuma geçeceğiz ama geçmeden birkaç şey söyleyeyim ben. Burada usul açısından ifade edilen bazı hususlar var.

Noel’le ilgili haklısınız tabii ki, bütün inançlara saygı duymak durumundayız, bizim geleneğimiz de böyle, yaklaşımımız da böyle ama bu seferlik istisnai bir durum olarak görelim. Yılın son günleri, malum, bütçe bitti, bir taraftan da Merkez Bankası Başkanımız yeniydi, ön çalışmaları, yoğun çalışmaları vardı. Bugün yapmazsak hafta sonu, işte, yılbaşı, Covid kısıtlamaları derken bir de Meclis kapanacak 26 Ocak’a kadar herhâlde çalışmama durumu var. Çok gecikecekti, sizinle de görüştüm ben, anlayışınızla böyle devam etmiş olduk. Teşekkür ediyorum anlayışınıza. Tekrar Noel’inizi de sizin ve bütün Hristiyanların tebrik ediyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Yılda 2 kez, dediğiniz gibi, kanun gereği yapılması gereken bir sunum, bilgilendirme. Bundan sonra Başkanımızla da tabii koordinasyon içinde, bu konuda çok daha disiplinli bir şekilde gitmeye gayret edeceğiz, Onu da ifade etmek isterim. Erhan Bey’in dediği gibi, bunu bütçeden önce, -ben de anlamlı görüyorum bu öneriyi- doğrusu, bütçeden önce olursa bütçedeki müzakereler daha sağlam bir zemin üzerinde gerçekleştirilmiş olur. Onu da Başkanımızla birlikte planlarken bütçe sürecinden önce bilgilendirmeyi planlayabilirsek çok iyi olur bence. Zamanı geldiğinde bizler, kim, nerede olur bilemiyorum ama bunu birbirimize hatırlatmamızda da fayda var diye düşünüyorum.

Basınla ilgili, dediğiniz gibi, Başkanımız da geldiğinden beri hakikaten şeffaflığı vurguluyor. Daha önceki toplantılara basın katılmamış, bu toplantıda farklı bir uygulama yapıyoruz. Aslında diğer komisyonlarda yapılan bir uygulamayı bugün burada gerçekleştiriyoruz. Görsel basın yok ama yazılı basın burada. Dolayısıyla burada ifade edilen hususların kamuoyuyla paylaşılması hususunda da sağlıklı bir kanal oluşturulmuş durumda.

Geçmiş toplantıların ses kayıtları var. Onu ben tekrar bir inceleyeyim arkadaşlarla, yani “İstenirse tutanak alınabilir.” dediler bana.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Biz istedik.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tutanak birimiyle siz de bir görüşün, biz de görüşelim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Tamam da Merkez Bankasının da bakması lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yani gizli saklı bir şey yok, kendi konuşmanızın tutanağını istiyorsunuz. Dolayısıyla bunun olmaması için ben geçerli bir sebep... Ancak teknik bir şeyler olabilir, bilemiyorum. Ses kaydından döküm almada zorluk mu var, neyse?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ama o zaman her şeyi saklayan bir anlayış var düşüncesi olur. Aynen, durum değişmeden...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, yok... Tabii, tabii... Hiç öyle bir anlayışımız yok, dolayısıyla ben de siz de isterseniz farklı kanallardan bu konuyla ilgilenelim. Tutanak neyse, tutanağa geçiyor, kayıtlarını isteyebiliriz.

Bu kadar benim alabildiğim notlar. Şimdi, fazla vakit kaybetmeden hemen müsaadenizle sunuma geçmek istiyorum.

Sunumlarını yapmak üzere Merkez Bankası Başkanımız Sayın Naci Ağbal’a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Ağbal.

Süreniz yarım saat diyelim ama uzatma ihtiyacı olursa zaten karşılıklı bu ihtiyacı görürüz.

IV.-SUNUMLAR

1.-Merkez Bankası Başkanı Naci Ağbal'ın, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun 42'nci maddesi gereğince Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında Komisyonu bilgilendirme sunumu

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Değerli Başkanım, sizleri, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyelerini saygıyla selamlıyorum.

Merkez Bankası Kanunu uyarınca yılda 2 defa yapılması öngörülen Plan ve Bütçe Komisyonuna bilgi sunulması kapsamında bugün ekibimizle birlikte buradayız. Umuyorum ki bu toplantı para politikalarına ilişkin genel çerçeve, uygulamalar, ileriye dönük beklentiler konusunda Komisyonumuz açısından olumlu bir bilgilendirme olur. Bütün ekibimizle burada sorularınıza hazırız.

Uygun görürseniz sunumuma başlamak istiyorum.

Bugün Merkez Bankası olarak yapacağımız sunumda 5 başlık altında sunumumuzu yapacağız. Birinci bölümde, fiyat istikrarının önemi konusunda Merkez Bankasının bakış açısını sizlerle özellikle paylaşmak istiyorum. İşin aslı burada başlıyor. Esas vurgu yapılması gereken, önem verilmesi gereken, hepimizin hafızamızda tutması gereken kısım burası. Böyle bir girişle başlamak istiyorum. Daha sonraki bölümlerde de gerek küresel gelişmeler gerek Türkiye ekonomisinin makroekonomik

görünümü, enflasyon görünümü, arkasından da yakın bir zaman içerisinde açıklamış olduğumuz 2021 yılı para kur politikası ana çerçevesini sizlerle paylaşmak istiyorum. Son bölümde de sunumumla ilgili genel değerlendirmemi sizlerle paylaşacağım.

Değerli Başkanım, değerli milletvekilleri; hepinizin bildiği üzere, fiyat istikrarı, ekonomik birimlerin tüketim, yatırım ve tasarruf kararlarında dikkate almaya gerek duymadıkları ölçüde düşük bir enflasyon oranı olarak tanımlanmaktadır. Bu son derece önemlidir. Ne zaman bir ülkede ekonomide karar alıcılar enflasyonu bir karar parametresi olarak almayı bıraktıkları zaman o ülkede fiyat istikrarı var demektir. Bu, enflasyondaki oynaklıktan, enflasyonun seviyesine kadar değişen bir “range” içerisinde ifade edilebilir. Tabii, fiyat istikrarı niye önemli? Bir ülkede eğer kalıcı fiyat istikrarı sağlanırsa o ülkede sürdürülebilir büyüme, istihdam, adaletli gelir dağılımı ve toplumsal refah artışı da sağlanır. Bu son derece önemlidir. Fiyat istikrarı bu açıdan bakıldığında aslında ekonominin, ekonomik istikrarın, uzun vadeli refahın temel ölçütlerinden en önemlisini oluşturmaktadır.

Yine, kalıcı fiyat istikrarı, yatırım ve üretimin sürdürülebilir şekilde artmasını bu yolla ekonominin verimlilik kaynaklı büyümesini sağlar. Fiyat istikrarının olduğu bir ekonomide yatırım kararı alanlar, üretim kararı alanlar fiyat gelişmelerine ilişkin öngörülebilir bir çerçeveyi, sürdürülebilir bir çerçeveyi gördüklerinde gerek yatırım kararı alırken gerekse yatırımlarını artırırken bunu hesaba katarlar ve böylelikle ekonomik büyümenin temeli verimlilik olmaya başlar. İşte, tam bu noktada Merkez Bankalarının toplumsal refah artışına en büyük katkısı fiyat istikrarını sağlamaktır. Biz, Merkez Bankası olarak, Merkez Bankası Kanunu’nda da ifade edildiği üzere toplumsal refah artışına yapabileceğimiz en büyük katkıyı fiyat istikrarını sağlamak olarak görüyoruz.

Fiyat istikrarı ile istikrarlı ve hızlı büyüme arasındaki pozitif ilişki, ekonomideki öngörülebilirliğin sağlanmasıyla iş ve yatırım ortamının iyileşmesinden kaynaklanmaktadır çünkü fiyat istikrarının olduğu bir ekonomide iş ve yatırım ortamı da iyileşmiş demektir. Tabii, birçok başka faktörün yanında, iş ve yatırım ortamını iyileştiren, gelişmiş demokrasi, hukuk devleti... Bütün bu ülkelerle beraber ekonomik istikrar, finansal istikrar ve fiyat istikrarı yatırım ortamının iyileşmesinin temel bileşenlerini oluşturmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası olarak enflasyon hedeflemesi rejimi çerçevesinde fiyat istikrarına odaklı para politikasını da kararlı bir şekilde uygulayacağız. Burada özellikle açık enflasyon hedeflemesi ve buna bağlı olarak açık enflasyon hedeflemesi rejimine vurgu yaptım. 2006 yılında başlatılan bu para politikası çerçevesini bütün unsurlarıyla, etkili bir şekilde 2021 yılında uygulamak suretiyle fiyat istikrarını elde etme noktasında önemli kazanımlar elde ettiğimiz bir yıl olsun istiyoruz ve Merkez Bankasının kararlılığında temel odak noktası fiyat istikrarının sağlanması olacaktır.

Özellikle bu hususları sizlerle paylaşmak istedim. Bir ülkede fiyat istikrarının sağlanması, toplumun bütün kesimlerinin buna sahip çıkması, bu konuda ortak bir fikre sahip olmaları hâlinde mümkündür. Burada en büyük görev Merkez Bankasına düşmektedir. Elindeki araçları etkili bir şekilde, doğru bir şekilde, doğru bir zamanda kullanacak, fiyat istikrarı noktasında üzerine düşen görevi tam ve layıkıyla yerine getirecek ama aynı zamanda, fiyat istikrarı noktasında ekonominin yapısal dengesinin korunması ve sürdürülebilir kılınması, fiyat istikrarının oluşması ve enflasyonun yukarıya gitmemesi konusunda toplumsal bir mutabakatın gelişmesi, ekonomi politikalarının da bu anlamda fiyat istikrarını destekleyecek bir çerçevede yürütülmesi ve bu şekilde fiyat istikrarının sağlanması son derece önemlidir.

Müsaade ederseniz, şimdi de bugünkü sunumumun ikinci ana bölümünü oluşturan küresel ekonomik gelişmelere ilişkin bilgileri, değerlendirmeleri sizlerle paylaşmak istiyorum.

Küresel iktisadi faaliyetin yönüne baktığımızda, temelde tema olarak gördüğümüz şudur: Küresel ekonomiye dair veriler üçüncü çeyrekte başlayan kısmi toparlanmanın devam ettiğine işaret etmektedir. Biliyorsunuz, pandeminin ağır koşulları altında global ekonomide ikinci çeyrekte olağanüstü bir daralma meydana gelmişti. Pandeminin etkilerini azaltması ve ülkelerin pandemi karşısı aldığı tedbirler sayesinde global ölçekte üçüncü çeyrekte hızlı bir toparlanmanın yaşandığını da görüyoruz. Ama bu -ekonomilerin sektörleri itibarıyla yayılım olarak- bütün sektörler için söylenemez, özellikle hizmet sektörü başta olmak üzere toparlanma noktasında bazı sektörler hâlâ pandeminin etkisi altında bulunmaktadır.

Yakın dönemde aşya dair olumlu gelişmelere şahit oluyoruz. Aşının geliştirilmesi ve global ölçekte uygulanmaya başlanmasıyla birlikte pandeminin ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerinin bertaraf edileceğine ve ekonominin hızlı bir şekilde toparlanacağına dair beklentiler bulunmaktadır. Ancak henüz erken bir aşamadayız, bu anlamda başlayan uygulamalar ve gelişmeler sevindiricidir ama burada ihtiyatlı bir şekilde bu konunun takibinde de yarar var. Bu açıdan global ekonominin geleceği bakımından aşya dair gelişmeler yukarı yönlü olumlu bir faktörken, yine de pandemiye dair son dönemde ortaya çıkan yayılım aşğı yönlü bir risk olma hüviyetini de korumaktadır.

Tabii, 2020 yılı global büyümesi tamamen pandemi etkisi altında şekillendi. Pandemi, gerek gelişmiş gerek gelişmekte olan ülkelerin büyüme oranlarında tarihi seviyelerde düşüşlere neden oldu. Bu anlamda bakıldığında, 2020 yılında küresel ekonominin yüzde 4,4 daralması beklenmektedir, 2021 yılında ise küresel ekonominin 5,2 oranında büyümesi bekleniyor. Tabii, burada 2021 büyümesinin seviyesi büyük ölçüde 2020 yılı büyümesinin baz etkisi etrafında şekilleniyor, bunu da söylemek lazım. 2020 yılında sert bir şekilde daralan küresel ekonominin önümüzdeki yıl toparlanacak olmasıyla birlikte, salgının seyrine bağlı olarak aşğı yönlü riskleri de barındırdığını ifade etmek gerekir.

Tabii, bu dönemde küresel enflasyon ve emtia fiyatları da pandeminin seyrine bağlı olarak bir gelişim gösterdi. Küresel enflasyon salgın döneminde aşğı yönlü bir eğilim sergiledi ancak emtia fiyatları açısından bakıldığında, özellikle üçüncü çeyrekte itibaren küresel ekonomideki olumlu gelişmelere bağlı olarak emtia fiyatları bir artış eğilimi sergilemektedir. Bu emtia fiyatlarındaki artış farklı kanallardan küresel ekonominin dinamiklerini de etkileme potansiyeline sahiptir.

Küresel para politikaları açısından 2020 yılına baktığımızda ise, gerek gelişmiş ülkelerde gerekse gelişmekte olan ülkelere merkez bankaları genişleyici para politikaları uygulamaları göstermişlerdir. Gerek faiz oranlarının aşğı çekildiği gerekse parasal genişlemenin yapıldığı sıra dışı bir dönem olarak 2020 yılını nitelemek mümkündür.

2020 yılında sermaye akımları da küresel ekonomik gelişmelerden önemli ölçüde etkilenmiştir. Salgının ilk aylarında artan küresel belirsizlikler nedeniyle gelişmekte olan ülkelerin hisse senedi ve tahvil piyasalarından yakın dönemde görülmemiş ölçüde bir sermaye çıkışı gözlenmiştir. Ancak son dönemde, küresel risk iştahındaki iyileşmeyle beraber gelişmekte olan ülkelere yönelik portföy girişlerinde de kısmi bir toparlanma ve iyileşmeyi de görüyoruz.

Toparlamak gerekirse, küresel ekonomi 2020 yılı itibarıyla pandemi kaynaklı olağanüstü belirsizliklerin etkisi altında şekillenmiştir. Küresel çıktı tarihi dip seviyelerini görmüştür. Bunun üretim kayıpları, istihdam kayıpları şeklinde sonuçlarını hep beraber küresel olarak yaşıyoruz ve salgın öncesi dönemle salgının birinci dalgasının etkilerini hafiflettiği dönemden sonraki küresel ekonomideki üretim, tüketim ve yatırım kararlarında da önemli oynaklıkların olduğunu görmektediriz.

Değerli Başkanım, değerli milletvekilleri; müsaade ederseniz, şimdi de ülkemizin yakın dönemdeki makroekonomik görünümüne ve enflasyon görünümüne dair bilgileri, değerlendirmeleri sizlerle paylaşmak istiyorum. Öncelikle, ekonomik faaliyetin yönüne bakıldığında, hepinizin bildiği üzere,

salgının olağanüstü etkileri altında, Türkiye ekonomisi ikinci çeyrekte yüzde 9,9 oranında daralmıştır. Gerek bu dönemde alınan tedbirlerin etkisiyle gerekse salgının ekonomik faaliyet üzerindeki etkisini kaybetmesiyle beraber üçüncü çeyrekte Türkiye ekonomisi çok güçlü bir toparlanma göstererek yıllık düzeyde yüzde 6,7'lik bir büyüme performansı göstermiştir. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye -üçüncü çeyrek büyüme performansı- gelişmekte olan ülkeler içerisinde en ön sıralarda bir performans göstermiştir.

Büyümenin kaynaklarına baktığımızda, yılın üçüncü çeyreğinde, ekonomideki toparlanmanın sektörlerin geneline yayıldığını görüyoruz. Birçok sektörde şubat dönemi seviyeleri veya bunun üzerinde üretim tarafında bir toparlanma görülürken hizmetler sektöründeki toparlanma bir miktar geriden gelmektedir. Harcama yönünden bakıldığında, büyümenin büyük ölçüde yurt içi talep kaynaklı olduğunu görüyoruz. Net ihracatın katkısının, turizmin zayıf seyri nedeniyle düşük seviyelerde olduğunu da görmekteyiz. Tabii, bu dönemde özellikle iç talebi artırmaya dönük olarak alınan tedbirlerin, uygulamaya konulan politikaların ekonominin üçüncü çeyreğinde iç talep kaynaklı bir büyümeyle desteklediğini çok açık bir şekilde görüyoruz. İç talebe baktığımızda, güçlü bir kredi ivmesinin desteğiyle, ertelenmiş talebin hızlı bir şekilde devreye girdiğini ve gerek özel tüketim harcamalarının gerekse de yatırım harcamalarının hızlı bir şekilde arttığını görüyoruz. Özellikle makine teçhizat harcamalarındaki artışın bekletilmiş talep nedeniyle çok hızlı bir şekilde toparlanmasının ekonomimizin üretken potansiyelinin güçlendirilmesi bakımından da önemli bir katkı yaptığı aşikârdır.

Yakın dönem verilerine baktığımızda, ekonominin seyri itibarıyla özellikle son çeyreğe dair öncü göstergeler işaret etmektedir ki ekonomimiz son çeyrekte de, yani 2020 yılının son çeyreğinde de üçüncü çeyrekte oluşan güçlü momentumu, ivmeyi sürdürmektedir. Dolayısıyla dördüncü çeyrekte de ekonominin üretim, tüketim ve yatırım tarafında toparlanma ve güçlü ivme devam etmektedir. Nitekim sanayi üretimi ve cirolar artışına baktığımızda da üçüncü çeyrekte başlayan ivmenin yukarı yönlü gittiğini görüyoruz.

Yakın dönem görünümü açısından imalat sanayisi özeline baktığımızdaysa, kapasite kullanım oranlarındaki gerçekleştirmelerin ve imalat sanayisindeki iyileşmenin devam ettiği görülmektedir. Finansman koşullarına duyarlı gruplar olan inşaat bağlantılı sektörler ve dayanıklı tüketim mallarında ise ekonomik faaliyet son çeyrekte güç kazanmıştır. Nitekim mevsimsellikten arındırılmış endeksler de dayanıklı mallarda, mineral maddelerde ve fabrikasyon metal maddelerinde üretimin yukarı yönlü devam ettiğini göstermektedir.

Yine, dayanıklı tüketim mallarına ilişkin sipariş göstergeleri ve saha görüşmelerinden edinilen bilgilere göre, talep koşullarının canlılığı devam etmektedir. Perakende satışlar salgın öncesi eğilimin belirgin şekilde üzerindedir. Özellikle perakende satış hacim endeksi grafiğine bakacak olursak oluşan ivme, 2020 yılının Şubat ayındaki ivmenin bile üzerine çıkmış şekildedir. Özellikle elektrikli teçhizat, taşıt ve mobilya sektörlerinde mevsimsellikten arındırılmış siparişlere baktığımız zaman, bekletilen talebin etkisiyle çok güçlü bir sipariş akımı devam etmektedir. Tabii, bu dönemde yatırım kaynaklı harcamalarda da güçlü bir toparlanmayı gördük. Bu, hem yatırım mallarının üretimine hem de yatırım mallarının ithalatına ilişkin göstergelere de yansdı ve yatırım talebindeki artışın son çeyrekte de devam ettiğini görüyoruz.

Özellikle geleceğe dönük beklentiler bakımından baktığımızda da imalat sanayisinde gelecek on iki aya ilişkin yatırım eğiliminin de güçlü bir şekilde devam ettiğini görüyoruz. Dolayısıyla, ekonominin dördüncü çeyreğine ilişkin öncü göstergeler ekonomideki toparlamanın dördüncü çeyrekte güçlü bir

şekilde devam ettiğini, ekonomide oluşan bu güçlü ivmenin ekonominin hem üretim tarafında hem yatırım tarafında güçlenerek arttığını; ekonomideki tüketim talebinin, iç talebin üçüncü çeyrekte oluşan ivmelenmeyi sürdürdüğünü göstermektedir.

Tabii, ekonomide oluşan bu olumlu gelişmeler istihdam piyasasında da olumlu yansımaları beraberinde getirmiştir. Ekonomideki toparlanmayla birlikte istihdam imkânlarının kademeli olarak arttığını, iyileştiğini görüyoruz. Yine, ekonominin üçüncü çeyreğinden itibaren iş gücüne katılım oranlarının arttığını, istihdam oranlarının arttığını, buna paralel olarak da işsizlik oranlarının aşağıya geldiğini söylemek mümkün. Tabii, talep tarafında, üretim tarafında oluşan bu gelişmeler ekonominin büyüme ivmesi bakımından ve 2020 yılı büyümesi bakımından son derece destekleyici olmakla beraber cari işlemler dengesi üzerinde de riskleri artırmıştır. Özellikle, hatırlarsanız, 2020 başında, yıla girerken cari işlemler dengesi fazla veren bir düzeydeydi. Özellikle birinci yarıda pandeminin de etkisine bağlı olarak hızlı bir şekilde aşağıya gelen ihracatın ve turizmin etkisiyle cari işlemler dengesi açığı arttı, hizmetler dengesi olumsuz yönde katkı verdi ama üçüncü ve dördüncü çeyrekte ise bu defa hızlı iç talep artışının tetiklediği güçlü ithalat talebi, altın talebi cari işlemler dengesindeki açığı hızlı bir şekilde yukarıya çekti, göstergeler de buna işaret etmektedir.

Tabii, Türkiye ihracatı açısından dış talep son derece belirleyicidir, önemlidir. Özellikle, ihracatımızın yarısını oluşturan Avrupa ihracat pazarındaki gelişmeler doğrudan doğruya Türkiye ekonomisinin ihracat performansını etkilemektedir. Bu açıdan bakıldığında, son dönemde artış gösteren Covid-19 vaka sayılarına bağlı olarak özellikle, AB dış ticaret ortaklarımızda iktisadi faaliyet yavaşlamakla birlikte; salgın kısıtlamalarının imalat sanayi faaliyetlerini kapsamıyor olması nedeniyle ihracat görünümü olumlu bir seyir izlemektedir. O açıdan, ikinci dalganın, dış ticaret kanalı üzerinden etkisinin birinci dalgaya göre çok sınırlı olacağını; bütün ülkelerin birinci dalgadaki edindikleri tecrübelerle dayanarak yeni gelişen vakalara karşı üretimi ayakta tutacak, özellikle imalat sanayini ayakta tutacak kapsamlı teşvik ve destek politikalarının uygulamaya koyulması nedeniyle de dış talebin canlılığını sürdürdüğünü görmek bizim açımızdan, cari işlemler dengesi bakımından son derece olumludur.

İhracattaki artış eğilimi Avrupa ülkeleri kaynaklı olmak üzere devam ediyor; ithalatla kısmi bir yavaşlamayı da görüyoruz. Özellikle ekonominin yukarı yönlü ivmelenmesinde meydana gelen daha ılımlı bir ivmelenme ithalat talebindeki artışı da daha ılımlı bir düzeye taşımış oluyor.

Bankacılık sektörüne dış kaynak kullanımı bakımından bakıldığında ise bankacılık sektörünün yılın başına kıyasen dış borç çevirme oranlarını yüzde 100'ün üzerine taşıdığını görüyoruz; bu ekonomiye kaynak girişi açısından son derece önemli. Gerek küresel finansal koşulların olumlu seyri gerekse de Türk bankacılık sisteminin dış kaynak temin etmede gösterdiği performans ve Türkiye ekonomisine ilişkin olumlu beklentiler bankacılık sisteminin dış borç çevirme oranlarını da yukarıya taşıyor.

Tabii, reel kesim bu dönemde daha çok borç düzeyini düşürme yönünde bir hareket içerisinde. Tabii, bu, borç çevirme oranlarını aşağıda tutuyor ama diğer taraftan da finansal sistem üzerindeki riskleri de aşağıya getirmektedir.

Değerli Başkanım, değerli milletvekilleri; enflasyon tarafına baktığımızda ise, biraz önce arz ettiğim tüm iç talep koşulları enflasyon üzerinde belirleyici bir etkiye sahip. Bu dönemde iç talep koşulları, döviz kurunda meydana gelen gelişmelere bağlı olarak döviz kurunun da içinde olduğu birikimli maliyet etkileri, son dönemde -biraz önce arz etmiştim- küresel emtia fiyatlarındaki yukarı yönlü hareket ve son dönemde artış trendini gösteren enflasyona ilişkin beklentilerdeki bozulma

fiyatlama davranışları ile enflasyon görünümünü olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Bu son derece önemlidir; bunu hem tüketici fiyatlarına ilişkin endeks açıklamalarında hem de özellikle, Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi'nin gelişiminde görüyoruz.

Yıllık enflasyondaki artışta -size arz etmiş olduğum slaytta da görüleceği üzere- temel mallar ve gıda kalemleri yukarı yönlü enflasyonun temel belirleyicileri durumundadır. Salgına bağlı olarak talep koşullarının zayıf seyrettiği mal ve hizmet grupları tüketici enflasyonunu sınırlarken kredi ve döviz kuru gelişmelerine görece daha duyarlı gruplarda ise enflasyonun seyrinin yukarı yönlü olduğunu görüyoruz. Çekirdek göstergeler de bu gelişime paralel bir şekilde artış eğilimi içerisinde.

Fiyatlama davranışlarına ilişkin göstergeler fiyat artırma eğiliminin genele yayıldığını göstermektedir. Bu açıdan enflasyonla mücadele, enflasyonun kontrol altına alınması bu yayılım gelişimine bakıldığında da son derece ivedilikle ele almamız gereken, ele aldığımız bir konu durumundadır.

İleriye dönük olmak üzere, enflasyon beklentilerinde yükseliş sürmektedir. Çok yakın kısa vadedeki enflasyona ilişkin beklentiler artarken daha orta vadede ise enflasyona ilişkin beklentilerin bir miktar artmakla beraber sınırdan kaldığını görüyoruz.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası olarak Para Politikası Kurulu, enflasyon beklentilerinin kontrol altına alınması ve dezenflasyon sürecinin en kısa sürede yeniden testi için, 2021 yıl sonu tahmin hedefini de göz önünde bulundurarak -biliyorsunuz, Para Politikası Kurulu olarak dün- güçlü bir parasal sıkılaştırma yapılmasına karar verilmiştir. Biliyorsunuz, Hükümetimizle birlikte kararlaştırılan orta vadeli enflasyon hedefi yüzde 5. Enflasyon hedeflemesi rejimi çerçevesinde Hükümetle birlikte kararlaştırılan enflasyon hedefine varma eğer birden çok yılı kapsayacak bir görünümü arz ediyorsa bu durumda tahmin hedefi dediğimiz ara hedefler oluşturulmaktadır. Bu çerçevede, 2021 yılı için oluşturulan tahmin hedefi yüzde 9,4, 2022 yılı için oluşturulan tahmin hedefi yüzde 7, cumhuriyetimizin 100'üncü yılında, 2023 yılında varılması öngörülen orta vadeli ve fiyat istikrarına işaret eden enflasyon düzeyinin ise yüzde 5 olması öngörülmektedir. Dolayısıyla, Merkez Bankası olarak, Merkez Bankası Kanunu çerçevesinde gerek tahmin hedefleri gerekse nihai hedefe varma noktasında üzerimize düşen görevleri ifa edeceğiz.

Konuşmamın sonndan bir önceki bölümündeyse, yakın bir zaman içerisinde açıklamış olduğumuz 2021 yılı para ve kur politikasıyla ilgili bilgileri sizlerle paylaşmak istiyorum. Merkez Bankası olarak -biraz önce sizler de ifade ettiniz, teşekkür ediyorum- şeffaf bir politika çerçevesinin oluşturulması anlamında bu defa para ve kur dokümanında çok daha açık, çok daha net, çok daha bağlayıcı bir para ve kur politikası çerçevesi oluşturduk. Gerek döviz likiditesiyle ilgili gerek Türk lirası likiditesiyle ilgili, operasyonel çerçeveye ilgili de izlenebilir, öngörülebilir, şeffaf bir çerçeve oluşturduk. Burada, müsaade ederseniz, bu politika dokümanı içerisinde yer alan temel çerçeveye ilişkin hususları sizlerle paylaşmak istiyorum. Bu kapsamda olmak üzere, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası olarak enflasyona ilişkin yukarı yönlü riskleri dikkate alarak 2021 yılında para politikası duruşu itibarıyla sıkı bir görünüm arz edeceğiz ve para politikası hedeflerini elde etmek için kararlı bir şekilde de bu sıkı para politikasına devam edeceğiz. Para politikası duruşumuz, enflasyondaki riskleri dikkate alarak enflasyonun düşürülmesi ve orta vadede fiyat istikrarı hedefine ulaşılması odağında belirlenerek uygulanacaktır. Parasal duruşun sıklığı, enflasyonu etkileyen tüm unsurlar dikkate alınarak enflasyonda kalıcı düşüşe ve fiyat istikrarına işaret eden güçlü göstergeler oluşana kadar kararlılıkla sürdürülecektir.

Konuşmamın başında da ifade etmiştim, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, enflasyon hedeflemesi rejimini tüm unsurlarıyla kararlılıkla uygulayacaktır. Hükümetle birlikte belirlenen orta vadeli yüzde 5 enflasyon hedefi, 2021 yılı para politikası dokümanında da paylaşılmıştır. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası bu hedefe varmada üzerine düşen sorumluluğun bilincindedir; bu bilinç içerisinde, hedef ufkı içerisinde kararlı ve azimli bir tutum gösterecektir.

Para politikası kararları fiyat istikrarı önceliği korunarak alınacaktır. Para politikası sade bir çerçevede, sade ve anlaşılabilir bir çerçevede oluşturulacak ve uygulanacaktır. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının temel politika aracı bir hafta vadeli repo ihale faiz oranıdır. Faiz koridoru uygulaması ve gecelik borç verme aracı, Geç Likidite Penceresi aracı tanımlanmış amaçları dışında kullanılmayacaktır, 2021 yılında hiçbir şekilde GLP veya faiz koridoru temel politika aracı yerine geçen bir işlem görmeyecektir. Parasal aktarım mekanizmasının sağlıklı işleyişini sağlamak ve makro finansal istikrara ilişkin riskleri sınırlamak amacıyla zorunlu karşılıklar ile diğer Türk lirası ve döviz likidite araçları da etkin bir şekilde kullanılacaktır.

2021 yılında dalgalı döviz kuru rejimi devam edecektir. Kurlar serbest piyasa koşullarında arz ve talep dengesine göre oluşacaktır. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının nominal ya da reel bir kur hedefi bulunmamaktadır. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası kurların düzeyini ya da yönünü belirleme amaçlı döviz alım ya da satım işlemi yapmayacaktır. Para politikasının etkinliği ve finansal istikrar açısından döviz rezervlerinin güçlendirilmesi amaçlanacak ve buna yönelik araçlar şeffaf bir şekilde, belirli bir plan dâhilinde, piyasadaki uygun koşullar dikkate alınarak kullanılacaktır.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası fiyat istikrarını finansal istikrar için bir ön koşul, finansal istikrarı da fiyat istikrarı için en önemli unsurlardan birisi olarak görmektedir. 2021 yılında fiyat istikrarına odaklı para politikasının makro finansal risklerin sınırlanması için de kritik önemde olduğunu değerlendiriyoruz. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası 2021 yılında şeffaflık, öngörülebilirlik ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda politika iletişimini ve veri paylaşımını güçlendirecektir. Umuyorum ki bu çerçeve içerisinde fiyat istikrarı yolunda önemli kazanımların elde edildiği bir yıl olur.

Müsaade ederseniz, son bölümde de sunumuma ilişkin genel değerlendirmeleri bir özet hâlinde sizlere arz etmek istiyorum.

Küresel ekonomiye dair veriler üçüncü çeyrekte başlayan kısmi toparlanmanın devam ettiğine işaret etmektedir ancak aşırıya dair olumlu gelişmelere karşın, son dönemde artış gösteren Covid-19 vakaları nedeniyle küresel ekonomiye ilişkin belirsizlikler devam etmektedir. Milli gelir verileri ve son çeyreğe ilişkin göstergeler, ekonomimizde iktisadi faaliyetin güçlü bir seyrine işaret etmektedir ancak artan vaka sayıları nedeniyle getirilen kısıtlamalar, başta hizmetler sektörü olmak üzere iktisadi faaliyetin kısa vadeli görünümüne dair bir belirsizlik alanı da oluşturmaktadır.

Diğer yandan, salgın döneminde sağlanan yüksek kredi büyümesinin birikimli etkileriyle güç kazanan iç talep, cari işlemler açığını artırmaktadır. İç talep koşulları, döviz kuru başta olmak üzere birikimli maliyet etkileri, uluslararası gıda ve diğer emtia fiyatlarındaki yükseliş ve enflasyon beklentilerindeki bozulma fiyatlama davranışları ve enflasyon görünümünü olumsuz etkilemeye devam etmektedir. Bu doğrultuda, enflasyon görünümüne dair belirsizliklerin bertaraf edilmesi, enflasyon beklentilerinin kontrol altına alınması ve dezenflasyon sürecinin en kısa sürede yeniden tesisi için, 2021 yıl sonu tahmin hedefini göz önünde bulundurarak, güçlü bir parasal sıkılaştırma yapılmıştır. Önümüzdeki dönemde parasal duruşun sıklığı, enflasyonu etkileyen tüm unsurlar dikkate alınarak enflasyonda kalıcı düşüşe ve fiyat istikrarına işaret eden güçlü göstergeler oluşana kadar kararlılıkla sürdürülecektir.

Değerli Başkanım, değerli milletvekilleri; konuşmama burada son verirken hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Şimdi, sunum üzerinde müzakerelere, görüşmelere başlıyoruz.

Söz istemlerine göre sayın milletvekillerimize söz vereceğim ama gruptan başlayıp her gruptan bir temsilciye söz verdikten sonra daha geniş çerçevede devam edecek müzakerelerimiz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, soru-cevap yapacak mısınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Öğle arasından sonra bütün bu müzakereler bittikten sonra kapanış konuşmasında Sayın Ağbal bütün görüş, eleştiri ve sorulara cevap verecektir. Dolayısıyla, bire bir soru cevap değil de topluca bir değerlendirme imkânı vereceğiz Başkanımıza.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sorularımızı konuşmalarımızda soracağız, değil mi? Ayrıca bir bölüm yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Konuşmalarınızda evet, ayrıca bir soru cevap bölümümüz yok. Dolayısıyla, değerlendirmelerinizde sorularınızı da yöneltirseniz sevinirim.

Şimdi, Sayın Kuşoğlu’ndan başlayalım isterseniz.

Buyurun Sayın Kuşoğlu.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Affedersiniz.

Sürelerimizi mümkünse on dakika civarında tutabilirsek çok sevinirim, çok sayıda arkadaşımız söz alacağı için.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkanım, hayırlı uğurlu olsun diyorum. Samimi olarak tebrik ediyorum, başarılar diliyorum. Her ne kadar geliş şekliniz hani sizin geliş şekliniz değil de daha doğrusu sizden önceki Merkez Bankası Başkanının gidiş şekli Merkez Bankası bağımsızlığına halel getirecek tarzda olsa da başarılı bir giriş yaptınız. Epeyden beri özlediğimiz şekilde bir saydamlık ve şeffaflık söz konusu. Para Politikası Kurulunun dünkü açıklamaları da gayet yerindeydi. Gerçekten Türkiye’de özellikle ekonomi kurumlarında özlediğimiz, olması gereken bir tavır ve tarz sergilemeye başladınız. Sizi gerçekten o nedenlerle tebrik ediyorum ve başarılar diliyorum.

Bugünkü sunumunuz için de teşekkür ederim ama bugünkü sunumunuzda sanki Merkez Bankasıyla ilgili bazı verilerin... Durmuş Başkan herhâlde söyleyecektir; mesela analitik bilançooya girmediniz, Merkez Bankasının mevcut rezervler durumuyla ilgili bilgi vermediniz. Mevcut durumumuz nedir? Mali tabloları bir incelemek gerekirdi; analitik bilançooyla ilgili bir bilgi verebilirseniz memnun olurum. Kârlılık durumu nedir? Gerçi Sayıştay raporuna baktığımızda epey de eleştiri vardı ama onlar hani 2019’da kaldı, çok şey değişti bir sene içerisinde. Mevcut durumla ilgili bir bilgi verebilirseniz memnun olurum.

Şimdi, sunumunuzda 14’üncü sayfada tüketim ve yatırım harcamaları için olumlu bir değerlendirme yaptınız. “Tüketim ve yatırım harcamalarında, özellikle makine ve teçhizatla yukarı gidiş söz konusu.” dediniz ama kredi kartlarıyla ilgili taksitlendirmede de bir kısıtlamaya gittiniz, bu bir çelişki olmadı mı? Yani geçenlerde BDDK’nin böyle bir kısıtlaması söz konusuydu. Madem tüketim ve yatırım harcamalarının artışı olumludur, onu diğer politikalarla birlikte desteklemek gerekir. Sanki BDDK’nin bu tavrı sizin politikalarınıza ya da görüşünüze aykırı gibi duruyor.

Bir şey söyleyeceğim. Şimdi siz hakikaten mümkün olduğunca saydam ve şeffaf duruş sergilediniz, açıklamalarınız da öyle. Merkez Bankası epeyden beri böyle değildi. Çok karmaşık, kafa karıştıran açıklamalar yapıyordu çok farklı anlamlara gelebilecek açıklamalardı. Fakat eğer özellikle bundan önceki TÜİK verilerini esas alırsanız gelecekle ilgili olarak da yanılacağınızı düşünüyorum çünkü TÜİK verileri hakikaten güvenilmez veriler. Şöyle, son birkaç yıl ele alındığında, en azından son iki yılın TÜİK verileri ele alındığında o istikrarsızlık ve güvensizlik de net olarak görülüyor. Dolayısıyla TÜİK verilerini elden geçirmenizde fayda var. Sizin istatistik birimi de onlardan çok daha iyi analizler yapar, rakamlar ortaya koyar. Yani onlar da yapabilir ama herhâlde bağımsızlıklarıyla ilgili bir sorun, sıkıntı vardır diye düşünüyorum.

29'uncu sayfada, enflasyon hedefleriyle ilgili olarak da... Çok gerçekçi bulmadım bunları Sayın Başkanım. Yani 2021 için yüzde 9,4; tahmin hedefi, 2022 için yüzde 7, yani mevcut, sizin gösterdiğiniz hem küresel bazdaki gidişatı hem de Türkiye'yle ilgili gidişatı birlikte değerlendirdiğimizde tahmin hedeflerinin üzerinde enflasyonun gerçekleşeceğini düşünüyorum. Sizin verilerinizi dikkate alarak böyle bir değerlendirme yapıyorum.

2021 yılı para ve kur politikasının temel çerçevesini doğru çizdiğinizi düşünüyorum. "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının temel politika aracı bir hafta vadeli repo ve ihale faiz oranıdır. Geç Likidite Penceresi para politikası aracı olarak kullanılmayacaktır. Diğerleri..." Gerçekten tebrik ederim, böyle olması gerekir ama dediğim gibi, bunlarla beraber bir analitik bilanço değerlendirmesi yaparsak daha iyi olacaktır.

Özellikle altın rezervleri ve döviz rezervleriyle ilgili bilgi verebilirsenez memnun olurum. Altın rezervleriyle ilgili olarak bundan önceki yıllarda Merkez Bankasının özellikle altın rezervine yönelik siyaset de içeren bir tavır vardı. Bu konuda bundan sonra nasıl bir tavır sergileyeceksiniz, onunla ilgili bilgi vermediniz, verebilirsenez memnun olurum.

Bir de tabii, sizinle Maliye Bakanlığı döneminizde de sık sık konuşup tartıştık. Siz de aslında onaylıyordunuz. "Yapısal reformlar olmadıkça bu politikaların, bu yapıların bir anlamı yoktur." diyordum, siz de "Yapacağız, yapacağız." dediniz 2015'lerde hatırlarsanız, yapısal reformlar yapılmadı. Tabii, bugünlerin sıkıntılarının en önemli sebeplerinden bir tanesi odur. Yapısal reformların, özellikle güven veren bir ekonominin oluşmaması; onun da tabii, yargı ya da diğer kurumların, mali kurumların yeterli olarak çalışmaması gibi sebepleri var. Yapısal reformların da sizinle birlikte yapılması gerekiyor. İnşallah o konuda Lütfi Bey'in ya da diğer ekonomi yönetimiyle ilgili olan sorumluların aynı paralelde düşünmesi sağlanır. Uyumlu bir çalışma yaparsınız diye ümit ediyorum.

Sormak istediğim bir konu var, bu ara üzerinde duruyorum; 2015 yılında sizden önceki Maliye Bakanı da açıklamıştı, "Diğer merkez bankalarından aldığımız bilgiye göre Türklerin o tarihte, 2013, 2014 yıllarında 130 milyar doları var yurt dışında." demişti. Son yıllarda ne kadar çıkış söz konusu oldu, ne kadar servet çıkışı söz konusu Türkiye'den ve yurt dışında Türklerin ne kadarlık bir varlığı olduğunu, serveti olduğunu tahmin ediyorsunuz?

Bir de kadronuzla ilgili olarak... Tabii, bir zihniyet değişimi söz konusu oldu sizinle birlikte ama bu zihniyet değişimi kadronuza da yansıtacak mı? Onu sormak isterim şimdilik.

Çok teşekkür ederim.

Tekrar başarılar diliyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Kuşoğlu.

Sürenizden önce tamamladığınız için ayrıca teşekkür ediyorum.

Şimdi, Garo Bey'e söz vereceğim.

Buyurun lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Erol Katircioğlu, biliyorsunuz, rahatsız. Onunla aslında sorularımızı paylaşmıştık ama o konuda ben onun süresini de kullanmak istiyorum müsaade ederseniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, hoş geldiniz Komisyonumuza. Aslında o sandalyeye gerçekten bayağı alışkınsınız, yıllarca orada oturdunuz Maliye Bakanı olarak, daha önce Müsteşar olarak, daha önce başka görevlerde. Sizinle memleketin daha iyi yönetilmesi için, ülkemizin huzur ve refah bulması için pek çok müzakere yürüttük. Şimdi başka bir şapka ile karşınızdasınız. Vallahi siz de şapka değiştire değiştire... Gerçekten zor bir şey olsa gerek. Çok hızlı şapka değiştiriyorsunuz ama her görevinizde sonuç olarak size hep başarılar diledik. Bu görevinizde de başarılar diliyoruz Sayın Başkan.

Sayın Başkan, daha önce size “Sayın Bakan” diye hitap ederdik ve o koltukta hep size şunu söyledik: “Ya, şu torba yasalardan vazgeçin, gelin reform yapalım. Şu bütçe, torba yasa komisyonu oldu. Gelin yapısal reformları yapalım.” dedik, siz Maliye Bakanı olarak bu reformları yapma konusunda -belki siz istiyordunuz, bilmiyorum ama- Hükûmetinizi ikna edemediniz. Hep palyatif tedbirlerle devam ettik ve Sayın Başkan -hani Sayın Cumhurbaşkanı “Faiz neden, enflasyon sonuç.” derdi- şimdi bu palyatif tedbirlerin bir sonucu olarak ben bünyenin sürekli hastalandığını düşünüyorum çünkü sağlam bir bünye nasıl olur, değil mi? Yani bir insan olarak düşünsek bile -yanımızda bir hekim var- sonuç olarak, sağlam bir bünyede kalp düzgün atacak, düzgün nefes alacak, gidip check-up olacak, stres testleri yapacak; testlerde bir sıkıntı varsa, şekeri yüksekse buna göre belli tedaviler görmesi gerekir. Ama siz eğer ki bu reformları yapmazsanız bir bakarsınız bünyede ateş çıkar, işte o “ateş” dediğimiz şey belki bir enflasyondur, bir faizdir. Eğer ki siz yalnızca bu ateşle uğraşmaya kalkarsanız, ateş düşürücü verirsiniz veya her seferinde kortizon vermeye kalkarsanız ve ateşin niye çıktığına bakmazsanız yani bunun sebebi gerçekten nedir diye bakmadığınız zaman... İşte o zaman, o koltukta oturduğunuz zaman bakmadınız Sayın Başkan. Bu konuda sizden bir öz eleştiri bekliyoruz aslında. Tabii ki o zamanın koltuğunun öz eleştirisini verebilir misiniz bilmiyorum ama en azından bir Merkez Bankası Başkanı olarak öz eleştiri vermeniz gerektiğini düşünüyorum. Sebebi de şu Sayın Başkan: Sonuçta sizi kurumsal olarak eleştiriyoruz ve kurumsal olarak da geçmiş başkanlarınız yani Merkez Bankası yönetimleri ve PPK’leri yapması gerekenleri ya yapmadılar ya da yapamadılar. Ben yapamadılar meselesinin daha önemli olduğunu düşünüyorum çünkü Sayın Başkan, sizin etrafınızda oturan Para Politikası Kurulu üyeleri, bütün bu PPK kararlarına imza attılar ve ben açıkça söyleyeyim... İki yıl önceki sunum burada, Sayın Murat Çetinkaya’nın yaptığı sunum, bakın, 10 Nisan 2018. O günlerde piyasanın ateşi çıkıyor yani enflasyonun ateşi çıkmakta, yanınızda oturan PPK üyelerinin pek çoğu o zaman PPK üyesiydi. “Arkadaş, bak, tencere fokurduyor, düdüklü tencere ötüyor, bu konuda yani enflasyon patladı patlayacak, bir adım atın.” dedim. Sayın Başkanım, tutanaklar da yok ama olsa okusanız tutanakları. Bakın, burada, gerçekten, bu ülkenin işçileri, emekçileri adına...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Mail adresimize geldi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Az önce maile tutanaklar gönderildi, varmış.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Şahane.

Sayın Başkan, sizden o tutanakları okumanızı talep ediyorum çünkü bakın aynı PPK üyeleriyle çalışacaksınız, o PPK üyelerine neler söylediğimize gelin, bakın: “Ateş çıkıyor, patladı patlayacak.” Nisan 2018 burada, ben “Patladı patlayacak.” diyorum bakın, “Gelin adım atın.” diyorum, adım

atılmadı. Nisan ayından sonraki Temmuz ayı PPK’da faiz yükseltmeme kararı çıkınca... Çünkü ateş patlayacak, belli, ya, birazcık, en azından bir kortizon versen... Ben diyorum ya reform yapalım ayrı ama reform yapmadığınız için patladı. Ya, bir aspirin versen, ufacık bir ilaç versen bile düşecek, 2 puan faiz yükseltimi olsa ateşi düşecekti. Ne oldu? Faizler 17, 18 puan yükseltilmek zorunda kaldı. Geç adım attı PPK, arkadan takip etti, nal topladı PPK; o yüzden milyonlarca vatandaşımız işsiz kaldı, yüz binlerce işletme iflas etti. İşte, burada kurumsal bir sorumluluk vardır.

Ben orada Murat Çetinkaya’ya şu çağırımı yaptım -o zaman burada Sayın Bakanımız oturuyordu, hatta beni eleştirdi-: Ya görevinizi yapın, ya istifa edin dedim çünkü kanununuz size bunu emrediyor. Kanunun emrettiği 2 şey var: Kanun “Fiyat istikrarını sağlayacak Merkez Bankası, bunun için ne gerekiyorsa yapacak ve bu konuda bağımsızdır.” diyor, bu bir; iki, “Türk lirasının değerini koruyacaksınız.” diyor. İşte, bu beş yılda hem fiyat istikrarı altüst oldu... Yani ben bu konuda tabii ki Merkez Bankasını tek sorumlu tutmuyorum, Hükûmetin yanlışlarıdır buna sebep, Hükûmetin yanlış politikalarıdır. Ama Merkez Bankası niye var? Nasıl ki Meclis bir fren mekanizmasıysa, yargı bir fren mekanizmasıysa, ekonomide de Merkez Bankası bir fren mekanizmasıdır. İşte o fren görevini görmediği için, görevini yapmadığı için altüst oldu.

Şimdi, siz diyorsunuz ki: “Arkadaş, işte, o Merkez Bankası Başkanı gitti.” E, öbür Merkez Bankası Başkanı geldi, ona da aynı şeyi söyledik, Sayın Murat Uysal’a. Bakın, Sayın Başkan, yine ondan sonra faizler inanılmaz yükseltildi. Sonra, Merkez Bankası Başkanı Sayın Murat Çetinkaya faizleri düşürmedi diye bir anda görevden alındı. Adaşı buradaymış meğerse, ben aynı Murat Çetinkaya zannetmiştim ama değilmiş, o Murat Çetinkaya görevden alındı ve kurumun itibarı yerle bir edilerek alındı. Şimdi siz diyorsunuz ya: “Ben bu fiyat istikrarı sağlanmadan gevşemeyeceğim.” İşte, “Gevşemeyeceğim o ana kadar.” diyen Başkan görevden alındı. Niye? Çünkü Tayyip Erdoğan dedi ki: “Faiz neden, enflasyon sonuçtur. Ben talimat verdim faizi düşür diye, düşürmedi, o yüzden görevden aldım.” ve Merkez Bankasının itibarını yerle bir etti. Yerine -ben açıkça söyleyeyim, ben onun yerinde olsam o koltuğa oturmazdım- bu şekilde görevden alınan bir Merkez Bankasındaki yere Murat Uysal oturdu. Sunum için geldi kendisi -göreve aynen sizin gibi atandıktan iki ay sonra- dedim ki: “Bakın, bu şekilde görevden alınan bir Merkez Bankası Başkanının yerine oturdunuz, bundan sonra yalnızca talimatları yerine getirebilirsiniz.” ve maalesef yalnızca talimatları yerine getirdi. “Faiz düşür.” talimatı verildi; faiz hızlı bir şekilde düşürüldü, irrasyonel bir şekilde düşürüldü, enflasyonun altına düşürüldü, sınırsız bir genişlemeci para politikası uygulandı. Ya arkadaş, bu sınırsız para politikası tatlı bir şeydir, güzeldir, geçici olarak bir afyon gibi milleti uyutur; ekonomi büyür, herkes araba alır, ev alır, buzdolabı alır “Düşük faiz ne güzel.” der ama bunun yan etkileri vardır. Yan etkileri ne oldu Sayın Başkan? Bakın, Murat Uysal görevden gitti, ikinci Başkan da görevden gitti, Berat Albayrak görevden gitti. Niye gitti? İşte bu yanlış para politikaları, yanlış ekonomi politikaları yüzünden gitti. Etrafınızda oturuyor bu Para Politikaları Kurulu kararlarına imza atanlar. Ya, bir Başkan değişerek “Her şey değişti.” diyorsunuz siz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu arada, Para Politikaları Kurulu üyemiz Ömer Bey de geldi galiba, değil mi?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hoş geldiniz.

Bu kararlara imza atan Para Politikası Kurulu üyeleri şimdi diyor ki sizin aracılığınızla... “Ya, biz yanlış yapmışız.” demiyorlar, ben sizin demenizi istiyorum Sayın Başkan. Öz eleştiri, bakın, çok önemli bir şeydir, kurumlar için de çok önemlidir. Siz artık bir siyasetçi değilsiniz, siyasetçiler özürlü dilemekten çekinirler. Ama siz artık, Türkiye’nin en önemli kurumlarından birinin Başkanı sizsiniz. O

dönem yanlış yapıldı, o dönem aşırı genişlemeci para politikaları kullanıldı. Gerekli zamanda faiz yükseltilmedi, gerekli zamanda da faiz düşürülmedi; aşırı düşürüldü, irrasyonel politikalar uygulandı; bunda, bütün bu ekonomik krizde Merkez Bankasının rolü şudur demenizi bekliyorum.

Bakın, Sayın Başkan, bugünlerde en çok “Şahin bir Merkez Bankası geldi.” diye size atıf yapılıyor biliyor musunuz? “Şahin Merkez Bankası” hani, Merkez Bankası başkanları öyle tanımlanır ya, FED üyeleri de “şahindir, güvercindir” diye; şahin politikalar uyguluyor. Sayın Başkan, bakın, en iyi Merkez Bankası başkanı kimdir biliyor musunuz? Gerekli zamanda gerekli adımları atandır, Para Politikası Kurulu üyeleri.

Şimdi, ben bunu bir şoför metaforuyla kullanacağım: Düşünün, sizin bir şoförünüz var; gereksiz gaza basıyor, kırmızı ışığa gelinceye kadar aşırı gaza basıyor, sonra aşırı frene basıyor. Bir gaz bir fren, bir gaz bir fren... Ne olur? İçiniz dışınıza çıkar, öyle değil mi? Ama öyle bir şoför de vardır ki gerekli zamanda yumuşak yumuşak gaza basar; bakar, bir tehlike görüyor, yumuşak yumuşak frene basar, o şoförde çok rahat edersiniz, öyle değil mi? Sayın Başkan, ben sizin işte öyle bir şoför olmanızı istiyorum. Uzaktaki tehlikeleri görerek; uzakta efendim, kaza mı var, trafik mi durmuş, ona göre, yumuşak yumuşak gaza basıp yumuşak yumuşak frene basarsanız bu otobüsteki yolcular da rahat eder; 83 milyon vatandaş bu otobüsün yolcusudur. İşte, talimatla, emirle faiz indirilip faiz çıkarıldığı zaman, aşırı gaz, aşırı fren, gaz fren, gaz fren... Toplum hasta oldu Sayın Başkanım. Bu anlamda, sizden farklı bir Başkan olmanızı bekliyorum ama bu konuda da umutsuzum onu söyleyeyim. Siz şimdi hep diyorsunuz ki Para Politikası Kurulu kararında: “Efendim, enflasyon hedeflediğimiz noktaya gelinceye kadar sıkı para politikalarını devam ettireceğiz.” Ya, geçmiş Merkez Bankası başkanlarımız da bunu söylemişti. Bu ne zamana kadar sürdü Sayın Başkan biliyor musunuz? Tayyip Bey’in tepesi atıncaya kadar sürdü. Çünkü niye? Siz talebi öldüreceksiniz şimdi. Uyguladığınız yüksek para politikaları talebi öldürür, bu açıktır. Şimdi Cemal Bey dedi ki: “Rasyonel bir adım attınız.” Bence de rasyonel bir adım attınız çünkü atmasaydınız dolar 8’in üzerine çıkacaktı; dolar, enflasyon, faiz adımları devam edecekti ama siz bir sonucu yönetiyorsunuz. Şimdi yüzde 17, yarın yüzde 19, 20’ye de çıkarmak zorunda kalacaksınız büyük olasılıkla, öyle görüyorum. Sonuçta, kredi faizleri kaç oldu Sayın Başkan? Ben dün sordum, tüketici kredisi faizi yüzde 22. KOBİ’ler kaçtan kredi kullanacaklar? 20-25 aralığından kredi kullanmaya çalışıyorlar, artı, siz diyorsunuz ki “Ben para basmayacağım.” Yani genişlemeci para politikası da yok, “Kredi Garanti Fonu da bundan sonra yok.” diyorsunuz. Öyle değil mi? İrrasyonel kredilendirme de yok. Efendim, “Ölü krediler, batık kredilerin hepsi realize olacak.” diyorsunuz. Bu ne demektir, biliyor musunuz? Piyasanın kuruması demektir. Bu acı ilacı içirmeyi öneriyorsunuz Türkiye Cumhuriyeti’ne. Diyorsunuz ki: “Bu acı ilacı içeceğiz.” Aynı Rusya’nın yaptığı gibi. Rusya ne yaptı? İki yıl acı ilacı içirdi, piyasayı dondurdu, büyüme sıfır oldu hatta eksi oldu ama enflasyonu yüzde 3’e düşürdü. Diyorsunuz ki: “Bu acı ilacı içeceğiz.” Ben bunu yapamayacağınızı düşünüyorum, Tayyip Bey’in müktesebatından dolayı. Çünkü çok değil, iki ay sonra... Şimdilik krediniz var, “Aman da ne güzel, doları düşürdü.” diyor ama şimdi kredilerin geri ödeme zamanı geliyor, bankalar da artık aktif rasyosuna göre batık kredilere kredi yenilemek zorunda değil, yüksek faizden gidecek şirketler; kredileri yenilenmeyecek veya yüzde 25’le yenilenecek. Ne olacak o iş insanları biliyor musunuz? Tayyip Bey’e gidecekler “Efendim, bu faiz lobisi Merkez Bankasını esir aldı, Londra’daki tefecilerin talimatlarını bu Merkez Bankası götürüyor, sıcak para politikası götürüyor. Türkiye’ye 20 milyar dolar sıcak para girdi, bu 20 milyar dolar sıcak para, efendim, yüzde 25 dolar faizi alıp gidecek, biz burada eziliyoruz.” diyecekler Tayyip Bey’e. Tayyip Bey ondan sonra çıkacak “Bu Merkez Bankası ne yapmaya çalışıyor, bunun bedelini ben ödüyorum; sen bağımsızsan, kardeşim, ben de seçilmişim, bu faizi düşüreceksin.” diyecek, “Faiz neden, enflasyon sonuçtur.” diyecek son beş yılda yaptığı gibi. Bunun sonucunda siz sıkı para politikanızda geçici olarak bir miktar iniş göreceksiniz -daha önce buradaki grafikte olduğu gibi-

ama erken gevşemeye başlayacaksınız talimatlar sonucunda, daha önceki filmlerde gördüğümüz gibi. Hani belki üç ay, beş ay daha sabredilse o anlamda enflasyon beklentileri kırılabilirken bu kırılmadan bu olacak ve sonuçta Sayın Başkan, aynı filmi yeniden izleyeceğiz. Sebebi şu: Yanınızda oturan Para Politikaları Kurulu üyelerine söyledik, geçen yıl şu faizi aşırı indirdiniz, bakın, Sayın Başkan, bu grafikteki bu faizi aşırı indirdiniz, yani enflasyonun altına indirdiniz, Türk lirasını şemsiyesiz bıraktınız dedik; kayıtlar elimde yok ama hafızamda var, Türk lirasını şemsiyesiz bıraktınız dedim. Çünkü niye? Ya, vatandaşlarımız Türk lirasına tasarruf etmiyorlar Sayın Başkan. Ya, bir ülkenin vatandaşı kendi parasına tasarruf etmiyorsa, parasının yüzde 60'ını, mevduatının yüzde 60'ını dolarda tutuyorsa; yastık altını da katalım iddia ediyorum yüzde 85'tir bu rakam. Tasarrufunun yüzde 85'ini dolarda tutuyorsa siz nasıl para politikası güdeceksiniz? Önce vatandaşınız kendi parasına güvenecek. Parayı pul ettiniz, para pul oldu. Ben uyarımtım, dolar 4,5 liraydı, bu dolar patlar dedim; patladı. Türk lirasını şemsiyesiz bıraktınız Sayın Başkan. Bu açıdan, bakın, sizleri defalarca uyardığım gibi yeniden uyarıyorum.

Tabii ki bu yalnızca sizin sorumluluğunuz değil, iktidar hatalar yaparsa siz Süpermen değilsiniz ki ya, bir Naci Ağbal sonuç olarak, ya, diyecek ki "Efendim, ben şöyle yapacağım, böyle yapacağım, frene basacağım." ama öbür taraftan gaza basılıyorsa, maliye politikaları genişlemeci uygulanıyorsa size de "Para bas arkadaş, ver bana parayı." deniyorsa siz bunu uygulayamazsınız. Eş güdüm ihtiyacı var, bu eş güdümün sağlanacağına dair ben henüz bir sinyal duymadım. Çünkü niye? Ya, Ekonomiden Sorumlu Bakan da gitti, yerine Komisyon Başkanımız Lütfi Elvan geçti. Lütfi Elvan henüz bir ekonomik proje ortaya koymadı, bir mimari ortaya koymadı; bunun ayakları nasıl olacak bilmiyoruz. Sizin açıklamalarınız var ama henüz Lütfi Elvan'ın açıklamaları yok.

Bakın Sayın Başkan, ben sizi bir konuda daha uyaracağım: Şimdi, dünyada genişlemeci para politikaları var, siz de söylediniz, dünyada trilyonlarca dolar para eksi faizde bunu da biliyorsunuz. Vallahi enflasyonu böyle bir dönemde yükseltmek maharet ister, size yemin ediyorum. Yani bütün dünya deflasyonu konuşuyor... Avrupa enflasyon yaratmaya çalışıyor arkadaşlar, biliyor musunuz? Yıllardır, ya, şu enflasyonum yükselsin, yükselsin diye uğraşiyor. Amerika enflasyonu yüzde 2'nin üzerine çıkarmak için uğraşiyor, trilyonlarca dolar para basıyor, enflasyonu yükseltmiyor. Sayın Başkan, böyle bir dönemde bizim enflasyonumuz yüzde 14, kuvvetle muhtemel yüzde 16-17'yi görecektir; aralık, ocak. Ancak Sayın Başkan, bakın, bir konuda daha sizleri uyaracağım. Şimdi siz neyi rehber alıyorsunuz? TÜİK'in rakamlarını rehber alıyorsunuz. Ya Allah'ınızı severseniz, sokaktaki vatandaşa enflasyon kaç diye sorduğumuzda ortalama rakamı yüzde 30, biliyor musunuz? Yani "yüzde 50" diyen var, "yüzde 100" diyen var. Vatandaşın algısında enflasyon yüzde 30 ise siz TÜİK'in açıkladığı ateşe göre -hani derece dedim ya vücudun ateşi kaç- 14 diyor, vatandaş 30 diyor. Bakın, açıkça söyleyeyim, ben geçen gün devamlı simit aldığım kişiden simit aldım Sayın Başkan; 2 liraya satıyordu simiti, 2,5 lira yapmış. Allah, Allah ya ne oluyor arkadaş dedim. Nasıl 2,5 yaptın? "Sen doların fiyatını biliyor musun arkadaş?" dedi. Yemin ediyorum aynen böyle dedi, "Doların kaç para olduğunu biliyor musun?" dedi. Şimdi bakın, hani Berat Albayrak demişti ya "Dolarla ne işiniz var?" Tamam, doları stabilize ettiniz ikincisi ama Sayın Başkan, taksici zam yapıyor değil mi? Dün İstanbul taksi fiyatları açıklandı. Ben bunu duyuyorum, ayakkabı satıyorum taksiye bindim, işime gittim. Bugün ayakkabı 10 lira değil, 11 lira olsun diye fiyat açıkladım. Niye? Yapışkanlık var. Eğer benim kiram yüzde 20 artıyorsa ben de neyle kazanıyorsam kendi ürünüme yüzde 20 zam yapmak isterim. Bir yapışkanlık var enflasyonda bu yapışkanlığı nasıl çözeceğiz ya. Yıllardır Merkez Bankası "Yüzde 5 enflasyon" diyor. Allah'ımızı severseniz, gerçekten saygın bir kurum olsun istiyoruz Merkez Bankamız. Ya on yıldır mektup yazıyor "Yüzde 5 olacak" diyor, 10 çıkıyor, 15 çıkıyor, 20 çıkıyor ya bu anlamda bundan utanmalıyız Sayın Başkan. Ya bir söz veriyorsak bu konuda Hükümetle beraber bunun arkasında nasıl duracağımızı da açıklamamız lazım ama TÜİK'in rakamlarıyla olmaz. Bakın, algı her şeydir Sayın Başkan.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Vatandaşın algısındaki enflasyonla, yani sokaktaki enflasyonla TÜİK'in rakamları eğer uyuşmuyorsa onunla ilgili bir sıkıntı var demektir. Bunu konuşmamız gerekir; TÜİK'le de konuşmalısınız, bunu Hükümetle de konuşmalısınız.

İkincisi, gıda enflasyonu, vatandaşın enflasyonu diye bir şey var. Ya gıda enflasyonu resmîyette 21, bence fiiliyatta 30-35, vatandaşın algısında veya 40; gıda enflasyonu inanılmaz artıyor. Şimdi siz geldiniz, faizi yükselttiniz, 17 yaptınız, bunun bedelini kim ödeyecek Sayın Başkan? Kim mutlu, dünden beri kimler bayram ediyor? Vallahi ben Bloombergi izliyorum onlar bayram ediyor, faiz lobisi çok güzel bayram ediyor. Bu ülkede para kimde? Yüzde 1'de. Size söylemiştim mevduatın çok önemli bölümü nüfusun yüzde 1'inde, onlar enflasyonun üzerinde bir faiz alacaklar öyle değil mi, reel bir faiz alacaklar.

MUSTAFA KALALAYCI (Konya) – “Enflasyon yüksek” diyordunuz az önce.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Evet, yüksek.

Resmî enflasyonun üzerinde bir faiz alacaklar eyvallah. Yüzde 1 faiz alacaklar öyle değil mi Sayın Başkan? Peki, faizi kim ödeyecek? Nüfusun büyük çoğunluğu borçlu, bunlar bu faizi ödeyecekler. Bir de kim ödeyecek? Kamu ödeyecek yani bizim vergilerimizle devlet ödeyecek. Siz Maliye Bakanıydınız, faiz ödediğinizde büyük bir mutsuzluk duyuyordunuz öyle değil mi? Faiz rakamları düşün istersiniz. Gelecek yıl için 180 milyar lira faiz ödemesi açıklandı, benim tahminim 240 milyar lira bütçe faize gidecek çünkü o yüzde 10-11 varsayımına göre yapılmıştı, oysa şimdi mevduat faizleri 17'ye çıktı, buna göre çok daha fazla bütçe yükü olacak.

Şimdi nüfusun üçte 2'si karalar bağlamış durumda. Piyasalara bakmayın, bayram ediyorlar, Cemal abi de söyledi “Doğru yaptınız.” E, vatandaşlarımız, sizin seçmenleriniz demeyecekler mi “Arkadaş, ben borçluyum yüzde 7'yle aldım faizi, bir daha bankaya gittim faizimi yenile, yüzde 25, yüzde 22.” Nüfusun üçte 2'si ödüyor, büyük çoğunluk borçlu Sayın Başkanım.

Şimdi bunlara dair Amerika Merkez Bankası Başkanı, biliyorsunuz, pandemi başladı dedi ki: “Biz sınırsız genişlemeci para politikası uygulayacağız.” Dedi, öyle değil mi? “Halkımızın yanındayız, bir an önce hane halkına destek vermek gerekiyor çünkü su gelinceye kadar kurbağanın gözü patlar.” dedi. İki tane çok büyük paket açıkladılar öyle değil mi? Avrupa Birliği aynı şekilde, Japonya aynı şekilde, bütün gelişmiş ülkeler bunları yaptılar, biz niye yapamadık Sayın Başkan?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Yaptık.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, siz yaptınız genişlemeyi, kime doğru yaptınız? Yüzde 1'e doğru yaptınız. Biz o zaman dedik ki sosyal devlet burada devreye girmeli. Doğrudan, “helikopter para” dediğimiz şeyi yoksulların cebine vermemiz gerekir dedik. Siz bu sıkılaşmacı para politikalarını yaparken Anayasa'mızda yazan, sizi de bağlayan, kurumunuzu da bağlayan sosyal devlet boyutunu nerede gösterdiniz PPK kararlarında bana bunu söyleyin. Herhangi bir şey hissettirdiniz mi? Esnafımıza 5 milyar lira verebildi iktidar. Bak, Amerikan Merkez Bankası 900 milyar dolarlık paket açıkladı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şu anda ek süreyi kullanıyorsunuz. Toparlarsanız memnun olurum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Olur efendim. Erol Bey'in de hakkını bir şey yapalım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onu da kullandınız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Öyle mi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Konuşurken süre farklı akıyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – O zaman son iki dakikada toparlıyorum.

Amerikan Merkez Bankası bakın, 900 milyar dolar, Türkiye’nin gayrisafi hasılasının yüzde 30 da üzerinde ikinci paketi açıkladı, 2 trilyon dolar da önden açıklamıştı. Halka doğrudan para veriyorlar, biliyor musunuz, doğrudan para? Niye? Bakın, piyasanın canına okurken Sayın Başkan, bir yandan sosyal devlet anlayışını boşlarsanız halkı yok edersiniz. Bu anlamda bakın, halkın geçim derdine bakmayan bir Merkez Bankası olamaz, bu, halkın Merkez Bankasıdır. Bu anlamda “Ben genişlemeci para politikası yapmayacağım, para basmayacağım.” deme lüksünüz yok.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bunu elbette iktidarla beraber yaparsınız, iktidarın kararıdır ama bir Merkez Bankası Başkanı da çıkıp “Vatandaş aç, açıkta bırakılmamalı.” demelidir. Genişlemeci para politikası olacaksa bu sefer zenginlere dönük değil, yüzde 1’e dönük değil, halka dönük genişlemeci para politikası yapılmalıdır. Esnafa 5 milyar değil, 100 milyar liralık paket açıklanmalı, yoksullara 100 milyarlık paket açıklanmalı ve bu borç değil, doğrudan gelir desteği olarak olmalı.” demelisiniz Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümleleri alabilirsek seviniriz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bitiriyorum.

Sayın Başkan, o zaman sorularımı da sorayım, bitireyim. Bu “carry trade” konusunda ne düşünüyorsunuz Sayın Başkan? Sıcak para. Siz sıcak paracı bir Başkan olarak geldiniz, açıkça söyleyeyim size. Sıcak parayı yeniden davet ediyorsunuz “Yüksek faiz düşük kur, dünyada faiz yok, getir bana para.” 10 milyar dolar para girdi, güzel. Niye girdi? Yatırım için mi girdi? Hayır. “Dolar 7,5 lirada sabit kalacak veya 7’ye düşecek ben de bir yılda yüzde 17 faiz alacağım, yüzde 20 reel dolar bazında faizi bir yıl sonra alıp götüreceğim.” diye girdi. Bunu bir tehlike olarak görmüyor musunuz? Sıcak parayı bir tehlike olarak görmüyor musunuz?

İkinci sorum Sayın Başkan: 130 milyar dolar nerede? Açıkça size soruyorum. Bu ülkenin 130 milyar doları eritildi Merkez Bankasında. Nasıl eritildi, nasıl satıldı, bu konuda milletin vekillerine lütfen hesap verin. Nasıl satıldı, nereye gitti bu para? Bu parayı nasıl yerine koyacaksınız?

Sonraki sorum Sayın Başkan: Cari işlemler dengesi konusunda yeniden, şimdi de siz yüksek faiz uyguluyorsunuz. Bunun sonucunu biliyoruz, daha önce bu filmi izledik çünkü. Düşük kur, muhtemelen kur böyle giderse olağanüstü, uluslararası bir gelişme olmazsa 7-8 lira arasında gidip gelebilir ama bunun sonucunda da cari açık verme riskiyle karşı karşıyayız. Cari açık dengesinde yeniden bir riskle karşı karşıya kalacağız kuvvetle muhtemel. Sıcak parayla bu finanse edilecek. Ardından yeniden bir krizle karşı karşıya kalacağız. Bu konudaki riski nasıl görüyorsunuz Sayın Başkan? Bunları da sormuş olayım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Kripto para Sayın Başkan, son sorum da olsun.

Vallahi, benim etrafımda, okuduğum üniversitedeki arkadaşların hepsi kripto paracı olmuşlar; Bitcoin, Ethereum, bilmem ne, şu kripto, bu kripto, inanılmaz bir ilgi var, ben hiç dokunmadım, bilmiyorum ama duyan var mı arkadaşlar, bilmiyorum, herkes kripto paracı olmuş. Niye? Çünkü merkez bankaları aşırı para basıyor; Amerika, Avrupa, paraların değeri düşüyor, sonuç olarak sınırlı bir arzı olan kripto paralara doğru yöneliyor ve orada Bitcoin hikâyesi var orada “1 dolardan aldım, 20 bin

dolar.” diye Banker Kastelli gibi bir hikâye var, bir balon var. Buna dair Türkiye ne yapacak? Kripto parayı yasaklayacak mıyız, yok mu sayacağız, onun alternatifini mi çıkaracağız? Merkez Bankamız burada nasıl görüyor kripto para durumunu, ne yapmayı düşünüyor? Bunlarla ilgili de cevap verirsiniz sevinirim.

Teşekkür ederim Sayın Başkan, sabrınız için de teşekkür ediyorum. Saygılar sunuyorum.

Sayın Başkan, tekrar görevinizde başarılar dilerim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sağ olun Garo Bey.

Öğleden önce son konuşmacı olarak Cemal Öztürk Bey’e söz veriyorum.

Buyurun.

On dakikada toparlayabilirsiniz.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli arkadaşlar, Değerli Merkez Bankamızın Başkanı ve yetkilileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Pandemi kaynaklı olağanüstü gelişmelerin yaşandığı bir yıl geçirdik, geçiriyoruz. İnşallah, umarız 2021’de bu olağanüstü günler sona erer. Dünya bu salgından olumsuz şekilde etkilendi, bazı ülkeler çok fazla, bazı ülkeler belki daha az zararlı çıktılar ama belli ki Türkiye, Türk ekonomisi, Türk insanı da en yüksek oranda etkilenenlerin başında geliyor.

Tabii, yeni bir Merkez Bankası Başkanımız, değerli Naci Ağbal Bakanımızı, kendisini uzun yıllardan beri Plan ve Bütçe Komisyonumuzda gerek bürokrat olarak, gerek de Maliye Bakanı olarak daha sonra da Strateji ve Bütçe Başkanı olarak gördük ama bugün bilgilendirme toplantısı gereğince aramızda görmekten dolayı duyduğumuz memnuniyeti kendisine ifade ederek sözlerime devam etmek istiyorum.

Tabii, zor bir göreve geldiniz. Evet, para politikasının başındasınız ama geçmiş yıllarda maliye politikasını da yönettiniz, Maliye Bakanı olarak, müsteşar olarak yöneten ekibin en önemli kişisiydiniz. Para politikaları ve maliye politikaları birbirleriyle iç içe olan, yan yana olan ve birbirlerinin mutlaka -mütemmim cüzü olan diyelim- ayrılmaz parçası olan kurumlardır, işlerdir. Merkez Bankasının temel amacı, Kanun’unda diyor ki: “Fiyat istikrarını sağlamak, Türk parasının kıymetini korumak, enflasyonu düşürmek...” özet olarak sayılıyor bunları tatat etmeyeceğim ama. Tabii ki fiyat istikrarının kalıcı olarak sağlanabilmesi ülke ekonomilerinin temel amacı, aksi takdirde, biraz önce Garo Bey’in de verdiği “fren” misalini ben “tansiyon” misali olarak tekrar gündeme getirmek istiyorum. Düşünün ki bir insanın ortalama tansiyonu 8-12 civarlarındadır, basıncı. Bu 7 olur, 13 olur, 9 olur, 11 olur yani kısmi olarak düşer, çıkar. Elbette yarım puan da düşse insan etkilenir bundan, hepimiz yaşıyoruz zaman zaman. Ülkelerin de ekonominin tansiyonu da enflasyonla, kurla, taleple, arzla veya ülkedeki değişik faktörlerle etkilenir, istikrar da bozulur, düzelir tekrar dengeye gelir. Ekonomideki kararsız denge, kararlı denge, denge unsuru, bunlar malumlarımızdır.

Ama son bir yılda özellikle yılbaşından sonra Türkiye’deki gelişmeler bütün hesapları altüst etti. Kasım ayı rakamları var, müsaade ederseniz ben onları dile getirerek konuşmak istiyorum. Mesela Kasım ayı sonuna kadar, Ocak-Kasım arasında, TÜFE’yle indirgenmiş reel getiri oranlarını dikkatlerinize sunacağım: Külçe altın yüzde 54,49 artmış -bu, yurtiçi ÜFE’de biraz daha düşük yüzde 43,10; Kasım ayı sonu itibarıyla diyorum bunu, Aralık sonuçları yok- avro yüzde 30,62 yükselmiş TÜFE’de, Amerikan doları yüzde 22,05, BİST 106,09 -bunlar pozitif, artıda- ama mevduat faizi Ocak-Kasım eksi 1,34; DİBS eksi 3,86. Şimdi, bu da gösteriyor ki ekonominin nabızı, ekonominin

tansiyonu fırlatmış ve bu sokağa yansımış, yatırıma yansımış, yatırımcıyı etkilemiş, kamu ekonomisini etkilemiş, bütçeyi etkilemiş; işte bütçeyi geçirdik önceki hafta, bitti, öngördüğümüz açık müthiş. Yani bütün mesele... Tabii ki on dakikada ben bunları dile getiremeyeceğim, bir iki soru sorup da sonunda konuşmamı bitireceğim. Her birimiz bir bütünün parçalarını güzel tanımlıyoruz, aslında, teşhiste tam olmasa da her birimizin teşhisleri birbirine yakın. Yani, ben iktidar partisi grubunun sözcülüğünü yaparak bugün bunları dile getiriyorum, tabii bizim sırtımızda biraz da yumurta küfesi var, bazı şeyleri öyle açık alanda konuşamıyoruz ama reel ekonomide dostları olan, onlarla ilişkisi olan, geçmişte de oralarda yöneticilik yapmış bir kardeşiniz olarak, bir milletvekili olarak bazı gerçekleri de dile getirmek gibi bir mecburiyetimiz var, sizler bunları biliyorsunuz ama kayıtlara geçsin diye söylüyorum: Bir ülke insanının, bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının yabancı bir para birimini satın alması, o ülkeye kredi açmasıdır en basit tarifıyla. Bir Türk vatandaşının Amerikan dolarını alması Amerika'ya kredi açması, avro satın alması da Avrupa'ya kredi açmasıdır. Bunu ilk baktığınızda bir vatandaşın yapmaması lazım. İşte, yapmamış Türk vatandaşı; yapmadığı için de mesela mevduat faizine yatırmış ama on bir ayda getirisi eksi 1,34 olmuş ama vatanperverlik duygusu olmadığını ya da kurnaz davranan bir vatandaşı düşünelim gitmiş "Ben Avrupa para birimi alacağım." diyerek yüzde 30,62 getiri sağlamış, yüzde 1,34'ü de koyduğunuzda bu yüzde 33'lere gelir yani yüzde 33 kârlı çıkmış Avrupa'ya kredi açan vatandaş.

Peki, benim Merkez Bankam ne yapmış? Genişlemeci bir para politikasının izlendiği bir sırada döviz isteyene istediği kadar döviz satmış. Şimdi burada bir tezat var yani ekonomist kimliğimle konuşuyorum. İş adamlığı kimliğimle konuştuğumda burada bir tezat var. Benim Türk vatandaşım niye cezalandırılın? O zaman doğrudur, fiyat istikrarı, Türk parasının kıymetinin korunması birinci amaç ama Merkez Bankasının bunu yaparken de her şeyden önce piyasayı, dünya şartlarını iyi gözleyip hemen rasyonel bir karar alması lazım. Piyasa o günkü şartlarda Para Piyasası Kurulundan yüzde 2 faiz artırımı bekliyor ve bu satın alınmış haftalar öncesinden.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bu durumda CHP'nin önergesini reddetmemeniz gerekiyor.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Samimi bulsak reddetmezdik.

Şimdi bakıyorsunuz, o gün para piyasası politikası diyor ki: "Pas geçtik." Şimdi, piyasa beklentileri tabii ki dikkate alınır, rasyonel karar verilir ama siz dün ne yaptınız? Dikkate aldınız, rasyonel karar verdiniz ve piyasa size inandı. Neticede sürem geçiyor, ben bazı şeyleri dile getirirken olayı dağıtmak istemiyorum ama bütçe açığı maliye politikaları açısından çok önemli, bu bir gösterge. "Borç alan emir alır." diye bizim atalarımız söylemiş, finansman için borç almak zorundasınız; geliriniz belli, gideriniz belli. Yani sadece genişlemeci para politikaları. Elbette ki, Merkez Bankası para politikasını izliyor ama beri taraftan yatırım politikaları da izlenirken biz Avrupa gibi, Amerika gibi parası fazla olan ya da yatırımcıların para vermek için kuyrukta beklediği, kredi vermek için kuyrukta beklediği bir ülke konumunda değiliz. Bir rivayete göre dünyada şu anda 40 trilyon doların üzerinde park etmiş bankalara finansmandan bahsediliyor ama Türkiye para bulamıyor, CDS'ler bir ara 650'lere çıktı. E, şimdi, siz yurt içinde vatandaşınızdan esirgediğiniz enflasyon artı 2 puanlık faizi yurt dışında CDS'lere yüzde 650 vererek zaten aradaki farkı katlıyorsunuz. Şimdi, tabii ki, her şeyin sorumlusu Hükümet olduğu için, politikacılar olarak biz olduğumuz için vatandaş bize çıkarır? Doğrudur, bürokrat hiçbir zaman hesap vermez ama bürokratin bir görevi vardır, doğruyu söylemek, acı da olsa doğruyu söylemek, Hükûmete "Biz vatandaşımızdan esirgediğimiz yüzde 1, yüzde 1,5'luk enflasyon artı faizi İngiltere'deki, Londra'daki ya da Hong Kong'daki, Singapur'daki tefeciye vermek zorunda kalıyoruz." demek. CDS'lerle veriyoruz zaten gidip oradan kredi alırken bankalarımız da, özel kuruluşlarımız da bu risk primini yükseltiyor, tutuyor. Ben tenzih ederim, tabii, muhalefet oradan gülüyor. Sanki ben iktidar grubu olarak bunu söylerken... Arkadaşlar, ben güzelleme yapmıyorum, istersem yapabilirim.

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Söyledik ama biz bunları.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Toparlarsanız çok memnun olurum.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Bugünkü yönetim olarak Sayın Naci Ağbal Bakanımızın, gerçekler acı da olsa bu gerçekleri kabul edip ilgililere veya karar mekanizmalarına götürme gibi bir prensibi olduğuna biz inanıyoruz. Bütün meselenin de piyasanın güvenini kazanmak olduğuna inanıyorum ve siz de bunu biliyorsunuz. Güven burada anahtar kelime, anahtar kavram; sermaye ürkek, sermayenin güvenini kazanıp tekrar Türkiye'ye bıyıklı sermayenin -bakın, yabancı bir tarafa- gelmesine imkân sağlayacak bir para politikaları, bir maliye politikaları dönemine girmemiz lazım diyorum.

2 tane sorumu soracağım: Türkiye'ye yeniden yabancı sermaye girişi gerekiyor, biraz önce söylediğim gibi; bunun için nasıl bir politika izleyeceksiniz?

İki: İçeride, yastık altına girmiş olan -tınak içindeki tabirimle- yerli yatırımcıların kaynaklarını ekonomiye döndürmek için nasıl bir politika izleyeceğiz? Bu çok önemli. Çünkü tarlaya gelecek su yok ama -iş dünyasından biliyorum- parasını evine götürüp evdeki kasasına koyan, Amerika'ya, Avrupa'ya kredi açan insanlardan bahsediliyor. Bu, evdeki paranın hiç kimseye faydası yok, ülkeye de faydası yok. Tek sıkıntı, o güven ortamının yeniden tesis edilmesi ki burada Merkez Bankamızın anahtar bir kurum olduğuna inanıyorum ve size güveniyoruz bu konuda Sayın Bakanım, Sayın Başkanım. Her şeyden önce açıklık, net, şeffaflık... Hepimiz aynı gemideyiz, bu gemide birlikte gidiyoruz. Çıkarsak beraber çıkacağız Allah'ın izniyle. Türkiye'nin çok güçlü bir üretim gücü olduğuna hepimiz inanıyoruz, biliyoruz ama bu güveni tesis edecek kurumların başında da Merkez Bankamız gelmektedir ve Merkez Bankamızın da açık, şeffaf politikası gelmektedir diyor, tekrar size başarılar diliyorum ve bu sunumunuz için teşekkür ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Biz de size teşekkür ediyoruz Cemal Bey.

Bu sabahki oturumu bu şekilde kapatmış oluyoruz saat 14.00'te bir araya gelmek üzere.

Kapanma Saati: 12.42

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 14.06****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; 26'ncı Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Öğleden önce sunumunu gerçekleştirmişti Başkanımız, ardından üç arkadaşımıza söz vermiştik. Şimdi yeni söz taleplerini karşılayacağım.

Erhan Bey, siz mi?

ERHAN USTA (Samsun) – Evet, olur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Usta Bey'e söz veriyorum.

Buyurun lütfen Sayın Usta.

ERHAN USTA (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de Merkez Bankası Başkanımıza hayırlı olsun diyerek sözlerime başlamak istiyorum. Kendisine ve ekibine başarılar diliyorum.

Ancak, tabii, ekibi derken Para Politikası Kurulu anlamında şu eleştiriyi yapmak durumundayız herhâlde: Yani mevcut Para Politikası Kurulu, aslında Merkez Bankası bağımsızlığı konusunda karnesi zayıf olan bir Para Politikası Kurulu. Arkadaşların atandığı tarihlere baktım; 2016'dan itibaren çalışanlar var, en son 2019'da bir arkadaş atanmış ama Merkez Bankasının bağımsız olarak hareket edemediğini, Para Politikası Kurulunda bu arkadaşların aldığı kararların da çok bağımsız olmadığını geçmişte yaşadık, gördük. Bu anlamda, bu ekiple ne kadar başarılı olursunuz, onu bilemiyorum Sayın Başkan.

Şimdi, tabii, diğer bir husus...

Şunu söyleyeyim: Merkez Bankası, uzmanları ve ekonomistleri itibarıyla Türkiye'nin en seçkin kurumudur, onu söyleyeyim yani kaliteli elemanları vardır diğer arkadaşlar açısından... En azından ben 2015'e kadar biliyorum, o vakitte öyleydi, ondan sonra da herhâlde fazla bozulmamıştır. O anlamda kaliteli arkadaşlar var fakat tabii temel kararı alacak kişiler için- bağımsızlık konusuna piyasanın önem verdiği kadar ben Merkez Bankasının önem verdiğini düşünmüyorum. Önem vermiş olsalardı bu kararları almazlardı. Çok yanlış kararlar aldı Türkiye'de ve bugünkü yaşadığımız sıkıntıların temelinde de Merkez Bankası bağımsızlığına siyasi iradenin yaptığı müdahaleler ve Merkez Bankasının da bunun karşısında direnmemiş olması vardır.

Şimdi, tabii, fiyat istikrarı, enflasyonla mücadele, Merkez Bankasının en önemli vazifesi. Diğer bir önemli görevi de finansal istikrar. Bu konuda baktığımızda, aslında, tabii, topluca da makroekonomik istikrar Merkez Bankasının amaçlarından bir tanesi. Tabii, geçmişte şunu maalesef biz gördük, bununla ilgili Genel Kurulda da Plan ve Bütçe Komisyonunda da epeyce bir konuşmam oldu: Yani enflasyonu küçümseyen bakanları, bürokratları gördük. Ben bunlarla ilgili grup önerisi de vermiştim aşağıda, Mecliste "Bu enflasyonun küçümsemesi bizi çok ürkütüyor." filan diye. Şimdi, o konuda herhâlde bir miktar daha bilinçli hâle geldik diye düşünüyorum.

Bir eleştirim de: Bu Para Politikası Kurulunda arkadaşlar, ekseriyetle, işletme, finans yani bir iktisatçı var gördüğüm kadarıyla, Abdullah Hoca; o da biraz daha spesifik bir alanda, gayrimenkul alanında. Yani makroekonomi konusunda deneyimli olan iktisatçının da bence Para Politikası Kurulunda bulunması gerekir. Ben bunu çok önemsediyimi ifade etmek isterim.

Şimdi, şeffaflık konusunun önemli olduğunu Sayın Başkan da ifade etti, “Bundan sonra şeffaf olacağız.” dedi. Bu çok önemli merkez bankaları açısından. Yani Merkez Bankasının elindeki en güçlü araç itibarıdır. Bu itibar da, bir defa, bağımsızlığının korunması, artı, şeffaflıktan geçiyor. Burada, şeffaflık konusunda Sayın Başkan, daha fazla itibar kazanabilmeniz için geçmişte yapılan bir kısım konuların da açıklığa kavuşturulması konusunda gayretli olmanızın ben gerekli olduğunu düşünüyorum. Yani örneğin şu son bir, bir buçuk yıllık dönemde yaklaşık 125 milyar dolarlık bir Merkez Bankası rezervi erimesi var. Bu, hakikaten kime satıldı, hangi fiyattan satıldı ve nasıl bir prosedürle, hangi şekilde satıldı? Bunların piyasa tarafından, bence bilinmesi gerekir. Bu konuda şeffaf olursanız eğer bunun Türkiye açısından ve Merkez Bankası açısından ben önemli olduğunu düşünüyorum.

Şimdi, tabii, sizin sunumunuzda da, en son Para Politikası Kurulu kararında da geçtiğimiz şu son yedi sekiz ayda bu pandemiyle mücadele kapsamında yapılan mücadelenin yanlış olduğunu siz de aslında söylüyorsunuz bir anlamda, benim gibi ifade etmeseniz de; işte, enflasyon dinamiklerindeki bozulmayı, cari açığı bozulmayı aşırı kredi genişlemesine bağlamanız bu anlama geliyor.

Tabii, şimdi bir kısım arkadaşlar bu en son gelen 6,7 büyümeyle bir yandan övünüp bir yandan da tabii, başka şeyden de şikâyet etme hakkı yok. Yani o anlamda bir defalık veya sürdürülemeyen büyümelerin nasıl tahrip edici sonuçlar doğurabileceğini aslında biz bu dönemde gördük.

Diğer bir husus Sayın Başkan: Tabii, son dönem Merkez Bankası başkanlarının Sayın Cumhurbaşkanıyla görüşme konusunda sıkıntıları olduğunu biliyoruz. Bu anlamda, sizin kişisel özellikleriniz itibarıyla da, Sayın Cumhurbaşkanıyla ilişkileriniz itibarıyla da böyle bir sıkıntı olacağını zannetmiyorum fakat buradaki risk de aşırı görüşmeniz olabilir, fazla görüşmeniz bir risk olabilir çünkü sizin hem bürokraside hem de siyasette hemen hemen bir alışkanlığınız var; bir üstüyle değil de iki üstüyle çalışma alışkanlığınızın olduğunu biz biliyoruz. Bu anlamda, bunun detaylarını gerekirse konuşuruz, ben fazla şahsileştirmek istemiyorum ama bu, burada önemli işte, burada risk oluşturur yani Hazine ve Maliye Bakanlığıyla koordinasyonun hiçbir şekilde kopmaması gerekir. Ben ikazımı bu kadarcık yapayım kalanını, eğer neyi kastettiğimi sorarsanız ilave bir süre verilmesi durumunda onu konuşabiliriz.

Tabii, Sayın Başkanın Strateji ve Bütçe Başkanlığı döneminde OVP’yi yaptı, OVP’nin makro dengelerini yaptı, biz hep hesabını sorduk. Ya, bu OVP’nin tahminleri bir günde, iki günde hemen göçtü gitti. Asıl onun hesabını soracağımız kişi burada ama bugün tabii, başka bir şapka olduğu için kurumsal olarak soramıyoruz ama cari açıkla ilgili, dış ticaret dengesiyle ilgili, enflasyonla ilgili, efendim, kur tahminiyle ilgili; orta vadeli program veya yeni ekonomik program dediğiniz programın tahminlerinin son derece kötü olduğunu ve çok kısa sürede geçersiz olduğunu sadece bir not olarak düşmek istiyorum.

Şimdi, sunumunuzda Sayın Başkan, bu sunum aslında... Sayın Başkanım, yani buna da bir bakmamız lazım belki de bu toplantıların, açık toplantı olmaktan ziyade kapalı toplantı olması gerekir ama kapalı toplantıları geçmişte gördük, ben bu eleştiriyi Erdem Başçı’ya da yapmıştım burada, yani kapalı toplantı yapıyoruz fakat piyasaya yapılan sunum bize yapılıyor. Bu değil! Yani burası eğer Plan ve Bütçe Komisyonuyorsa, burası bütçeyle ilgili kararlar veren, işte, kanunlar çıkaran, harcama kararları, vergi kararları veren bir yerse hakikaten bizim piyasaya yapılan sunumun biraz daha ötesinde bir şeyler bilmemiz gerekir, en azından riskler konusunda birtakım şeyler bilmemiz gerekir ki o riskleri

bilirsek biz -ki bunlar Merkez Bankası açısından yani onun perspektifinden- ona göre buradaki herkes Parlamentodaki davranışlarını belirleyebilir. Yani bu anlamda baktığımızda tabii, bize özel bir sunum olmadığı belli. Bu sunum, piyasaya yapılan normal bir sunum. Zaten piyasaya yapılan sunumda da şunun olması lazım: Bakın, dünyanın her tarafında merkez bankaları maliye politikasına ilişkin birtakım önerilerde bulunurlar eğer kötü giden bir şey varsa da eleştirilerde bulunurlar. Çünkü para politikasını hepimiz biliyoruz ki yalnız başına hiçbir meseleyi çözme imkânı yok, para politikası araçlardan bir tanesi. Maliye politikası, para politikasının aksi bir yönüne gidiyorsa bu para politikası geçersiz olur, aldığı kararların ülkeye faydası olmaktan ziyade maliyeti olur. Dolayısıyla, maliye politikasına ilişkin, bütçe, efendim, mali disiplin mi olmalı, gevşetilmeli mi, daha mı sıkılaştırılmalı konusunda kamuoyuna açık da zaten risklerin veya ikazlarınızın olması lazım fakat biz bunu son dönemde bizim Merkez Bankasında unuttuk, bütün dünyada var. Biz de 2001'de bağımsızlığa kavuştuktan sonraki Merkez Bankası başkanları bunları yaptı; geçmiş kararlarına bakın, maliye politikasına ilişkin önerilerde bulunmuşlardır veya riskleri söylemişlerdir. Bunları son dönemde sadece sizde değil ama umarım maliye politikası sizin bildiğiniz de bir alan olduğu için bu konuların biraz daha Merkez Bankası dokümanlarında nasıl bir maliye politikası çerçevesi arzu ettiğinizi daha doğrusu sizin para politikasının nasıl bir maliye politikası çerçevesiyle uyumlu sonuca gidebileceğini izah etmeniz veya onlara değinmenizin önemli olduğunu düşünüyorum.

Rezerv konusuna hiç değinmediniz sunumunuzda. Bu önemsizliğinden değil herhâlde. Türkiye'de şu andaki kırılganlığın en büyük gerekçesi rezervlerdeki hızlı erime hatta işte swapları falan dışarıya aldığımızda eksi 55 milyar dolarlar civarında negatif bir rezervimiz var. Bununla bir yere varmak mümkün değil, kırılganlığın temel nedeni de bu. Dolayısıyla, bu konunun da bir miktar daha sunumunuzda olması gerekir diye düşünüyorum.

Tabii, şimdi siz sıkı para politikasının devam edeceğini söylüyorsunuz. Evet, buna eyvallah, bir şey demiyoruz ama tabii, bunun da ekonomide oluşturacağı birtakım tahribatlar olacak yani özellikle büyüme tarafında, yatırım tarafında oluşturacağı tahribatlar olacak. Yani, yarın bir gün, tabii, bağımsız hareket edip edemediğinizi biz, bir süre sonra göreceğiz. Yani şu andaki faiz artırımını zaten Sayın Cumhurbaşkanının -Merkez Bankası Başkanını çok alışık olunmayan bir şekilde değiştirerek bir makas değişikliğine gitti- kendi politikasıydı. Şu anda bu faiz artırımının Merkez Bankasının kendi bağımsızlığı çerçevesinde aldığı bir karar olduğunu çok fazla ifade etmek mümkün değil. Buna Sayın Cumhurbaşkanı razı olmuştu. Burada sabırlı olunması gerektiğini ama tabii, bir yandan da ekonomiyi fazla tahrip etmemesi konusunda da bu yüksek faizin de tabii sürdürülmemesi gereken bir şey olduğunu da biliyoruz. Ama enflasyondan da hızlı bir şekilde sonuç almamız gerekir. Oradaki optimizasyonu sizin sağlamanız gerekiyor.

Şimdi, tabii, Türkiye'deki hikâye ne en son dönemde yaşadığımız: Türkiye genelde, işte, birtakım meseleleri oluyor, bir kur şoku yaşıyor; bu enflasyonu yukarılara taşıyor. Ondan sonra, enflasyonu aşağıya çekebilmek için çoğu zaman agresif faiz artırımları yapıyoruz. Ondan sonra kur bir miktar aşağı geliyor, Türk lirası değerleniyor ama bu dönemde eğer yapısal müdahaleler yapılamazsa, maliye politikası çerçevesi bununla uyumlu olmazsa bir süre sonra tekrar bir kur şoku yaşıyoruz, aynı hikâyeyi, aynı filmi defalarca yaşıyoruz, yaşayacağız. Bu sefer yaşamamamızı biz temenni ediyoruz. Yaşamamak için de onun tedbirlerinin alınması lazım. İşte, o zaman, orada, sizin kamuoyuna açık, uyarıcı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Affedersiniz, süreniz doldu ama ek süre veriyorum.

ERHAN USTA (Samsun) – Sayın Başkan, daha mukaddimedeyiz. Bir miktar bize şey verin yani bu Merkez Bankasıyla...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Zaten ucu açık, saat altıya, yediye kadar kayabilir.

ERHAN USTA (Samsun) – Yani, hakikaten biraz faydalı bir şey yapalım. Biz eleştiri olsun filan diye değil, önerilerimiz de olacak.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Biz de onu arzuluyoruz ama çok sayıda arkadaşımız söz isterse, o anlamda. Başka programları da olabilir.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Onlar da konuşsun.

ERHAN USTA (Samsun) – Onlar da konuşsun. Biz zaten 2 kişiyiz İYİ PARTİ olarak. Biraz mûsamaha bekliyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Olabildiğince uygun şekilde toparlayabilirsiniz sevinirim.

ERHAN USTA (Samsun) – Faydasız olacağını bildiğim anda ben zaten konuşmamı bırakırım Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Estağfurullah.

ERHAN USTA (Samsun) – Şimdi, dolayısıyla, yani, işte, şu anda mecburen sıcak paraya yöneliliyor çünkü ciddi bir sıkıntımız var ama bu sıcak parayla bu işi sürdürme imkânının olmadığını zaten siz çok iyi biliyorsunuz.

Sayın Başkan, şimdi, potansiyel büyüme de büyük ihtimal düşüyor, buna ilişkin çalışmalar var. Ben, burada da bir hesabınız varsa aslında o konuda da bize bir bilgi verirsiniz memnun olurum. Yani Türkiye'nin potansiyel büyümesini mesela şu anda ne görüyorsunuz? Bunu da, tabii, nasıl artıracacağız? Yani, nihayetinde, bakın, büyüme olmadığı zaman, bizim gibi ekonomilerde hiçbir sorunu çözemiyorsunuz; istihdam sorununu da çözemiyorsunuz, diğer sorunları da çözemiyorsunuz. Büyüme bizim olmazsa olmazımız. Ama tabii bozucu olmayan yani tahrip etmeyen bir büyüme. Böyle bir defa yüksek olup ondan sonra iki defa düşük olan bir büyüme değil, istikrarlı, yüksek büyümeyi nasıl sağlayacağız, buna ilişkin düşüncelerinizi de almak isterim. Tabii, yüksek faizin uzun sürmesinin büyüme üzerindeki olumsuz etkilerinin ne olacağı konusunu nasıl değerlendiriyorsunuz, bu konuda da düşüncelerinizi almak isterim.

Şimdi, tabii, 2019'da cari açıkta aslında bir sürü nedenleri var ama bunun... Önce sorum şu olsun, siz de sunumunuzda söylediniz, yani cari açıktaki cari fazlaya dönüşü yapısal bir dönüş olarak değerlendiriyor musunuz Merkez Bankası olarak, 2019 yılı ve yapısal cari açığınız nedir yani bu tahmininiz nedir? Bence bu önemli. Şimdi, konjonktürel etkilerden veya bir defalık, işte, altındır, şudur budur, hakikaten bu etkilerden arındırarak bazı şeylere bakmak gerekiyor, bu anlamda yapısal analiz yapılması lazım. Buradaki hesabınız da ne olduğunu ben önemsiyorum. Benim düşünceme göre, tabii, şu anda bütün teknik çalışmaları, yapılan çalışmaları ancak okuyabiliyoruz, bu model işidir. Yani, tabii, bir kısım hissiyatımız olmakla birlikte, sizin yapacağınız hesaplar önemli ama benim değerlendirmelerime göre yapısal olarak bizim cari dengelerimizde bir iyileşmenin olduğunu ben gözlemlemiyorum. Eğer burada farklı bir düşünceniz varsa veya bir hesabınız varsa bunu da bizimle paylaşırsanız mutlu olurum.

Aynı şey kamu maliyesi için de geçerli. Burada yapılan çalışmalar da var. İşte, en son Cumhurbaşkanlığı yıllık programına baktığımızda, yapısal dengenin aslında, tabii, bu pandemiden mandemiden bağımsız bir şekilde... Pandemide zaten bizim maliye politikamız, bütçemiz filan bozulmadı, kimse “Bütçe bozuldu.” filan demesin, bütçe bozukluğunu pandemiye bağlarsak yanlış yaparız, hata yaparız. Sadece orada, İşsizlik Sigortası Fonu dâhil en fazla 40-50 milyar liralık bozulmayı oraya bağlayabiliriz. Onun da dışında bir bozulma var. Eğer Cumhurbaşkanlığı yıllık programına bakarsanız, 2017'den itibaren veriyor en son şeyde, 2017'den beri yapısal bütçe-genel devlet dengesinin

-bütçe artışı da geneldir ki sadece kamunun ‘genel devlet’ diye adlandırıyoruz malum- orada millî gelirin yüzde 5’lerinde bir yapısal açığı görüyoruz. Bu, yüksek bir açıktır, hele hele cari açıkla birleştiğinde Türkiye, benim değerlendirmeme göre, hızlı bir şekilde... Yani Türkiye bir ikiz açık yaşıyor. Burada farklı bir düşünceniz varsa onu yine ben öğrenmek isterim ama tabii, ikiz açığı sürdürme imkânımızın olmayacağını takdir edersiniz. Dolayısıyla bütçe dengelerinin çok daha fazla iyileştirilme imkânı var.

Aynı zamanda tabii, biz şunu da söylüyoruz, pandemiyle mücadelede doğrudan gelir transferi yapılması lazım. Bir defalık bozulmada nasıl bir defalık gelirleri, hani yapısal analizleri dışarı atıyorsa bir defalık pandemi çerçevesinde eğer finanse edebildiğiniz sürece -ki finansmanda çok fazla sıkıntı yok çünkü Hazine ihtiyacından fazla borçlanma kapasitesine şu anda sahip gibi görünüyor bütün piyasanın fonlarına el koyuyor ama- bir defalık bozulmanın bir sorun olmayacağını, yapısal olarak bütçe dengelerinin düzeltilmesi gerektiğini ben ifade etmek isterim yani orada kendi içinde çelişkili bir durum yok. Bir defalık bozulma, yani pandemiyle mücadele kapsamında doğrudan transferlerle özellikle esnaf kesimin ayakta kalmasını sağlamamız lazım, onun ayakta kalmasını sağlayamazsak uzun dönemde zaten büyümemiz üzerinde çok olumsuz tesiri olacak. Yani, uzun dönemdeki o negatifleri yaşamamak için bu dönemde oralara destek vermemiz gerekir, bu konu önemli.

Diğer bir husus: Tabii, Türkiye 90’lı yıllarda çok çektiğimiz yeniden bir bütçe açığı, borçlanma-faiz kısır döngüsüne girdi yani bunu rollover rasyolarına baktığımızda görüyoruz, yüksek bütçe açığımızda görüyoruz ve dolayısıyla bu mutlak suretle kaçınmamız gereken, mutlaka düzeltmemiz gereken, yapısal olarak düzeltmemiz gereken bir husus olarak duruyor. Tabii, bunları yapabilmek için yapısal reform gerekiyor Türkiye’de yani vergi yapısıyla ilgili, harcama yapısıyla ilgili, efendim, iş ortamıyla ilgili, KOBİ’lerin teknolojiye adaptasyonu ile ilgili yani reel sektöre ilgili çok ciddi yapısal reformlar gerekiyor. Buna ilişkin sizin Hükûmete önerdiğiniz bir ajanda var mı? Soruları hep içeride soruyorum, ayrıca sormayacağım. Böyle bir yapısal reform ajandanız var mı? Bu konuda da bilgi vererseniz sevinirim. Şimdi, tabii, finansal istikrar da sizin kaygılarınızdan, amaçlarınızdan bir tanesi. Burada tabii, bankalarla ilgili mesela bir stres testi yaptınız mı, yaptırdınız mı? Böyle bir çalışmayı açıklayacak mısınız? Mesela çünkü işte, FED açıklıyor hatta bu sene 2 defa yaptırdı, bankalarla ilgili stres testi sonuçlarını kamuoyuyla paylaşıyor. Yani, dolayısıyla bununla ilgili de bizi bilgilendirmenizin uygun olacağını düşünüyorum.

Şimdi, tabii, bankalar herhâlde borçlanmakta zorlanıyorlar. En son çünkü dün çıkan Kararname’de Sayın Cumhurbaşkanı bankaların çıkarttığı kâğıtlarda vergi stopajlarını kademeli bir şekilde bir yıldan uzun olanlarda sıfırladı. Şimdi, bunu da anlamak mümkün değil. Yani, şu anda bütçenin vergi gelirine ihtiyacı var, diyoruz. Bütün dünya şu anda üst gelir gruplarını vergilendirirken biz... Banka açısından değil, banka borçlanıcı burada ama özellikle bankaya fon sağlayacak, onun kâğıdını alacaklar açısından bunlar faiz geliri elde eden üst gelir grubu. Yani burada zaten yüksek faizler elde edenlerin geliri artacak yüzde 15, şu anda 18 mevduat faizi, 18’in üzerinde olacak muhtemelen bu kâğıtların getirileri. E, şimdi bir de vergi avantajı sağlıyoruz. Bu iktisaden de yanlış, adalet açısından da yanlış. Buralarda da mutlaka sizin söyleyeceğiniz bir şey vardır diye düşünüyorum. O zaman bizim bilmediğimiz, bankaların çok ciddi sıkıntıları mı var? İşte, o yüzden o stres testi dediğim konu önemli. Tabii, kamu bankaları açısından sıkıntıların olduğunu biliyoruz. İşte, sürekli bir sermayecilik; tabii, sermaye olmadan para, Hazine sürekli oraya bir kâğıt veriyor, ucuz kredi verdi, sabit faiz de verdi. Şimdi faizler yükseldi kamu bankalarının risk altında olduğunu biliyoruz; özel bankalarda umarım, bu kadar risk yoktur. En son Fitch yüzde 6,5 olarak söyledi batık kredi oranını, “2021’de yüzde 6,5 olacak.” dedi yani burada da sürekli yeniden yapılandırmalarla bu rakamların da gerçeği yansıtmadığı konusunda da bilgimiz var.

Şimdi, tabii, ekonomideki gelir düştü yani millî gelir düşüyor zaten. Gelir düşüyor fakat borçluluk yüksek ve hızlı artan bir borçluluk var her kesim için, hane halkında da var, bu firmalarda da var, ekonominin genelinde de var. Bu sorun da mutlaka yönetilmesi gereken, çözülmesi gereken bir sorun. Düşük gelir-yüksek borçluluk sorunu önümüzde ciddi bir sıkıntı olarak duruyor. Tabii, firmaların borçlu olması, açık pozisyonlarının yüksek olması gibi nedenlerle yani Türkiye'nin varlıkları, yerli, millî dediğimiz firmalarımızın hızlı bir yabancılaşma riski var. Yani, o yüzden hakikaten ne yapıp edip bu sorunları bir an evvel çözmemiz lazım, ekonomiyi bir istikrara kavuşturmamız lazım yoksa kelepir fiyatına yani yılların emeği... Orta ölçekte her gün zaten bir satış işlemi duyuyoruz, yabancıya satış duyuyoruz. Bu anlamda buraların daha fazla üzerinde durulması gereken yerler olduğunu değerlendiriyorum.

Şimdi, Sayın Başkan tabii, Türkiye dünyanın en kırılgan ekonomilerinden bir tanesi hâline geldi. Kırılganlığı azaltma planınız nedir, nasıl rezerv biriktireceğiz? Bu konu önemli. Yani rakamsal bir öngörünüz var mı? Yani sizde aşama aşama... Tabii, piyasada yapılan birtakım hesaplar var; kaç zamanda bu eksiden kurtuldu, ne kadar zamanda makul bir rezerv seviyesine Türkiye gelebilir diye, bununla ilgili bilgileri bizimle paylaşırsanız sevinirim.

Diğer bir husus: Hükûmete IMF'yle anlaşma konusunda herhangi bir teklifiniz olacak mı? Yani özellikle bu rezerv biriktirme ve dış finansman ihtiyacının karşılanması konusunda böyle bir ihtiyaç görüyor musunuz, böyle bir teklifiniz olacak mı? Bunu da bir soru olarak sormak istiyorum.

Hazine borçlanma stratejisinde ciddi hatalar oldu. Biliyorsunuz, 2018 Temmuzundan sonra altın ve dövizle dayalı borçlanma oldu. Bizim hesaplarımıza göre, burada normal TL cari faizlere göre 135 milyar TL üzerinde anapara ve faiz yükü olarak -daha doğrusu “faiz” diyelim hepsine, anapara olarak ödenecek belki bir kısmı altın ve dolar artışından dolayı- bir artış oldu. Tabii, herhâlde Hükûmetle yaptığımız toplantılarda buralarda biraz daha ikaz edici pozisyonda olmanın faydalı olacağını düşünüyorum. Yani yanlıştır, altınla borçlanma benim bildiğim kadarıyla Hindistan dışında başka bir yerde yok, Türkiye bunu yaptı. Yurt içinde dövizle borçlanmayı da biz yirmi yıl geride bırakmıştık. Yani yirmi yıl önce bıraktığımız şeylere niye bu ekonomi mecbur kalıyor? Dolayısıyla, sizin Maliye Bakanlığı tarafınız var, Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafınız var, şimdi Merkez Bankası Başkanısınız yani buraların hepsini görmüş biri olarak o koordinasyon toplantılarında buraların altını kalın harflerle çizmenizin ben faydalı olacağını düşünüyorum.

Tabii, hazine bir de ihtiyacından fazla borçlanıyor; bir kısmını büyük ihtimal kamu bankalarına vadesiz mevduat olarak yatırıyor, bir kısmını da Merkez Bankası hesabında tutuyor. Buna ilişkin de bir değerlendirme yapmanızı rica edeceğim. Yani bu, tabii, nihayetinde ekonomideki bir fonu aldığınız zaman özel sektörün yatırımları için kullanacağı fonu kullanmış oluyorsunuz, “crowding out” etkisi dediğimiz şey, Türkiye bunları 90'lı yıllarda çok yaşadı. Yani şu anda “roll-over” rasyolarına bakıyorsunuz hazinenin, yüzde 100'ün çok üzerinde, bazı aylarda yüzde 200'lere kadar varmış; anapara olarak bakarsanız yüzde 300'lere varan bir borç çevirme oranı var, bunlar çok yüksek oranlar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Usta, toparlayabilirsek...

ERHAN USTA (Samsun) – Hemen bitiriyorum Sayın Başkan, 2 sayfam kaldı.

Bir de tütünde bugün bir düzenleme yapıldı, tütün vergileri... Bu, çok büyük ihtimalle sizin bilginizde olan bir şey.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) – Teşekkür ederim.

Yani eski Bakan Sayın Berat Albayrak'ın komik Enflasyonla Mücadele Programı hemen aklıma geldi, hani böyle bir şeyler yaparak... Burada tabii, hep şunu biliyorduk biz: Tütünde vergi arttığı zaman kayıt dışılık artıyor. Ama daha biz bunu Temmuz 2020'de artırmışız, yüzde 67'ye çıkarmışız ÖTV'yi, şimdi tekrar 63'e düşürdük. Büyük ihtimal, fiyat ayarlaması yapılmasın, buradaki vergiyi sektörün cebine bırakacağız. Tabii, benim oradaki rakamların hesabını yapma imkânım olmadı, yapabilir miyim, onu da bilmiyorum ama bunun da doğru bir yöntem olduğunu düşünmüyorum. Yani buradan şimdi, sigaradan enflasyona bir baskı gelmesin diye... Yani eğer bizim hakikaten paraya ihtiyacımız yoksa tamam, diyeceğim bir şey yok, o zaman bütün vergileri de aşağı çekelim. Yani ben vergilerin yüksek olmasından yana olan birisi değilim, hele bir siyasetçi olarak. Ancak burada yani vergiyi düşürerek sigara zammını ertelemek ne kadar sürdürülebilir olur, ondan çok emin değilim.

2021 yılı bütçesinde “40 milyar TL kamu bankalarından...” diye yazıyor ama “kamu bankaları ve Merkez Bankası” diye anlıyoruz biz onu, temettü için bir miktar konuldu. Sizin şey belli olmuştur zaten üç aşağı beş yukarı, yıl bitmek üzere. 2021 yılında hazineye vereceğiniz temettü miktarının ne olduğunu bizimle paylaşırsanız sevinirim.

Bir de, son olarak da yine, fiyatlarla ilgili daha doğrusu, dolarizasyon... Hepimiz ne diyoruz? “Dolarizasyonun azalması lazım bir ekonomide, yerli paranın daha fazla kullanılması lazım.” diyoruz ama kamu-özel iş birliği projeleri çerçevesindeki bütün fiyatlamalar -biliyorsunuz- gerek geçiş ücretleri olsun gerek kiralar olsun, bunların hepsi dolara endeksli bir şekilde yapıyor yani bu da bir çelişki. Dolayısıyla, hani Bakan sormuştu da “Dolarla mı kazanıyorsunuz?” diye. Dolarla kazanmayan dolar üzerinden birtakım maliyetlere katlanmak durumunda kalıyor. “Buna ilişkin de Hükûmete herhangi bir öneriniz olacak mı?” diye bir soruyla bitirmiş olayım.

Yine, bu çerçevede, ben Merkez Bankamızın bağımsız bir şekilde hareket ederek... Bağımsızlığını kazanması durumunda aldığı kararların hepsinin isabetli olacağını düşünüyorum ve bunun da Türkiye'ye katkı yapacağını düşünüyorum. İnşallah bu çerçevede hareket edersiniz ve Türkiye ekonomisinin sorunlarına bir nebze olsun katkıda bulunmuş olursunuz diye temenni ediyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım, müsahabanız için de çok sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Şimdi de Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Mustafa Kalaycı'ya söz vereceğim.

Buyurun Sayın Kalaycı.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Merkez Bankamızın değerli Başkanı ve yöneticileri, kıymetli basın mensupları; öncelikle hepinizi hürmetle selamlıyorum.

Sayın Başkanım, tekrar yeni görevinizin hayırlı olmasını diliyorum, Türkiye'nin “governor”ü olarak karşımızda görmekten de memnun olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Öncelikle arkadaşlarımız değişti, ben de değişeceğim. Merkez Bankası Kanunu'nun 42'nci maddesinde yılda 2 defa Plan ve Bütçe Komisyonunun bilgilendirilmesi öngörüldüğü. Bu amir hükme mutlaka titizlikle uyulması gerekir. Ayrıca o maddede “Bankan faaliyetlerine ilişkin olarak Plan ve Bütçe Komisyonunu bilgilendirir.” diyor. Bu kapsamda -her ne kadar istatistikleriniz yayınlanıyor, oralardan da takip ediyoruz ama- bu toplantıda bankanın faaliyetleri, özellikle de kamuoyunda tartışılan konularda da bir bilgilendirme olmasını açıkçası arzu ederiz. Yani rezerv durumu gibi, bilanço durumu gibi konularda.

Bir diğerkonu -değinden geçemeyeceğim- kurumlarımızı yıpratmanın hiç kimseye bir faydası yok. Sürekli güvensizlik pompalamanın doğru olmadığını düşünüyorum. TÜİK uluslararası tanım, kavram ve metodolojilere göre istatistik üretiyor. Bunu da bütün uluslararası kuruluşlara gönderiyor; OECD, Birleşmiş Milletler, ILO, Avrupa Birliği İstatistik Ofisi... Hepsine gönderiyor, onlar tarafından da kabul görülüyor ve kullanılıyor. Ayrıca Avrupa Birliği İstatistik Ofisinin bağımsız uzmanlarınca emsal tarama, denetleme çalışmaları kapsamında da inceleniyor. Yani toptancı bir yaklaşımla “TÜİK şöyle, böyle.” demenin hiçbir anlamı yok. Varsa, somut yani “Şu konuda şunu yanlış yapıyor...” o getirilir, önerilir, o da dikkate alınır. Sayın Başkanım, bir de TÜİK aslında Plan ve Bütçe Komisyonuna yaptığı çalışmalarla ilgili bir bilgilendirme yapsa bu konuda daha iyi olacağını düşünüyorum.

Bir diğerkonu, yine toptancı bir yaklaşımla yani geçmiş dönemi karalama, geçmiş yönetimleri tu kaka yapmak da doğru değil arkadaşlar. Politika tercihlerinde yanlışlar olabilir, bu eleştirilir. Yapılan yanlışlar burada ifade edilir, ilgililer de gerekli yetkililer de bu konuda gerekli değerlendirmeleri yapar, yapılmıştır da. Bir defa, yaşadığımız süreci unutmamamız lazım. Gerek pandemiye gerekse de ekonomimize yönelik saldırıları göz ardı etmeden değerlendirme yapmamız lazım. Yani 2018 yılından itibaren, ağustos ayından itibaren ekonomimize yönelik kur ve faiz üzerinden saldırılar olduğunu, SWAP saldırılar olduğunu artık hepimiz biliyoruz. Daha ötesi, daha geçtiğimiz günlerde ABD’nin eski Suriye Özel Temsilcisi James Jeffrey ne diyor? “Suriye’ye operasyonu durdurmak için Türkiye’nin ekonomisini yıkmakla tehdit ettik.” diyor. Böyle küstahça açıklama yapıyor. Yani “E, Doğu Akdeniz’e girmeyelim, Suriye’den çekilelim.” işte “Orada ne işimiz var? Burada ne işimiz var?” E, teslim olalım, bunlar da başımıza gelmez. O zaman bunun çok basit yorumu bu oluyor. Yine, son dönemde ABD’nin yaptırım kararı, Avrupa Birliği’nin yaptırım kararı... Bunlar değerli arkadaşlar, ekonomiye olan güvene, yatırım ortamına zarar vermez mi? Verir, bunların karşısında hepimiz, hep beraber, birlikte durmalıyız. Yani bu yaşananları göz ardı ederek değerlendirme yapmanın doğru olmadığını düşünüyorum. Önemli olan bu süreç nasıl atlatılmış? Yani yerinde, zamanında tedbirler alınmış mı? Ekonomi üzerinde yapılan saldırılara karşı gerek Merkez Bankamız gerekse Hazine ve Maliye Bakanlığımız müthiş bir mücadele vermiş ve ekonomi 2019’un ikinci yarısından itibaren toparlanmış. Yani hiç kimse 2019 yılında Türkiye’nin büyüyeceğini öngörmüyordu. Hatta yüzde eksi 5’lerde, eksi 6’larda küçüleceğini öngörüyorlardı ama Türkiye 2019 yılında yüzde 0,9 büyüme gerçekleştirmiş. Toparlanmanın etkisini 2020 yılının ilk çeyreğinde de görüyoruz, yüzde 4,4 büyümeyle biz, OECD, Avrupa Birliği, tüm ülkelere göre çok önemli, büyük bir performans göstermişiz ama Mart ayından itibaren bu defa pandemi süreci devreye girdi, tüm küresel ekonomiyi vurdu, sadece Türkiye’yi değil ama yine burada baktığımız zaman Türkiye’nin diğer ülkelere göre ekonomisinin güçlü bir şekilde toparlandığını görüyoruz. Dokuz aylık büyüme 0,5 düzeyinde değerli arkadaşlar. Dünyadaki ülkelere bakın, gelişmekte olan ülkelere bakın, işte, IMF’nin verisi ortada, “3,3” diyor gelişmekte olan ülkelerin daralmasını ama Türkiye’nin 2020 yılını büyümeyle kapatacağı şimdiden görülüyor. Yani son çeyrek verilerine de baktığımız zaman; sanayi üretimindeki artış, PMI verisindeki olumlu rakamlar; imalat sanayisi, kapasite kullanımındaki olumlu rakamlar son...

ERHAN USTA (Samsun) – Küçülmeye bir şey demiyoruz; 6,1 büyümeyi eleştiriyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Usta, karşılıklı konuşmayalım, siz sunum yaparken kimse böyle müdahale etmedi.

Sayın Kalaycı, devam edin lütfen.

Buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Yani özel olarak da şahısları muhatap almıyorum, bir süreci anlatmaya çalışıyorum.

Evet, 2'nci çeyrekte 9,9 küçüldü, bunda pandeminin etkisi olduğu aleni ama 3'üncü çeyrekte de 6,7 büyüdü.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ne pahasına?

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Nasıl?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ama ne pahasına?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Kalaycı'nın sunumunun akışına müdahale etmeyelim lütfen, tamamlasın.

Buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Tamam, eleştirelim, yanlış politika tercihleri varsa bunları dile getirelim ama bir başarıyı da görelim arkadaşlar yani ortada da bir başarı var. Yani bunu da görmeden “Ekonomi battı, bitti.” demek... En güçlü toparlanan ülke Sayın Bakanım, yani bakın, uluslararası istatistiklere bakın, yani sadece Türkiye'nin kendi istatistiklerine değil.

Şimdi, bir örnek vereyim: Bakın, Türkiye 2019 yılında turist sayısı ve turizm gelirleri bakımından tarihî rekorlar kırdı. Dünyanın en çok turist ağırlayan 6'ncı ülkesi konumuna geldi. Ama Covid-19 öyle bir vurdu ki oradan bizi, biz normalde 2020 yılında 40,8 milyar dolar hedeflerken beklentimiz 12 milyar dolar düzeyinde yani 28,7 milyar dolar oradan daha az gelir elde etmemiz söz konusu. Bunun cari açığı etkisini de görüyoruz. 2019 yılında yine, biz on sekiz yıl sonra cari fazla verdik; 8,6 milyar dolar cari fazla verdik ama gerek turizm gelirlerinin düşmesi gerekse dış ticaret açığının artması... Şu an itibarıyla on aylık rakam 31 milyar dolar, yıllık 33 milyar dolar cari açığımız var. Yani onu da etkileyenin ne olduğu ortada yani pandemi sürecinde yaşadığımız bir tablo. Dolayısıyla yani burada Türkiye gerçekten performans açısından diğer ülkelere göre pozitif yönde ayrışıyor, bunu görmemiz lazım. Ayrıntıda eleştirilecek konular olabilir ama toplamda yapılacak değerlendirmede bunları dikkate almamız gerekir diye düşünüyorum.

Şimdi, pandemide 2'nci dalgayı yaşıyoruz. Yani bunun yine uluslararası piyasalarda etkilerini görüyoruz, işte emtia fiyatları arttı. Şimdi, Sayın Başkanın ekonomi programına baktığımız zaman, 2020 için 10,5 bekliyorduk enflasyonu, Kasım itibarıyla baktığımız zaman 14,2 şu anki hedefimiz, yani beklentimiz 14,2. 2021 için 8 hedeflemiştik, bugünkü açıklamanıza göre 9,4 öngörüyoruz 2021 için. Şimdi, burada da enflasyonun artmasına etki eden faktörler nedir, buna baktığımız zaman; bir, emtia fiyatlarındaki artış -ki dünyada artmış- ikincisi de yaşadığımız süreçte kur artışının gıda fiyatları ve ulaşım fiyatları üzerinde gecikmeli olan etkisini görüyoruz. Ama, inşallah, Sayın Başkanım, dünkü aldığımız kararları biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak destekliyoruz, sıkı duruşu destekliyoruz, bu konuda alınacak tedbirlerle şu an yukarı doğru evrilen enflasyonun da düşme sürecine gireceğine inanıyoruz. Kalıcı enflasyonda Türkiye yüzde 5 hedefine doğru inşallah yol alacak diyorum, sizlere başarılar diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum, tam vaktinde tamamladığınız için ayrıca teşekkür ediyorum.

Şimdi, grupları adına birer arkadaşımız konuşmalarını yapmış oldular. Komisyon üyelerinin veya Komisyonumuzda misafir ettiğimiz değerli vekillerin söz taleplerini karşılayacağım şimdi, gördüğüm kadarıyla 2 söz talebi var.

Sayın Sibel Özdemir'e söz vermek istiyorum hazırsa.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Başkanım, bazı sorular sormuştuk. Sayın Başkan hem küresel durumu hem Türkiye’nin durumunu anlattı ama Merkez Bankasının durumunu anlattığına göre sorular da sormak isteriz, yorum yapmak isteriz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kapanışta bütün soru, görüş ve eleştirilere topluca cevap verecek.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Belki daha önceden de fırsat verebilirsiniz...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Öyle belirledik artık. Tüm konuşmalardan, sorulardan sonra... Yeni sorular da gelecektir, farklı boyutlar gündeme getirilecektir, topluca bir cevaplandırma olacak. Orada bir süre kısıtı da koymayacağız. Başkanımız gerekli gördüğü cevapları verecektir.

Sibel Hanım’a söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, öncelikle görevinizde başarılar diliyorum, hayırlı olmasını diliyorum. 2015’te Parlamentoda ilk göreve başladığım andan itibaren, sizin de Maliye Bakanlığınız döneminde ve o dönem parlamenter sistemde Mecliste oldukça yoğun bir mesai de harcamıştık. Sizin yapıcı, çözüm odaklı ve gerçekçi bir bakış açınız vardı. Sorunları yok saymak değil, sorunların olduğunu ve bu sorunlara nasıl çözüm olduğu noktasında birçok da somut çözüm aldığımız konular olmuştur. Teşekkür ediyorum ve başarılar diliyorum size.

Bugün de açıkçası, yine, gerçekçi bir duruş ortaya koydunuz. Kabul ettiniz açıkçası, bizim için uluslararası alanda da uluslararası raporlara ve ulusal ekonomiye de yansıyan, özellikle kurumsal şeffaflık, bağımsızlık, özerklik, hesap verebilirlik, şeffaflık. Bu konular -biraz sonra da Avrupa Birliği raporuna atıf yapacağım- gerçekten Türkiye’nin, özellikle de yeni dönemle birlikte, yeni yönetim sistemiyle birlikte kurumsuzlaşma ve özerk kurumların tartışmaya açılması vardı. Bunlar içerisinde de en büyük eleştiriyi alan Merkez Bankasıydı çünkü Merkez Bankasının son dönemdeki uygulamaları, kararları gerçekten ciddi ekonomik anlamda kırılganlıklar ve maliyet yarattı ekonomiye. Ancak siz bugün gerçekten gerçekçi bir hedef ortaya koydunuz. Asli görevinin ve siyasetin müdahalesinden bağımsız, Merkez Bankasının bağımsız ve hesap verebilir ve kamuoyuyla da bunları paylaşacağınız bir perspektif ortaya koydunuz. Özellikle şunu söylemeniz de önemliydi: Fiyat hedefine ulaşamadığı için Merkez Bankası gelir adaleti, refah kaybı... Bu çok önemli çünkü bunun yansımalarıyla beraber ekonomide gerçekten vatandaş nezdinde ağırlaşan bir tablo var. Bu gelir adaletsizliği kavramı ve refah kaybını öncelemeniz önemli.

Sayın Başkan, Avrupa Birliği raporunda, özellikle kuruma siyasi müdahaleler çok eleştiriliyor. Bağımsızlık ve güvenilirliğine ciddi anlamda zarar verdiğini ve özellikle finansal istikrar ve fiyat istikrarı hedeflerini çeşitli araçlarla sürdürmeye çalıştığını ama maalesef bu müdahaleler nedeniyle hedefine ulaşamadığını söylüyor. “Merkez Bankası Başkanının, Cumhurbaşkanı tarafından görevden alınmasının ve atama ve görevden alma prosedürlerinin şeffaf olmadığını -yani kamuoyuna bir açıklama yapılmadığını- bankanın faiz oranlarını düşürmesine yönelik olarak uygulanan siyasi baskılar artmaya devam etmiş olup bankanın kurumsal ve işlevsel bağımsızlığı ve güvenilirliği çok büyük tahribat görmüştür.” diyor ve birkaç uyarıda bulunuyor. Ben bunları size sormak istiyorum: Nasıl değerlendireceksiniz Sayın Başkanım? Ayrıca “Merkez Bankası ekonomik toparlanmayı teşvik etmek amacıyla yüzde 5 ile yüzde 15 arasında reel yıllık kredi büyümesine sahip bankalar için zorunlu karşılık oranlarını düşürdü. Hükümet, kamu bankalarına verdikleri kredi miktarını artırmaları yönünde çağrı yaptı.” diyor. “Bu kamu bankaları piyasa oranlarının altında krediler vermiş olup tüketicilerin ve işletmenin borçlarını yeniden yapılandırdı.” diyor. Ancak “Avrupa Birliği müktesebatı açısından

kamu sektörünün finansal kuruluşlara imtiyazlı erişiminin olmaması ve parasal finansmandan faydalanmamasını gerektiriyor.” diyor. Burada bir uyumsuzluk var ve bizim de en çok eleştirdiğimiz Sayın Başkanım, Merkez Bankası Kanunu’nda yapılan değişiklikle kârın yüzde 20’sinin ihtiyat akçesine ayrılmasını öngören hükmü iptal ederek Merkez Bankasının yıllık net kârının tahsil edilmesine ilişkin esasları değiştirmiş ve birikmiş yedek akçenin Genel Kurul onayı olmadan hazineye devredilmesine zemin hazırlanmış. Bu tür devirler, rapor döneminde çok çok rastlanmıştır. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz Sayın Başkanım? Sizin görüşünüz nedir bu konuda? Sizin en temel alanınız olan bağımsız mali kurulların oluşturulması gerektiğini, bütçe çerçevelerinin gerekliliklerine ilişkin Avrupa Birliğinin bu bağımsızlık ve özerklik noktasındaki direktiflerinin ülkemize uyum sağlaması gerektiğini söylüyor ve bir tane daha uyarı var, bu konuda ne düşünüyorsunuz? Makroekonomik tahminlerin güvenilirliği... Maalesef kamuoyunda verilerin güvenli olmadığı noktasında bir inanç var ve bu çok ciddi bir sorun. Bu güvenilirlik ve ilgili politika alanları konusunda daha fazla ilerleme kaydedilmesini öneriyor; “Aynı anda güçlü bir ekonomik toparlanma, enflasyon oranında hızlı bir düşüş ve dengeli bir cari hesap gibi kendi içinde tutarsız varsayımlar var.” diyor. Bu konudaki değerlendirmeleriniz nedir diye sormak istiyorum. Bu raporun ilgili kısmını size aktardım.

Yapısal reformlar, güven veren bir ekonomi ve güçlü kurumlar; bu noktada büyüme rakamlarının Avrupa ve küresel karşılaştırılmasında ülkemiz açısından iyi bir tablo olduğu öne sürülüyor ama büyümenin kaynağını siz de açıkladınız, iç talep kaynaklı. Bu, ülkemiz açısından üretim, istihdam ve yatırıma dönük bir ortama dönüşemiyor maalesef. Bu, uzun vadeli yapısal bir sorun ekonomiye ve maalesef, gerçekten, AK PARTİ iktidarları bu konuda yapısal bu sorunu aşamadı.

Cari dengeler tablosuna değinmediniz. Hizmetler ve ihracat yapımız kırılgan ki ihracat yapımız gerçekten... Ülke, üretim ve istihdam anlamında yüksek teknoloji ürünler gerçek anlamda katkı sağlayamıyor ve bu dönemde de Avrupa Birliği ülkeleriyle olan ticaretimizde bir zayıflama noktası oldu ama tablonun ikinci kısmı, “Sermaye ve yatırımlar” kısmı önemli. E, burada, ülkeye gelir yaratacak, gerçekten güçlü ve sürdürülebilir bir ekonomik büyüme ve yatırım, istihdam odaklı bir şeye yöneltecek bu politikalar çok önemli, bunlar da genel ekonomi politikalarını ilgilendiriyor. Biz baktığımız zaman, sizin bir hedefiniz var, perspektifiniz var ama genel siyasetteki yaklaşımlar ve uygulamalar, açıklamalar ciddi anlamda Türkiye’de yatırım ve güven ortamını zedeliyor, özellikle adalet sistemi. Sayın Kalaycı, bunları övmemiz ya da... Ama şimdi Türkiye’de bunu Hükümet de kabul etti, bir ekonomi ve adalet reformu başlattı, kurumsal yapıların yöneticilerini değiştirdi. Bu, aslında başarısızlığı da kabul edip bir önlem alma yolunda adımlar atma çabası içinde. Bizim söylediğimiz öneriler noktasında da bir nevi uygulamaya çalışıyor ve çabılıyor, bu önemli tabii ki. Şunu sormak istiyorum ben: Siz bu hedefi koyarken -ki en önemlisi yatırım, üretim ve güven ortamı, uluslararası itibar, güvenli bir yatırım ortamı, istikrar ve döviz kuru ama- genel siyasetteki o çelişkileri nasıl aşacaksınız? Yani onların yansımaları nasıl engelleyeceksiniz ya da bütünlüklü bir çaba var mı, çalışma var mı? Bunu sormak istiyorum size. Mesela, işte, birden ekonomiyle ilgili Cumhurbaşkanı kararları ve kararnameleriyle karşılaşıyoruz, bu noktadaki sorunlar nasıl aşılacak diye sormak istiyorum size.

Ve rezervler konusunu daha detaylandırmanız gerekiyor, ciddi bir eksik var orada.

Bir de net hata noksanlarla ilgili de detaylı bilgi verebilir misiniz Sayın Başkanım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sibel Hanım.

Bekir Bey, hazırsanız size söz vereyim.

Buyurun.

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Ben spontane bir şeyler söylemek istiyorum.

Öncelikle, Sayın Bakanım, Sayın Başkanım görevinde başarılar diliyorum.

Şimdi, direkt olmasa da dolaylı olarak enflasyonu frenlemek için, faizdeki değişiklik tamam da hem tüketiciyi korumak için... Tabii, bu görev Ticaret Bakanlığının ama tabii, dolaylı olarak sizleri, bizleri de, hepimizi ilgilendiriyor, bütün kurumlarımızı ilgilendiriyor. Avantajlı sektörlerde fiyat denetimi yapılması şart. Ben bakıyorum -her geçen gün- bu marketler, gıda sektörü, temizlik malzemesi, kargo firmaları, e-ticaret, bilişim sektörü, ev elektroniği, özel hastaneler, bunlar gerçekten avantajlı sektörler. Şimdi, burada, bu salgın akşamdan sabaha bitecek bir şey değil, öyle anlaşıyor ki birkaç sene bunun etkisi sürecek. Tabii, bunun yanında dezavantajlı sektörleri korumamız, kollamamız lazım ama avantajlı sektörler de burada dersini çalışmalı. Bunlar da vergi yönünden ve fiyat istikrarı yönünden fiyatlarını da düzgün yapmalılar, uygun, makul satmalılar; sürümden kazanıyorlar zaten. Ki üstüne üstlük bir de -artık daha fazlası açgözlülüğe giriyor- ciddi bir fiyat artışıyla karşı karşıyayız. Yani biraz ben öz eleştiri de yapıyorum bu arada, üstü kapalı da olsa. Mutlaka denetlememiz lazım.

Vergide de cezayı artırmamız lazım yani burada 83 milyon, herkes elini taşın altına koymalı. Her şey devletten; tamam, Merkez Bankası, Hazine Bakanlığı, devlet yapsın etsin ama mutlaka kazanan kişi vergisini layıkıyla ödemeli. Zaten şöyle bir terim var, halk arasında söylenir. “Almadan vermek Allah’a mahsustur.” Mutlaka vergi toplayacak devlet ki hizmet verecek. Bu arada da yine kamu olarak ve bütün kurumlar olarak da kendimize yerinde çekidüzen vermeliyiz ki kaynaklarımızı verimli kullanmalıyız; gerek insan kaynağı olsun, gerek iş gücü olsun gerekse bürokraside olsun gerekse de bütün cari harcamalar der ki “Dikkatli olmamız lazım.”

Bunun dışında, bu avantajlı sektörlerle herhangi bir erteleme olmaması lazım, vergisinde, ne bileyim, doğrudan nakit desteği, kredi erteleme vesaire olmaması lazım ki süreç gelsin. Yani şu anda önümüzü göremiyoruz eğri oturalım doğru konuşalım çünkü havalar da böyle çok sıcak gidiyor bakın, Ankara’nın göbeğinde bu ayda gerçekten çok kurak, sıcak bir hava. Bu, Allah korusun, depremleri de tetikleyici olabilir ama şu anda gıdada da bir rekolte kaybımız olabilir böyle giderse havalar ki inşallah düzelir, onun için tedbirli olmamız lazım. Burada, yalnız Merkez Bankası, yalnız bakanlıklarımız, yalnız devlet değil mutlaka kazanan sektörün de elini taşın altına koyması lazım. Benim söyleyeceğim şey bu, özünde bu var.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyoruz Sayın Erim.

Sayın Durmuş, sizin talebiniz var galiba.

İYİ PARTİ’den Durmuş Yılmaz Bey, buyurun.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Değerli Merkez Bankası Başkanım, göreviniz hayırlı olsun. Canıgönülden başarılı olmanızı diliyorum, bunun için de dua ediyorum gerçekten çünkü ülkenin üstündeki yük çok büyük.

Ben, Cemal Bey’in ve Mustafa Bey’in söylediklerinden başlamak istiyorum. Lütfen zaman konusunda biraz toleranslı olursanız çok memnun olurum.

Şimdi, Cemal Bey dedi ki “Biz Singapur’daki yatırımcıya tefeci faizi ödüyoruz, şunu yapıyoruz, bunu yapıyoruz.” Dediklerinin hepsi doğru, Mustafa Bey’in dedikleri de doğru. Ben şuna inanıyorum: Bugün, senenin sonuna geldik. Üçüncü çeyrekte verilen kredi ivmelemesinin etkileri hâlâ devam ediyor ve dolayısıyla biz 2020 yılını öngörülenden, söylenenden daha yüksek bir pozitif ivmeyle kapatacağız, bunda bir şey yok yani bir sıkıntı görmüyorum fakat söylenenlerin hepsi birer sonuç.

Cemal Bey, siz Başkandan şunu istediniz, dediniz ki: “Şu güvenilirliği yeniden bir tesis edelim.” Gerçekten güvenilirliğin yeniden tesis edilmesine ihtiyaç var fakat sizin bütün söylediklerinizin hepsi birer sonuç, meselenin sebebine eğilmiyor ve sebebi çözmiyor. Siz, eğer bugün meselenin özünün güven meselesi olduğuna inanıyorsanız ki inanıyorsunuz ve bunun da düzeltilmesini istiyorsanız o zaman geçmişte şunlara itiraz edecektiniz: Merkez Bankasının kârı hazineye geliyor, tamam, fakat yedek akçesinin gelmesine itiraz edecektiniz. O gün “O dengeyi bozar.” diyecektiniz, o gün bunu söyleyecektiniz, bunu söylemediniz ve daha da ötesi, Merkez Bankasının “değerleme hesabı” diye bir hesap var, gerçekleşmemiş, realize olmamış kâr ve zarar, durum bu. Bunu nasılsa, hangi cin akıllı yaptıysa kâr-zarar hesabıyla ilişkilendirdi ve oradan 23 milyarı hazineye bütçeye aktardınız. İşte, kredibilite bunlar için kayboldu, bunlardan dolayı kayboldu. Siz, o gün bunu söyleyecektiniz ama söylemediniz, bunlara “Evet.” dediniz, el kaldırdınız ve bugün bunun sonuçlarını yaşıyoruz. Dolayısıyla söylediğiniz sözün bir kredibilitesi yok. Ne yaptık biz? Sayın Cumhurbaşkanımız vatandaşa “Sıkıştık, TL’yi güçlü kılın. Dövizinizi satın, dolarınızı satın.” dedi. Vatandaş dövizinizi sattı ve çok da komik işler yaptık açığını söylemek gerekirse berberinden lokantacısına kadar. Artı ne yaptık? O da olmadı bu kez Amerikan yönetimine ders vermek için “Dolarınızı satın altına geçin.” dedik. Altının da üreticisi değiliz ve ondan sonra dedik ki “Biz yabancının parasıyla itibar etmiyoruz vesaire.” Bir noktaya geldik yabancının parasıyla yurt içinde tahvil ihraç ettik, dolar üzerinden, döviz üzerinden, altın üzerinden ve şunu da kim, nasıl açıklayacak bilmiyorum. Şu yastık altındaki altın ekonomiye nasıl kazandırılıyor o da çok açık ve net değil. Yani ortada bir şey dönüyor ama ne döndüğü de belli değil. Bunun katkısı nedir? O da yok. Birisi çıksın bunu izah etsin, nasıl oluyor bu iş, nasıl olacak? Son tahlilde, ya Merkez Bankası da işin içine girecek ya da yurt dışında birisi işin içine girecek. Şimdi, bütün bunlar sonuç, Mustafa Bey’in dedikleri de sonuç. Evet, su uyuyor, düşman uyumuyor ama ülke yöneticisi için bunlar birer veri. Kimse bizim hayrımıza iş yapmaz, ülkelerin çıkarları var, o çıkarlar çerçevesinde de sizden alabileceği maksimum faydayı almaya çalışır. Ama siz de diyorsunuz ki: “Ben de uluslararası camianın saygın bir devleti olacağım. Dolayısıyla, ekonomimi liberalleştireceğim, ödemeler dengesinin cari kısmını serbestleştireceğim, paramı “convertible” yapacağım, uluslararası oyuncu olacağım.” diye tercihinizi kullanıyorsunuz, siz ülke olarak böyle bir tercihte bulunuyorsunuz ve oyuncu olarak... Dolayısıyla sizin üzerinize bir saldırının geleceğini baştan bilmeniz lazım, bunlar birer veri ama bütün bu sonuçları şu anda tartışıyoruz, hiçbir veriye girdiğimiz yok. “Dövizini sat, altına geç; şunu yap, bunu yap.” yerine şunu söyleseydik: “Ya, enflasyon yüksek, şu enflasyonu bir kontrol altına alalım, itibarımız olan ulusal paranın itibarını koruyalım, bununla mücadele edelim, onun için de Merkez Bankasının bağımsızlığına saygı duyalım, elini serbest bırakalım.” deseydik, bu iş olurdu ama olmadı.

Ben şahsen Sayın Başkanım, işinizin zor olduğunu söylüyorum. Şu anda dün aldığınız kararla gerek yurt içinde gerekse de yurt dışında çok büyük bir övgü aldınız ve bu övgü boşuna değil ama bunun sürdürülebilmesi lazım. Fakat şu sunumu, konjonktürel sunumu yapmak yerine şu anda toplumun kafasını meşgul eden rezervle ilgili soruna yönelseydiniz ve bunu detaylı bir şekilde açıklasaydınız ve -burada da basın var- basın aracılığıyla kamuoyuna bu mesajlarınız iletilseydi, bence çok daha iyi iş yapmış olurdunuz.

Yine, iktidardaki arkadaşlarıma söylüyorum. Bakın, Merkez Bankası sizin için zaman satın aldı, Merkez Bankası iki toplantıdır doğru iş yapıyor ve zaman aldı ve bu zamanı iyi kullanın. Merkez Bankası ekonominin biriken meselelerinin nihai çözüm yolu değil, çözüm de getiremez, sorun çok daha büyük ama Merkez Bankası doğru bir iş yaptı, size zaman kazandırdı. Eğer bu ülkenin, bu fakir fukara olan vatandaşın üstündeki yükü kaldırmak istiyorsanız bu zamanı iyi değerlendirin.

Yine, Cemal Bey'den hareket ederek söylemek istiyorum: 2001 krizine giden yolda Merkez Bankasının dövizleri bir noktada satıldı ve siz 2002'de iktidara geldikten sonra bunu, bugüne kadar tepe tepe kullandınız ve siyasi rant çıkardınız buradan, temettü çıkardınız ve bunu yediniz. Şimdi, o gün, evet, söyledikleriniz doğruydı ama bir siyasi rantın arkasında da olduğunuz için işi biraz daha ileriye götürdünüz, bazı gerçekler ortaya çıkmadı. Bugün de aynı sorunla karşı karşıyayız. Cenab-ı Hak kulunu iddiasıyla sınarmış. Siz, o gün öyle dediniz, bugün de aynı şekilde rezervlerin eksiye geçmesinden dolayı sınanıyorsunuz. Dolayısıyla, bugün vatandaşın sorduğu soruların tamamı doğru olmadığı gibi, o gün 2002'de siz iktidara gelirken ve iktidara geldikten sonra söylediğiniz sözlerin de büyük bir kısmı doğru değildi. Benim amacım orta yolu bulmak, doğru neyse onu bulmak, kimseye haksızlık yapmamak.

O gün en azından bir şeffaflık vardı, sabit kur sistemi vardı ve o günkü rejime göre de elinde TL'si olan, Merkez Bankasına muhatap olan kurumlar kişi gelip Merkez Bankasından istedikleri kadar döviz alabilirler, istedikleri kadar döviz satabilirlerdi, öyle bir rejim vardı ve sabit kur sistemi vardı ve o gün elinde parası olanlar geldiler Merkez Bankasıyla bağlantı kurdular, döviz aldılar, Merkez Bankasının rezervi neredeyse sıfırlandı. Akşam iş "settlement"a geldiğinde yani aldıklarını verip sattıklarını teslim etmek gerektiğinde bazılarının Türk lirasının olmadığı ortaya çıktı. Bazı bankalar, salı günü ihale yapıldı, çarşamba günü "settlement" vardı ve dolayısıyla, döviz alabilmek için teminatlarını yaktılar; ihaleden kazandıkları, iç borçtan da kazandıkları haklarından vazgeçtiler. Ama orada bir şeffaflık vardı. Ne deniyordu o zaman? İşte, A bankası, "Yabancı banka Merkez Bankasının dövizini aldı, götürdü, ülkeyi soydurdu." Merkez Bankasına da suçlama yapılıyordu "Merkez Bankası ülkeyi sattı." Ben o dönemde, şu anda bulunan biriyle 26 sayfa rapor yazdık, Ali Babacan'a verdik, dedik ki: "Dediklerinizin hepsi doğru değil. Burada şeffaf bir durum var, elinde parası olan geldi, Merkez Bankasından dövizini aldı." Bunun arkasında Ali var, Veli var, kim var? Adam yurt dışından parayı getirmiş, senin hazine kağıdına yatırmış, borsana yatırmış, çıkmak istiyor, gelip doğrudan doğruya Merkez Bankasıyla işlem yapamayınca aracı bir banka kullanacak. Bankaya gitmiş, talebini bildirmiş, banka da gelmiş bunu almış. Bugün için de böyle bir abartı söz konusu. Dolayısıyla doğru neyse onu söylememiz lazım.

Ben, buradan şuraya geliyorum Sayın Başkanım: Bence konjonktürle ilgili sunumunuzu her yerde yapabilirsiniz. Sadece "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının nominal ya da reel kur hedefi bulunmamaktadır. TCMB, kurların düzeyini ya da yönünü belirleme amaçlı döviz alım ya da satım işlemi yapmayacaktır." duruşunuzu şu anda toplumun kafasında var olan sorular çerçevesinde şümullendirmeniz, genişlendirmeniz, planlamanız gerekirdi. Şimdi, bir siyasi partimiz, rezervlerle ilgili olarak Meclis araştırması önergesi verdi fakat bu reddedildi. Sayın Başkanım, siz de o gün çıktınız, iktidar adına konuştunuz ve bunların yalan olduğunu söylediniz, doğru olmadığını söylediniz ve de...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Belli kısımlarının.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Rezervin.

Dolayısıyla "Merkez Bankasının şeffaf bir şekilde bilançosunun açık ve net olduğunu." söylediniz. Aslında o gün bunları kabul etseydiniz, en azından orta bir yol bulunsaydı ve de bu araştırma komisyonu kurulsaydı belki bugün Merkez Bankasının kredibilitesine hep birlikte katkıda bulunacaktık ve şu metin, daha da değerli hâle gelecekti ama maalesef, olmadı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yalnız o gün şunu da söyledim: Plan ve Bütçe Komisyonumuza Merkez Bankası Başkanımız gelecek, bu konular zaten orada konuşulacak dedim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) - O gün "Bunlar doğru değil." dediniz ve çıktınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Affedersiniz, bir dakika, sürenizi uzatıyorum.

Buyurun.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Merkez Bankasının döviz gelirleri nereden? Ona bir bakalım. Merkez Bankasının döviz geliri şu anda EXIMBANK aracılığıyla bir ihracatı, bir reeskont kredisi var. Bu büyütle büyütle bir noktaya geldi, bu an itibarıyla yıllık 20 milyar dolarlık oradan bir Merkez Bankasına TL olarak kredi veriyorsunuz, döviz olarak alıyorsunuz, oradan bir döviz girişi var. Başka döviz girişi ne var Merkez Bankasının? Hazine yurt dışından borçlanıyor, Merkez Bankası nezdindeki hesabına koyuyor, o da Merkez Bankasının döviz rezervlerini artırıyor. Başka? Hazine yurt içinden döviz borçlanıyor, onu koyuyor. Bir de yurt içi yerleşiklerle ve yurt dışı ülkelerle yapılan “swap” işlemleri var. Bunu koyduğunuzda... Şimdi, yirmi iki aylık dönemde yani 2019 yılının başından Ekim ayına kadar -bugün itibarıyla değişmiş olabilir- kaybolan döviz, yani satılan döviz 120 küsur milyar. Bunun üzerine, “swap” işlemini vesaire koyduğunuzda bu eksiye düşüyor; bu bir realite, döviz yok, gerçekten yok. Fakat buradaki soru şu: Nasıl 2001 krizinde “Döviz sattınız, memleketi soydurdunuz.” iddiası o zaman sizin tarafınızdan yapıldıysa bugün de size karşı bu yapılıyor ama burada insaflı olmak lazım. Merkez Bankası döviz satmadı ama Merkez Bankasının döviz satıldı. Kim sattı döviz? Buradaki mekanizma nedir? Kim, hangi kişi bunu dizayn etti? Hangi mekanizmalardan geçti? Merkez Bankasının döviz var, Merkez Bankasının kayıtlarında veyahut da açık ve net olarak Merkez Bankası kamuoyuna duyuru yaparak “Ben döviz satım ihalesi açtım.” demedi “Doğrudan doğruya telefonla müdahale ediyorum.” demedi “Döviz alıyorum.” demedi “Döviz satıyorum.” demedi ama sonuçta Merkez Bankasının döviz satıldı. Biliyoruz, kamu bankaları da bunu içine girdi. Türkiye Varlık Fonu bunun içine girdi mi, girmedimi? Bu döviz onların eline nasıl geldi? Ve günün sonunda, Merkez Bankasının muhabirinde olan döviz ne, kim ödeme emri verdi de Merkez Bankasının ödeme muhabirindeki döviz oradan çıktı ve ilgilinin hesabına gitti? Yani bu mekanizma nedir? Toplumun bunu bilmeye ihtiyacı var.

Siz, Sayın Başkan, eğer bunu açıklarsanız, bunu netleştirirseniz sizin kredibilitenizin inşası tamamen yerli yerine gelecektir ve bu ülkenin üzerindeki yükü de kaldıracaksınız. Yani ortada bir halka var, bir döngü var, dövizin satışı hakkında fakat bir halkada kopukluk var. O halka kim? O kim? Hazine mi kim? Sizin döviziniz nasıl kamu bankalarına gitti veyahut da diğer kurumlara gitti? Yani şu sistemi bir anlatın: İki şey; bir, değerlendirme hesabı nasıl kar zarar hesabıyla ilişkilendirildi ve 23 milyar dolar Hazinesinin hesabına geçti? İşte kredibilite buradan kayboluyor, onun için kredibilite işi yapamıyoruz biz. Bir de bu döviz kim sattı, nasıl sattı? Bunun kime satıldığı, kaç satıldığı elbette önemli fakat bundan daha önemlisi bence bu mekanizma nedir? Bu mekanizma nasıl kuruldu? Önce bunu bir açıklayalım ve ondan sonra siz şimdi şeye başlayacaksınız, döviz rezervi biriktirmeye başlayacaksınız haklı olarak.

Dolayısıyla şu sunumunuzdaki doğru tespitleri ete kemiğe büründürmek için şuraya bir senaryoyla gelmeniz lazımdı, 1’inci varsayım: “Şunlar, şunlar, şunlar gerçekleşirse sonuç böyle böyle olacak.” 2’nci varsayım: “Bunlar, şunlar, şunlar gerçekleşmezse ve öyle olursa şöyle olacak.” diye, böyle bir şeyle gelmeniz lazımdı. Yani şu anda 2002-2020 arasındaki Merkez Bankasının net rezervine baktığımızda 35-40 arasında bir yerde dolanmış durmuş yani ortalaması 36-37 milyar. Yani o net rezerve ulaşabilmek için bizim şu anda nereden bakarsanız bakın 100 milyar doların üzerinde döviz almamız lazım. Bu hangi koşullarda gerçekleşecek? Sermaye akımları için varsayımınız ne olacak? Bunları şey yapmanız lazım, söylemeniz lazım fakat bunlar söylenmemiş. Eğer, ortalama, her şey yolunda gitti, enflasyonu sıfırlasak veyahut da fiyat istikrarını sağlasak, efendim, iç ve dış konjonktür olumlu olsa, vesaire olsa. Sermaye akımlarına baksak, yıllık bazda baksak ortalama 30-35 arasında bir giriş var. Orada o 35’in

tamamını siz alsanız yani cari açığı vesaireyi kapattıktan sonra nereden bakarsanız bakın dört yıldan, beş yıldan aşağı bu rezervin birikmesi şey görünmüyor, mümkün görünmüyor. Toplum sizden bunu duymak istiyor, Merkez Bankasının kredibilitesi için bunu duymak istiyor.

Lütfen bunları söyleyin, eğer bunları söylemeyecekseniz vallahi şu verdiğiniz şu güzel emeğin bir şeye faydası olmayacak, bir müddet sonra siz de tekrar tıkanacaksınız ve 2013 yılında Bernanke'nin "Parasal genişlemeye son vereceğim dünyada" Gezi olaylarından sonra yaşadığımız üç dört döngünün bir tanesini de tekrar yaşamamak için hiç elde bir neden yok. Dolayısıyla şu anda bir adım atıldı, bir bedel ödeniyor, o bedeli lütfen ilanihaye devam ettirmeyelim, onun için de bu işin başarılı olabilmesi için işe buradan başlamanız lazım. Sizin de, sayın iktidar partisi milletvekili arkadaşlarım, bu konuda Sayın Başkanı desteklemeniz lazım, açık ve net olarak bir araştırma yapılması lazım.

Merkez Bankasının, Hazinesinin bazı işlemleri vardır ki oralardan Merkez Bankasına, Hazineye "Niye bu işi böyle yaptın?" diye Sayıştay soru sormaz, sormamalıdır. Çünkü Merkez Bankasının işi, görevi, kâr etmek, döviz alıp satmak değil, Merkez Bankasının görevi, fiyat istikrarını sağlamaktır, o hedefe ulaşabilmek için gerektiğinde ucuz döviz satar, pahalı döviz alabilir; bu, gayet normaldir. Sayıştay da oraya gittiğinde zaten yerindelik denetimi yapmaz, yapamaz ama şu anda bu iş, yerindelik denetimini gerektiriyor çünkü Merkez Bankası döviz satmadı ama Merkez Bankasının dövizini satıldı. Kim sattı? Hangi mekanizmayla satıldı? Bunu kamuoyuna açıklayın lütfen.

Ben, bir şey daha söyleyerek konuşmamı bitireceğim. Yani tekraren söylüyorum iktidar milletvekili arkadaşlarıma: Merkez Bankası size zaman satın aldı, bu zamanı iyi değerlendirin, Merkez Bankasının para politikasıyla ülkenin şu anda karşı karşıya olduğu sorunları çözmek mümkün değil. Merkez Bankası tarlayı nadas ediyor, taşını toprağını atlıyor fakat ekim işi başka bir şey, o ekim maliye politikasının işi, onu da arkadaşım burada söyledi, o tedbirleri alın, yoksa Merkez Bankasının aldığı bu tedbirlerin hepsi güzel işler, boşa çıkabilir.

Söyleyeceğim, dediğim gibi iki hususun açıklığa kavuşması lazım: Bir, bu döviz, kim, nasıl, mekanizma nedir? Onun açıklığa kavuşması lazım. Bir de, değerlendirme hesabı nasıl kâr-zarar hesabıyla birleştirildi de Hazineye bu para aktarıldı. Bunu açık ve net olarak söyleyin.

Dolayısıyla son olarak, tekrar bir daha belki sıra gelmez, Başkanım 7 tane sorum var, o sorumla...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kısa kısa sorabilerseniz memnun oluruz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bitireceğim.

1) Yeni dönem için şeffaflık konusunda güçlü taahhüt verdiniz Sayın Başkan, fakat geçmişte yapılan döviz satışlarının hesabı -biraz önce söyledim- hâlâ verilmedi. Vatandaşın, ülkenin dövizlerinin neden hoyratça satıldığını öğrenmeye hakkı var. Bu konuda bir açıklama yapmayı düşünüyor musunuz?

2) Merkez Bankasının geçmişteki döviz satışları konusunda bir denetim, teftiş yaptırma planınız var mı? Bu satış kararlarını kimler vermiş, kime ne kadar, kaçtan döviz satılmış?

3) Eriyen döviz rezervini ne kadar sürede biriktirmeyi planlıyorsunuz? Bunun için bir yol haritanız var mı? Bu 2021 yılı para ve kur politikasında söylediklerinizin detaylandırılması gerekiyor.

4) Son yedi yıldır Merkez Bankasının araç bağımsızlığı, bilimsel temelleri olmayan bir teori olan "Faiz düşerse enflasyon düşer." nedeniyle kısıtlandı. Bu teoriyi üreten kişi, hâlâ ülkenin başında ve Merkez Bankası Başkanı bir gecede görevden alma yetkisine sahip. Hâl bu iken önümüzdeki dönemin neden geçmişten farklı olmasını bekleyelim?

5) Merkez Bankası Başkanı değışti fakat son yıllarda ÷lkeye ciddi hasar veren para ve döviz politikalarını uygulayan Para Politikası üyeleri hâlâ görevde. Bu da uygulanan politikalara olan güvenin geri gelmesinin önünde bir engel. Bu konuda değışiklik yapmayı düşünüyor musunuz? Tabii, bu sizin doğrudan doğruya, birinci elden yetkiniz değil, sadece önerebilirsiniz.

6) Yapısal sorunlar konusunda hiçbir adım atmazken ve borçluluk bu kadar yüksekken, üstelik ekonominin yavaşladığı bir dönemde faizi artırmak finansal istikrarı bozabilir mi? Modelinize sıkı para politikasının şirket iflas riski üzerindeki etkisini dâhil ediyor musunuz? Ki bu konunun detayını da arkadaşım anlatır size makro perspektifte. Burada da bankacılık sistemi, finans sistemi son derece önemli. Finansal İstikrar Raporu’nuzun 46’ncı sayfasındaki bilgiler o gün için doğru ama tam gerçeğı yansıtmıyor. BDDK’nin yıl içerisinde aldığı 2 tane kararla performansı bozuk olan, ödenmeyen kredilerle ilgili yaptığı o düzenlemeler maalesef buraya girmemiş. Dolayısıyla sizin orada gördüğünüz 5,1’lik batık kredi oranı kesinlikle yanlış...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Kararlarınızı eğer bunu böyle düşünerek yapıyorsanız size yanlış yaptırabilir. Bankacılık sisteminin sermayelendirilmeye ihtiyacı var, bunun üzerinde dikkatlice durun.

7) Bunca yılın yıpratılmışlığıyla Merkez Bankasının sadece faizle enflasyonu kalıcı düşürmesi mümkün mü? Diğer kurumların üzerine düşen görevler var mı? Fiyat istikrarına ulaşılabilmesi için Hükûmete somut önerileriniz nedir? Arkadaşım onun da neler olabileceğini söyledi.

İki dakika daha alabilir miyim lütfen?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yirmi iki dakika oldu ama buyurun lütfen.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Altınla ilgili de bir sorum var. Türkiye son yıllarda altın üreticisi bir ÷lke hâline geldi. Basından öğrendiğimiz kadarıyla Türkiye’de yılda şu anda 40 tona yakın altın üretiliyor. Bu altınlar İstanbul’da mı -benim bilgime göre İstanbul’da yapılıyor- yoksa yurt dışına çıkarılıp yurt dışındaki rafinerilerde mi “tradable” külçeler hâline dönüştürülüyor? Dolayısıyla Merkez Bankası, yurt içinde üretilen, çevreyi tahrip etmek pahasına da olsa üretilen bu altınlarla rezerve bugüne kadar herhangi bir şey kattı mı? Kattıysa nasıl kattı, TL’yle mi satın aldı, yoksa dövizle mi satın aldı? Bu konuda da bir bilgi vererseniz memnun olurum.

Yine altınla ilgili olarak bir sorum da şu: Basından duyduğumuz, okuduğumuza göre, Merkez Bankası 40 küsur ton üzerinde bir altın satışı yapmış, bu doğru mu? Doğruysa bunun amacı nedir? Merkez Bankası kâr realizasyonu yapmak için altını satıp dolar alıp sonra tekrar daha ucuzdan altın almak için mi bunu yaptı, yoksa Türkiye -biraz önce söylediğim gibi- döviz rezervlerinin eksiye düşmesinden dolayı ödeme sıkıntısına girdi de likidite yaratmak üzere mi portföyünden altın sattı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Şu anda yurt dışında altınımız var mı? Yok. ROM olarak, para politikasının aracı olarak aldığımız altınlar size fiziki olarak mı teslim ediliyor ve nerede teslim ediliyor? Bu fiziki veya değilse kâğıt üzerinde nasıl bir işlem yapılıyor? Bu konuda bilgi istiyoruz, vererseniz memnun oluruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederiz, sağ olun.

Ayrıca benimle ilgili de bir şey söylemişsiniz. Tabii, Mecliste araştırma önergesi vardı, ben de grubumuz adına orada konuştum, Komisyon Başkanı sıfatıyla değil ama orada da ifade ettim, “Plan ve Bütçeye Merkez Bankamız gelecek, teferruatlı bir şekilde bütün bu tartışmalar yapılacak.” demiştim.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Başkanım, siz o gün “Bunlar yanlıştır.” dediniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, yok, “yanlış” dediğim bir...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Yanlış değildi, bunlar doğrudu. Böyle söyleseydiniz, bunlar zaten gelecekti.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hayır, benim söylediğim şu oldu Sayın Yılmaz: Belli bir kısmı vardı benim “yanlış” dediğim. “Şunlar yanlış.” dedim, hepsine “yanlış” şeklinde söylemedim. Ayrıca şunu ifade ettim: Kurumlar eleştirilebilir...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Ya, bunun şimdi bir tane yanlış var, o da Merkez Bankası swapları çıkardıktan sonra eksi rezervde.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İşte onu söyledim ben yani...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Söylemediniz, hayır. Söylemediniz onu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir rakam vardı orada, o rakam doğru değil dedim; yalan da demedim, doğru değil dedim. Kurumlarımızı hep birlikte güçlü tutmamız lazım, itibarlarını korumamız lazım dedim, onu ifade ettim orada.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Yüzde 100 katılıyorum. Hepimizin çıkarı orada.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz, bana direkt söz söylediğiniz için cevap veriyorum, yoksa Komisyon Başkanı olarak bu tartışmaya girmem de doğru değil. Bugün işte geldik, herkes görüşlerini olabildiğince geniş bir şekilde ifade ediyor.

ERHAN USTA (Samsun) – Sayın Başkanım, kurumlarımızı korumak açısından Plan ve Bütçe Komisyonunun çok değerli bir başkanısınız. Aslında tabii, sizlerin takdiri, burada Komisyon Başkanı olarak konuşmuyorsunuz ama çok siyasi olan, yani doğrunun yanlışın çok iyi konuşulmadığı bir ortamda bence Plan ve Bütçe Komisyonunun Başkanının diyelim ki bir başkasının konuşması lazım. Çünkü o önerge siyasi bir önerge olarak algılanıyor. Ne kadar doğru olursa olsun hangi önerge olursa olsun. Yani böyle bir şey...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yani oradaki şapkamız Komisyon Başkanlığı şapkası değil tabii. Aynı zamanda ben bir grubun üyesiyim milletvekili olarak.

ERHAN USTA (Samsun) – Değil, değil ama Komisyon Başkanlığınız da bir realite yani. Belki öyle olmasında fayda var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ediyorum.

Şimdi Sayın Fikret Şahin Bey’e söz vereceğim.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Sayın Başkan, denilenlerden hareketle buna bir ilave yapmam lazım, açıklama yapmam lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun o zaman önce ismi anıldığı için Cemal Bey’e söz verelim, sonra Fikret Bey’e döneceğim.

Buyurun lütfen.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Sataşma değil.

Değerli Durmuş Yılmaz Başkanına ben teşekkür ediyorum, kapsayıcı bir konuşma yaptı.

Değerli arkadaşlar, tabii bugün burada Sayın Merkez Bankası Başkanımız bize dolayısıyla Meclisimize bir bilgilendirme yapıyor, bu da kanun gereği. Tabii, Merkez Bankasının temel amacı fiyat istikrarını sağlamak olduğuna göre temel soru da şu: Bunu nasıl sağlayacak? Nasıl olacak? Amerika’yı yeniden keşfetmeye gerek yok diye meşhur bir söz var. Şimdi, enflasyonun belli nedenleri iktisat

literatüründe -nedir enflasyon- talep enflasyonu, maliyet enflasyonu diyoruz, bir de ne var? Beklenti enflasyonu. Farklı isimleri de olabilir ama bu üç başlık altında topladığımızda özellikle Türkiye’de bir talep enflasyonundan bahsetmek şu an için mümkün değil çünkü vitrinler mal dolu.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkan öyle demiyor ama.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Ama bir maliyet enflasyonu olduğu kesin.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Üçüncü çeyrekte kredilere... Neyse tartışmayalım.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Tartışmayalım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, tartışmayalım karşılıklı. Kısaca bir meramınızı izah edin Cemal Bey.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Şimdi, Merkez Bankamız kanunu gereği...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bugün, para politikasının yüzde 98’i iletişimdir, geriye kalanı da matematiktir, rakamdır.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – İşte bu beklenti dediğim de o, beklenti dediğim. Yani ya da kamuoyundaki itibarıyla güvenilirlik.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – İşte, onun için sizin iktidar olarak Merkez Bankası Başkanına sürekli destek vermeniz gerekir.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Şimdi, bakın yeni bir sayfa, yeni bir dönem açıldığı konuşuluyor, sizler de takdir ediyorsunuz. Hükûmet de bizzat Sayın Cumhurbaşkanımız grup toplantısında gerek Hazine ve Maliye Bakanımıza ve Maliye bürokrasisine gerekse Merkez Bankası ve para tarafına güvendiklerini ve yeni bir dönemin açıldığını mesaj olarak verdi ve bunu da piyasalar satın aldı; hem dışarıda hem içeride. Biz de bugün burada gerçekten iktidar grubuyla, muhalefet grubuyla bu teknik görüşmeyi yapıyoruz, Başkanımız bilgi veriyor. Burada benim tekraren söylemek istediğim: Bu yeni dönemde hakikaten açık, şeffaf ve güvenilirliği olan bir dönemin oluşturulması. Ama elbette ki sizin son sorunuzdan hareketle hareket etmek istiyorum. Bazı şeyleri de kamuoyuyla paylaşılması gerekebilir çünkü ticaret aynı zamanda...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Ben tamamen tersini düşünüyorum. Şu anda gerçekten ihtiyaç duyulan şey: Sayın Başkanın, iki ayda bir, üç ayda bir Anadolu’ya gelip sanayi odalarıyla ve ticaret odalarıyla konuşup tam da bu konuda ne kadar soru varsa hepsini vatandaşın kafasında silmesi lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, Cemal Bey karşılıklı şeye girmeyelim. Siz sözünüzü tamamlayın.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Tamam. Bir defa bu her altı ayda bir Plan ve Bütçe Komisyonuna verilecek olan bilgilendirmenin yapılmasını -ben Komisyon üyesi olarak sizler de takdir edersiniz- bekliyoruz. Yani olağanüstü durumlar olabilir tabii ama mutlaka bizim nezdimizde, yani Komisyonun nezdinde Meclisin ve kamuoyunun bilgilendirilmesi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz Cemal Bey, sağ olun.

Şimdi, Fikret Şahin Bey, CHP milletvekimiz.

Buyurun lütfen.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de Merkez Bankası Başkanımıza güzel sunumu için teşekkür ederim. Bir teşekkürü de Cemal Bey'e edeceğim. Hiç alışık olmadığımız bir iktidar partisi milletvekili yaklaşımı sergiledi; çok objektif, gerçekçi. Söylediklerinin çoğuna katılıyorum sadece bir hususa katılmadığımı belirteceğim, onu da söyleyeceğim kendisine.

Tabii, tutanak da önümde, Cemal Bey, efendim, şöyle ifade kullanıyor: “Öngördüğümüz bütçe açığı müthiş.” diyor gerçekten doğru, bu yılki bütçede 245 milyar liralık bir açık öngörülüyor ki daha da yukarı çıkabilir. Yine, diğer sözlerinde de Cemal Bey ekonominin nabzının yükseldiğini, efendim, tansiyonun fırladığını, sokağa yansıdığını, üretimin azaldığını... Demek ki iktidar da gerçeği artık görüyor. Bu çok güzel ve sevindirici ve yine: “Bir ülke insanının, bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının yabancı bir para birimini satın alması o ülkeye kredi açmasıdır.” dedi Cemal Bey. Katılıyorum, çok doğru bir söz fakat Sayın Vekilim, şöyle bir çelişkiniz de olduğuna inanıyorum. Bakınız, Hükümet olarak şöyle bir politika izliyorsunuz: Büyük yatırımlar, devlet yatırımları dediğimiz büyük yatırımlar; otoyol, köprü, tünel, şehir hastanelerinin tamamı dövizle ödeniyor, bakın, dövizle ödeniyor. Merkez Bankası Başkanımızın da burada dikkatini çekmek istiyorum, bu kadar döviz kıtlığı yaşadığımız bir sürede kamu-özel iş birliği modeliyle yapılan ve dövizle ödemeleri olan projeleri...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Evet, Sayın Başkan hep böyle oluyor. En hassas yerde, Mecliste de sesimi kesiyorsunuz yani. Lütfen yani çok hassas noktadayım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teknik arkadaşlardan kaynaklanıyor. Onu da izah edelim, yeni bir sistem kuruldu buraya, biz de biraz deneme yanılma ile düzeltiyoruz.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Biz de rahatsızız, Balıkesir halkı da şikâyetçi, ben söyleyeyim.

CAVİT ARI (Antalya) – Kimsenin Fikret Bey'in sesini kesmesine müsaade etmeyiz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yoksa bir kastımız yok niye olsun.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Şu söylediğimi tekrar alacağım.

Efendim...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar, ne oluyor? Bak tekrar.

Evet, devam edin.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Evet, devlet yatırımları olarak nitelendirdiğimiz büyük projeler, kamu-özel iş birliği projeleri. Sayın Başkanım, sizin de dikkatinizi çekmek istiyorum, dövizle ödeme yapıyoruz. Bakın, şehir hastanelerine, köprülere, otoyollara, havaalanlarına garanti verdik ve bu döviz kıtlığı yaşadığımız sürede gördük ki hiç aksatılmadan bunlar ödenmek zorunda kalmış. Neden? Tahkime gidecek endişesiyle. Bakınız, hiç olmazsa bir pandemi süreci yaşıyoruz. Yüz yılda bir yaşanan bir süreçtir bu pandemi, mücbir bir sebeptir yani zorlayıcı, öngörülemez bir sebepten dolayı yaşıyoruz bunları, hiç olmazsa şehir hastanelerinin ödemelerini, tahkime gitseler dahi kazanamazlar, Türk lirasına çevirin ve kamulaştırın. Bakın, çok büyük zarar ediyoruz buradan ve diğer ödemeleri de, dövizle olan ödemeleri de Merkez Bankası olarak Hükümete tavsiyede bulunacak mısınız merak ediyorum. Dövizle yapılan bu kamu-özel iş birliği ödemelerini Türk lirasına çevrilmesi konusunda sizin tavsiyeniz olacak mı? Ki olmalıdır. Neden? Fiyat istikrarı ve Türk lirasının kıymetini korumak Merkez Bankasının ana görevi değil Cemal bey? Siz de öyle dediniz. Türk lirasının kıymeti nasıl korunur? Devlet olarak ve Hükümet olarak bizim Türk liramıza sahip çıkmamızla olur ama siz vatandaşın sahip çıkmasını bekliyorsunuz ama vatandaş size bakıyor. Bakıyor ki Hükümet, devlet dövizle borçlanıyor,

dövizle ödeme yapıyor. E, siz kendi yapmadığınızı vatandaştan istiyorsunuz, çelişkiniz var. Bunu gidermeniz lazım Sayın Başkan. Yani Merkez Bankası olarak siz Türk lirasının kıymetini kamu-özel iş birliği modeline dövizle ödeme yaptığınız sürece vallahi de billahi de kazandıramazsınız, mümkün değil. Bakın, bir hekim olarak söylüyorum ben: Hasta, yataкта. Evet, ekonomist değilim ama yani halkın arasından geliyorum, belki, bunu söyleyerek, imtina ederek, dikkatlice sözlerimi seçmeye çalışıyorum ama her şeyden önce siz Türk lirasının kıymetini bileceksiniz, kıymetlendirmek için bu dövizle olan ödemeleri bir an önce Türk lirasına çevirmek zorundasınız. Yoksa ne yaparsanız yapın, açık söyleyeyim, bir sonuç elde edemezsiniz.

Yine, Cemal Bey'in çok güzel bir tespiti vardı, sağ olsun biz de, Genel Başkanımız da defalarca dile getirdik ama demek ki bu gerçek burada da itiraf edildi. Evet, İngiltere'ye, Londra'ya, Hong Kong'a, Singapur'a tefecilere işte, ödüyörüz, faizle ödüyörüz döviz. Bunu ödemeyelim istiyoruz, biz de destek olalım. Ne dediniz? Efendim "Güven. Güveni sağlayalım." Demek ki güven yitirilmiş yani burada itiraf ediyorsunuz, güven kalmamış ekonomide yani Hükûmete, yönetime güven kalmamış, bu tespiti de yaptınız teşekkür ederim. Evet, aynı gemideyiz, gelin, yeniden bu güveni kazandıralım. Yani ekonomideki başarı, sizin Merkez Bankasındaki başarınız her ilin başarısı; anlamı, her eve daha fazla ekmek girmesi demektir, daha fazla kazanç girmesi demektir. Yani biz sizin başarısız olmanızı istemeyiz ki bir muhalefet partisi olarak. Biz elbette Merkez Bankasının güçlü olmasını isteriz, döviz rezervlerinin yüksek olmasını isteriz, Türk lirasının daha güçlü olmasını isteriz ama -tespitinize katılıyorum Cemal Bey- güven sarsılmıştır ve diyorsunuz ki: "Güveni sağlayacak en önemli unsur şeffaflık." Evet, şeffaflık ama şeffaflığı nasıl sağlayabiliriz? Bir kere, doğru bilgiyle.

Bakın, TÜİK'e kimse güvenmiyor. Garo arkadaşımız söyledi, katılıyorum "Yüzde 14 enflasyon." diyorsunuz, doğru değil. Çarşıya çıktığımız zaman, pazara çıktığımız zaman hepimiz görüyoruz yani en az yüzde 30 enflasyon. TÜİK rakamlarının, bir defa, kesinlikle gerçeği yansıtmaması lazım, gerçeği ifade etmediği süreci güveni de sağlayamazsınız. Yani zahirî bir ortamdayız; para politikaları zahirî, efendim, işte, faiz oranı zahirî, TÜİK'in rakamları zahirî ama gerçek öyle değil ve dediğiniz gibi, aynı gemideyiz. Gelin, TÜİK'i de bir gün çağıralım, artık, gerçek rakamları versin, onun üzerinden hareket edelim. Merkez Bankası, evet, dövizle olan ödemeleri mümkün olabildiğince Türk lirasına çevirsin, bizler de destek olalım.

Durmuş Bey'in, Sevgili Hocamızın söylediği şeye de çok katılıyorum. Yani şu önerge konusunda siz, Cemal Bey dediniz ki: "Samimi bulmuyoruz." E, buyurun, samimi bulmuyorsanız siz verin aynı önergeyi. Sayın Başkan dedi ki: "Bazı şeyler doğru değil." Doğru olanı yazın o önergeye, verin Meclise, o önergeyi kabul edelim hep birlikte, bakın, Merkez Bankası itibarı nasıl yükselecek. Gelin, elinizde bir argüman var, katılıyorum -doğru değil mi Durmuş Bey- verin o önergeyi siz. Merkez Bankasının 128 milyar dolarlık rezervi eridi. Kimisi "Eksi 49 milyar dolar." diyor, kimisi "Eksi 67 milyar dolar." diyor.

Sayın Başkanım, net soruyorum: Şu an döviz rezervimiz nedir? Lütfen, söyleyin, bilelim, bilelim yani nedir sizin net döviz rezerviniz? 128 milyar dolar, evet, erimiş gitmiş; hiç itiraz yok, bunu kabul ediyorsunuz ama kime gitmiş, neden araştırılmasına izin vermiyorsunuz? Buyurun, verin önergeyi, siz verin. Tamam, bizim önerge, Cumhuriyet Halk Partisinin önergesi doğruyu yansıtmayabilir, siz verin önergeyi, biz kabul edelim, birlikte araştıralım ve Merkez Bankasının itibarını güçlendirelim, Türk lirasının itibarını güçlendirelim ve bu gemiyi hep birlikte daha güzel yörengeye getirip yürütelim.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Güçleniyor, güçleniyor.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) - Efendim, ben saygıyla selamlıyorum sizleri ve başarılarınızı diliyorum; sonsuz bir başarı temennisinde bulunuyorum sizlere.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bu TÜİK düşmanlığı nereden geldi?

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) - Yani üstelik bir muhalefet milletvekili olarak bunu canıyürekten temenni ediyorum. Çünkü sizin pozitif politikalarınız tüm vatandaşlarımızın hayatlarına pozitif yansiyacak.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bu TÜİK düşmanlığı nereden kaynaklanıyor?

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) - Çok teşekkür ederim.

Sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Fikret Bey, sağ olun.

Şimdi, Sayın Neslihan Hancıoğlu hazırsa...

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Benim söz talebim yoktu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – O zaman yanlış basılmış.

Cavit Arı Bey, size söz veriyorum, buyurun lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Fikret Hocam, bu TÜİK düşmanlığı niye?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Allahuekber!

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Düşmanlık değil, ben burada sunum yapsınlar diyorum. Ağabey, yok öyle bir şey, o da bizim kurumumuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İbrahim Bey, sonra konuşalım bu mevzuyu.

Şimdi, Cavit Bey’e söz verdim.

Buyurun lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, öncelikle şahsınızda ben de bütün arkadaşlarıma saygı ve sevgilerimi iletiyorum.

Merkez Bankasının Sayın Başkanına da ekibiyle birlikte görevlerinde başarılar diliyorum.

Tabii “Merkez Bankası” deyince kamuoyunda yani sade vatandaş nezdinde ilk verilen cevap nedir Sayın Başkanım? Bu konuda hiçbir araştırma yaptınız mı? Örneğin, ben size söyleyeyim: Bugün 3-4 kere, kendi ilimden arayan vatandaşlarımıza “Bugün Komisyon toplantısındayız, Merkez Bankasının Sayın Başkanı Merkez Bankasıyla ilgili sunum yapacak.” dediğimde istisnasız hepsi “Ya, bizim şu neredeyse yani yok zamana ayrılmış yedek akçe vaziyetinde olan paralar ne durumda, bitti mi, bitmiş mi? Yani teminatımız olabilecek bütün paralar bitirilmiş mi?” anlamına gelen söylemlerle konuştular. Yani böyle bir algı var kısacası. Yani bizim o yok zamana -hani, bir aralar çok söylenen şekliyle söylüyorum- ayrılmış “kefen parası” diye dillendirilen paranın dahi harcanıldığı bir Merkez Bankası gerçeği tabanda konuşulmakta Başkanım. Yani bu şunu getirmekte: Yani halkın, başta Merkez Bankası olmak üzere, genel anlamda da iktidarın ekonomiye bakış açısıyla ilgili bir güvensizliğini ifade etmekte. Maalesef ki bunu bütçe döneminde de çok sık bir şekilde dile getirdik. Gerçekten vatandaşların, artık, başta iktidara olmak üzere, birçok konuda zaten güveni kalmadı da yani örneğin adaletle ilgili, yargının tarafsız ve bağımsızlığıyla ilgili yapılan anketlerde, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız bizzat benim sorduğum bir soruya verdiği cevapta “Yüzde 38 halkın güveni kaldı.” şeklinde de bir cevap verdi ve bunu da bir anlamda neredeyse sevinerek “Yüzde 38” diye cevap verdi. Kaldı ki bu, gerçekten artık ülkede yargının bittiğinin tescili anlamına gelir.

Şimdi, bakın, bugünlerde eğer “İktidarın ekonomi yönetimine güveniyor musunuz?” diye sorulsa bundan çok daha da aşağıda bir sonuç çıkacaktır. Ben size söyleyeyim, yani sokaktaki vatandaş olaya biraz böyle bakmakta.

Şimdi, dolayısıyla bu güveni artırmak lazım. Bu güveni artırırsak tabii ki ülke olarak hepimiz kazanacağız ama bu güveni sağlarken de tabii ki yöneticilerin, iktidarın idari anlamda üzerine düşen görevleri var, bunları yapacak. Ha, biz de muhalefet olarak yeter ki ülke iyi yolda gitsin, destek verimiz. Her zaman da elimizden gelen doğru şeyleri söylemeye çalışıyoruz. Her aşamada yaptığımız eleştiriler, iyi olsun diye yapılmış olan eleştiriler. Ancak bakın, daha şimdi, şurada otururken bir sosyal medya paylaşımında şunu gördüm: “Vatandaşın vergi borcu doğru düzgün silinmezken 5’li çetenin vergisi 128 kere silindi.” diyor vatandaşlar. Bunun doğru olduğunu zannetmiyorum abartıdır bu rakam ama artık millet böyle konuşmaya başladı. Bu konuşmaların hepsi güvensizliğin sonucudur. Kısacası, benim sizlerden... Özellikle kendi görevinizle bağlantılı olarak söylüyorum tabii ki güven unsuru üzerinde durulmasında fayda olduğunu ifade etmek istiyorum.

Şimdi, sunumunuzda kalıcı fiyat istikrarıyla başlayan cümlede “Sürdürülebilir büyüme, istihdam, adaletli gelir dağılımı ve toplumsal refah artışı için bir ön koşuldur.” Yani “Kalıcı fiyat istikrarının” diye ön koşullarını saymışsınız. E, tabii ki kalıcı fiyat istikrarı ekonomi anlamında çok temel esaslardan birisi ama bakıyoruz, sürdürülebilir büyüme, şu an ülkemizde sürdürülebilir büyüme yönünden baktığınızda, büyüme verilerine bakarsak, yıl içerisinde bakın, “Daralma” dedi Maliye Bakanı ve ben de ona dedim ki: Ya, bu daralma; şimdi, “Artıya geçince büyüme, eksiye geçince daralma.” Ya, şimdi bunun Türkçe meali; artıya geçince büyüme, eksiye geçince daralma mı, küçülme mi? Şimdi, bunu iyi anlamak lazım. Bu son dönemde maalesef ki ekonomide ciddi bir daralma var. Dolayısıyla da burada sürdürülebilir büyümede bir eksiğimiz var.

İstihdam konusu, maalesef işsizlik had safhada. Artık iş aramaktan vazgeçmiş büyük kitleler var. Bu nedenle de şimdi, işsizlik verilerinde sanki azalma gibi gözüксе de artık iş aramadan vazgeçen, bu nedenle de sistemden çıkan gençler var, artık umudunu kesmiş, yani “Artık iş dahi aramıyorum.” noktasına gelmiş. Dolayısıyla bunun aşılması lazım, bunun en önemli çaresi de üretimle olabilir, üretime dayalı yatırımlarla olabilir.

Bakın, son dönemde yine değişik şekillerde polemik konusu oldu, ne kadar fabrikalar açıldı, çok merak ediyorum. Ben avukatım, cezaevlerinin açılmasına sadece ve sadece orada mahkûm olarak yatanların koşullarının iyileştirilmesi penceresinden bakılabilir ama bu ülkede cezaevlerini törenle açacağımıza, hep söylüyoruz, fabrikalar açalım, yani en büyük beklentimiz o.

Bunun yanı sıra adaletli gelir dağılımı diyoruz, yine bu kapsamda. Adaletli gelir dağılımına baktığımızda, ülkede ne kadarlık bir kesimin gelir seviyesinden yani pastadan büyük pay aldığını, ne kadarlık kısmın ancak hayatını idame edebildiğini, ne kadarlık kısmın da açlık seviyesi altında bir gelire sahip olduğunu hepimiz biliyoruz. Şimdi, bakın, öyle bir kesimler var ki yani burada biraz önce de kullanılan söz var, zaman zaman da hep kullanılır: “Hepimiz aynı gemideyiz.” Doğru, bu nedenle de bu ülkeyi bir gemi olarak kabul edersek biz de muhalefet olarak, Cumhuriyet Halk Partisi olarak ülkenin başarılı olmasını, gelişmesini en çok isteyeniz ancak şu an iktidar sahipleri bu geminin Lortlar Kamarasında yaşamakta ama halkın neredeyse büyük çoğunluğu en alt yani deniz seviyesinin altındaki odalara sığınmış vaziyette yaşamakta. Aynı gemide olmak yetmiyor. Bakın, aynı gemide olmak belki bir yere gitmek adına aynı gemideyiz ama koşulların eşit sağlanması bu ülkenin en temel ihtiyaçlarından birisi. İktidarı elinde bulunduranlar o geminin en lüks kamarasında yolculuk yapacak, halkın geneli de en kötü, olumsuz şartlarda yaşayacak, esnaf perişan olacak, çiftçi zorda olacak. Bu koşullarda bir iç rahatlama söz konusu olamaz diye düşünüyorum. Yine, bağlantılı olarak da toplumsal refah artışı da hepsi birbiriyle bağlantılı.

Yatırım ve üretimin sürdürülebilir şekilde artması, bu yolla ekonominin verimlilik kaynaklı büyümesi tabii ki temel esaslardan birisi. Şimdi, bakın, yakın tarihte işte faiz yükseltildi doları baskılamak amacıyla; şimdi de faiz serbest bırakıldı, bunu iş adamları da sormakta. Yani bu konudaki karmaşık yaklaşım yerine daha istikrarlı ve kademeli bir geçişle bu sağlanabilirdi. Bu sağlanamadı ve o nedenle de bu, şu an içinde bulunduğumuz olumsuz koşullar yaşanmakta, denilmekte.

Sayın Başkanımızın sunumları içerisinde özellikle şu husus dikkatimi çekti, söylemek istiyorum:

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Toparlayabilerseniz çok memnun olurum.

CAVİT ARI (Antalya) – Tabii ki.

Şimdi, Covid-19 vakalarındaki artış konusu, gerek yurt dışındaki ekonomik gelişmeler ve etkiler ve özellikle de yurt içi, ülkemizdeki gelişmeler... Siz de neredeyse birçok olumsuzluğu bu Covid-19 salgın sürecine bağlamaya çalışmışsınız. Tabii ki şu an gerek dünya ve ülkemiz böyle bir salgının olumsuzluklarıyla karşı karşıya kaldı ancak -ben hep söylüyorum- bugün Türkiye’de ekonominin içinde bulunduğu tablonun tek nedeni bu Covid-19 süreci değildir. 2017, 2018 ve 2019 yani Covid’den önce de ülkede bir ekonomik çıkmaz söz konusuydu ve o dönemde de büyük sorunlar söz konusuydu. Bunun temel nedeni Covid değildir; bunun temel nedeni ülkenin özellikle de ekonomik anlamda -diğer konularda da aynı ama- kötü yönetilmesiyle de direkt alakalıdır. Çünkü özellikle, artık son dönemlerde ekonomi rayından çıkmıştır, kötü bir yönetim yaşanmaktadır. Yani bu olumsuz tabloyu da sadece ve sadece Covid’e bağlamak “İşte aşı geldi, geliyor, hadi ekonomi düzeldi.”ye bağlamak çok doğru ve gerçekçi olmaz diye düşünüyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet...

CAVİT ARI (Antalya) – Son söz olarak şunu söyleyeyim: Örneğin, yine sunumunuzda güçlü kredi immesinin desteğiyle ertelenmiş taleplerde işte hızlı bir şekilde devreye girmiş ve özellikle inşaat sektöründe ciddi bir hareketlenme olmuştu bu yakın tarihte, 2020 yılında da verilerde bu var. Ancak ne oldu? Bu kredi faizlerindeki olumlu şartlarda bir anlamda gelişen olumsuzlar nedeniyle sektör şimdi yeniden çakılmış vaziyette. Yani o tarihlerde 0,69’lardan, 0,79’lardan en son 0,99’lardan olan kredi oranları, bugün 1,25’leri aştı. Yani demek ki bir yıl içinde dahi istikrarı sağlamanın mümkün olmadığını iktidarınız göstermiş durumda.

Ben sizlere başarılar diliyorum. Merkez Bankasının ilk başlangıçtaki -söylemiş olduğum- o algısından kurtulup kamuoyu nezdindeki algısının lehe çevrilmesine, düzeltilmesine ve ekonominin genel anlamda düzeltilmesine katkı koyulması düşüncesiyle sizlere başarıyor diliyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Arı.

Şimdi Sayın İsmail Güneş konuşacak.

Buyurun.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Teşekkür ederim Başkanım.

Çok değerli Başkanım, Çok Değerli Merkez Bankası Başkanımız ve değerli bürokratlarımız, milletvekillerimiz, basın mensuplarımız; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, Başkanım, yeni göreviniz hayırlı uğurlu olsun. Hem bizlerde hem de görebildiğimiz kadarıyla halkımızda size karşı çok büyük bir güven var ve inşallah, bu güven uzun süre devam edecektir ve ben başarılı olmanızı Cenab-ı Allah’tan niyaz ediyorum. Son yaptığınız çalışmalarla hem piyasaların hem de toplumun beklentilerini önceleyerek onlara karşılık vermeniz ve diğer taraftan da şeffaflığa, hesap verilebilirliğe çok değer vermeniz gerçekten de size olan güveni kat kat artırıyor.

Tabii, fiyat istikrarına değindiniz. Ülkede fiyat istikrarı olsun ki yatırım olsun, fiyat istikrarının olabilmesi için de siyasi ve ekonomik istikrarın olması gerekmektedir. AK PARTİ iktidarları döneminde -gerçekten de 2013 yılına gelinceye kadar- Türkiye'nin belki uzun yıllar yakalayamadığı, hasret kaldığı hem siyasi istikrar vardı, hem de ekonomik istikrar vardı ve bunun neticesinde ekonomimiz yaklaşık 3 kat büyüdü, yatırımlar arttı ve bizden önceki dönemde -yanlış hatırlamıyorsam- toplumda 4 doların altında geliri olanlar yaklaşık yüzde 34 gibi bir rakamdaydı; bu, çok çok düşük seviyeler indi. Tabii, 2013'ten sonra -yaşadığımız siyasi istikrara yönelik birtakım girişimler- yine 2014'teki Gezi olayları olsun, arkasından 2016 yılındaki hain darbe girişimi gibi siyasi istikrarı yok etmeye yönelik birtakım girişimler oldu ve bunun arkasından, en sonunda da 2020 yılında tüm dünyayla beraber bir Covid süreci yaşıyoruz ama Allah'a hamdolsun ki bu süreçleri Türkiye bu kadar önemli badirelere rağmen çok iyi atlattı, inşallah, 2021 yılında büyümenin önemli derecede artacağını siz de ifade ettiniz, bizim de beklentimiz o yöndedir.

Sayın Başkanım ben şunu ifade etmek istiyorum: Yani Türkiye'de her ne zaman, mesela dövizde bir istikrarsızlık olsa, diyelim ki insanlar daha çok yatırmadan ya da iş yapmadan, paradan para kazanma imkânlarının bol olduğu dönemlerde Türkiye o dönemlerde büyümemişti. Maalesef ben şunu görüyorum: Diyelim ki faizlerin çok aşırı yüksek olması, enflasyona göre reel getirinin fazla olması ve diğer taraftan da dövizin fazla olması, son dönemlerde, işte 2011 yılından sonra da altının onsunun çok fazla artmış olması insanları yatırıma değil de daha çok buralardan para kazanmaya yöneltti diye ben bakıyorum.

Tabii, burada şunu ifade etmek istiyorum ben: Diyelim ki bu dövizdeki istikrarı sağlamamızın çok önemli olduğunu görüyorum ben. 2018 yılında seçimler olduktan sonra, Kabine belli olduktan sonra aşağı yukarı 4,80 civarlarında olan dolar 7'lere kadar çıktı. "Ne oldu da bu dolar yükseldi?" diye ben bunu sormak istiyorum.

Bir de burada diyelim ki bizim ne gibi tedbirlerimiz var? Diyelim ki Merkez Bankası rezervlerimizin aşağı yukarı 130 milyar dolardı, bu bize göre belki büyük bir rakam ama dünyadaki diğer fonlara göre çok büyük olmayan, her zaman için tehditle karşılaşabileceğimiz ve her zaman da piyasalarda dalgalanma oluşturabilecek, piyasada fiyat istikrarını bozabilecek bir riskle karşı karşıyayız. Daha önceki hükümetler döneminde mesela sabit kur politikası uygulandı, orada da başka nedenler vardı. Tabii "Bununla ilgili ne gibi tedbirler alabiliriz." diye ben sormak istiyorum.

Diğer taraftan, tabii, bu Covid salgını sürecinde ve piyasalardaki bozulma neticesinde, mesela dövizdeki bir yıllık değer kaybına baktığınız zaman, aşağı yukarı yüzde 30 civarlarında olmasına rağmen ve diyelim ki bizim üretimimizde dövize bağlı bir kısım mallar olmasına rağmen ve bu anlamda da baktığınız zaman en fazla ürünlerin aşağı yukarı yüzde 30 gibi bir değerlendirme yapması beklenirken piyasada bazı sektörler Covid sürecini de fırsat bilerek ve gerçekten de girdilerde hiç artma olmamasına rağmen çok yüksek fiyatlar ortaya çıktı. Özellikle gıdada, mesela bazı ürünlerde bakıyorsanız yüzde 50, bazı ürünlerde yüzde 100. Tabii, burada arz, talep, serbest piyasa var ama yani sadece burada talepteki bir artıştan da kaynaklanmıyor bu. Yani bunu fırsat bilerek insanlar artırıyor. Bununla ilgili, tabii, Merkez Bankası bu fiyat istikrarını sağlama açısından Hükûmetimize ne gibi tavsiyelerde bulunabilir diye ben sormak istiyorum.

Kısaca söylemek istediğim bunlar.

Ben yeni görevinizde başarılar diliyorum, Allah muvafakat etsin diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İsmail Bey'e teşekkür ediyoruz.

Kamil Sındır Bey'in söz talebi var, Cumhuriyet Halk Partisinden.

Buyurun Kamil Bey.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkan, ben de teşekkür ediyorum.

Sayın Naci Ağbal'a, bu yeni görevinde ilk defa birlikte olduğumuz için gecikmiş de olsa başarılar diliyorum.

Tabii, sizin başarınız hepimizin -refahı, huzuru, mutluluğu- gelecek endişesinin olmaması anlamına geliyor, bunu da peşinen söyleyeyim; en içten dileklerle, duygularıyla ifade etmiş olayım.

Şimdi, Sayın Başkan, tabii ki birtakım hedefler ortaya konabilir, birtakım tahminler üretilir o hedeflere ulaşabilmek için çünkü gelecek, belirsiz olandır, bilinmeyendir ve o geleceğe, o hedefe ulaşırken süreçler, olaylar, tahminlerde birtakım değişimlere neden olabilir ama ne kadar doğru tahminleme yapılırsa ve politikalar da ne kadar o tahminlere göre üretilirse o tahminler sonucundaki beklentiler de toplumda karşılığı olan ekonomik, sosyal ve refah adına beklentiler de gerçekleşir. Tabii, burada doğru tahminleme yapabilmek, sağlıklı veriyle mümkün, doğru veriyle mümkün ve geleceği de belli projeksiyonlarla gerçekçi ortaya koyabilmekle mümkün. Bu verilerin doğru olması, gerçekçi olması... Siz de başımızı sallayarak buna onay verdiğiniz için teşekkür ediyorum, buna zaten kimsenin karşı olacağı bir şey söylemedim şimdiye kadar ama o doğru verilerin kaynağı da... Bizim elimizde en ciddi kaynak TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu. Türkiye İstatistik Kurumunun bu verilerinin ne kadar doğru, ne kadar sağlıklı olduğu konusunda ben ciddi endişeler taşıyorum. Hatta şöyle bir gazete haberi çıkmıştı; bu, elimde yani yeni, 15 Aralıkta: TÜİK'in önceki Başkanı, eski Başkanı Birol Aydemir'in zamanında, mesela, görevde bulunduğu dört buçuk yılda kendisine Gelir İdaresi rakamlarının verilmediğini ifade ediyor ve dolayısıyla TÜİK olarak bu rakamları görmediğini, bilmediğini ifade ediyor. Ne kadar doğru, ne kadar yanlış... Gazete haberi olduğu için başka da bir dayanağım yok, bunu ifade etmek zorundayım. Dolayısıyla, birtakım şüpheler, endişeler de doğal olarak toplumda, bizde, siyasette ortaya çıkıyor. Bunları ortadan kaldırmak adına bu verilerin ne kadar sağlıklı ve doğru dayanak olduğunu ifade etmenizi ben rica edeceğim bu konuda. Sonuç itibarıyla, tabii, bu gerçekleşme oranlarının yüksek olması da buna bağlı olacaktır doğal olarak arada, beklenmeyen birtakım başka etkenler çıkmazsa.

Bakin, 2021 yılında da etkisini göreceğimiz Covid-19 ortadan kalkmadı, büyüme rakamları eksi 9,9'dan 6,7 miydi, hatırlamıyorum, düzeyine çıktı bir çeyrek içerisinde yani ne oldu da bir anda bu kadar yüksek bir iniş ve çıkış yaşandı ve 2021 yılında Covid'e bağlı, pandemiye, salgına bağlı etkiler ne düzeyde bekleniyor, bunun riski ve belirsizliği nedir; bu konunun tarafınızca açıklığa kavuşturulması önemli olur diye düşünüyorum.

Daha önce basına kapalı olarak yapılırdı, daha rahat olurdu. Siz sunuşunuzda da bazı şeyleri tartışmaktan da sakınarak bunun spekülâtif sonuçlara neden olmaması adına, belki bazı verileri paylaşmaktan da kaçınarak bize bir sunuş ve gelecek heyecanı ve umudu vermeye çalıştınız, siyaset olarak ama tabii, biz sorularımızla bunları da öğrenmek istiyoruz. Yani o 128 milyarlık rezerv, ne oldu da eksi 48 milyara ulaştı, ayrıca, nereye gitti bu, nasıl gitti, kimler sorumlusu, bunlarla ilgili ne yapıldı; bunları Türkiye Büyük Millet Meclisinin Plan ve Bütçe Komisyonu olarak öğrenmeye hakkımız olduğunu düşünüyorum. Ama basına açık bir ortamda bunları söylemekten yine sakınabilirsiniz, kaçınabilirsiniz. Buna da bir ölçüde -yani dediğim gibi- spekülâtif sonuçlar doğurmaması adına yazılı olarak verme ihtiyacı duyabilirsiniz, onu da saygıyla karşılarım.

Az önce Fikret Bey'in de bahsettiği yani şu dövize endeksli yapılan iş ve işlemlerin Türk lirasıyla yapılması, para biriminin aynı zamanda güçlenmesi ama ciddi anlamda dövize kur üzerinden de aynı zamanda, yitirilen değerleri, fırsatları koruyabilmek adına önemli diye düşünüyorum ve başarılar diliyorum tekrar, saygılar sunuyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyoruz, Kamil Bey.

Şimdi, söz isteyen arkadaşımız yok.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Abdülatif Bey, buyurun.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, Sayın Merkez Bankası Başkanımız ve değerli bürokratlar; hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Her şeyden önce bu toplantının verimli olmasını diliyorum, ülkemizin geleceğine katkı sağlamasını temenni ediyorum. Elbette, Merkez Bankası Başkanının değişmiş olmasıyla birlikte Merkez Bankamızda yeni, bağımsız, itibarlı bir yapının tekrar oluşacağı umudu devam etmektedir. Bu umudun da gerçekleşmesini diliyorum ancak şunu biliyoruz ki ekonominin geneline yönelik olarak politika üretme gücü sadece devlettir. Devletten başka hiçbir güç ekonominin genel göstergelerini düzenlemek, iyileştirmek maksadıyla bir politika uygulayamaz ama devlet dediğinizde veya kamu dediğinizde de o ekonomi politikalarını uygulayan birimler farklı farklıdır. Türkiye açısından olaya baktığımızda elbette Merkez Bankası, ekonomi politikalarında en önemli yeri tutan bir kuruluştur. Para politikaları, Merkez Bankamız tarafından uygulanmaktadır ama bununla birlikte diğer bağımsız kuruluşların yine para politikasına yönelik küçük ayarlamalar yaptığını yakın geçmişte gördük.

Ama bunun dışında, para politikası dışında maliye politikası da son derece önemlidir. Maliye politikası, kamu gelirlerinin ve giderlerinin miktar ve bileşimlerini ayarlamak suretiyle ekonomiyi etkilemeye yönelik politikalar ortaya çıkarmaktadır. Bu konuda Hazine ve Maliye Bakanlığı –bildiğiniz gibi- etkilidir.

Fakat sınırlar bununla da kalmıyor, Türkiye'de hâlâ kamu işletmelerinin piyasada önemli bir hacme sahip olduğunu düşünecek olursanız, bu kamu işletmelerinin faaliyetleri de en azından sınırlı da olsa genel ekonomi politikalarını etkileyecek sonuçlar ortaya çıkarabilir ama tüm bunların ötesinde, elbette ki yasama yetkisi, Sayın Cumhurbaşkanının Cumhurbaşkanlığı kararnameleri yine aynı şekilde ekonominin genel gidişi üzerinde etki yapacak bazı düzenlemeleri ortaya çıkarmaktadır. Bundan anlatmak istediğim şey şudur: Elbette Merkez Bankamız önemlidir ve elinde ekonominin genelini etkileyecek önemli araçlar vardır ve bununla bağlantılı olarak da ekonomideki kötü gidiş karşısında piyasalar hemen gözlerini Merkez Bankamıza dikmektedir, güven duyabilmek için de Merkez Bankasının niteliğine, yapısına ve özelliklerine odaklanmaktadır.

Son dönemlerde, Merkez Bankası bu konuda önemli ölçüde itibar kaybetmiş bir kuruluşumuzdur. Merkez Bankalarının millî olması lazım ve bağımsız olması lazım, yani piyasalar üzerinde itibarının olması lazım. Biliyorsunuz, Osmanlı döneminde merkez bankası görevini Osmanlı Bankası yürütüyordu. İsmi Osmanlı Bankasıydı fakat millî bir banka değildi, başta İngilizler, Fransızlar olmak üzere yönetimi yabancılara ait bir bankaydı. Daha sonra, Birinci Dünya Savaşı yıllarında savaşın finansmanı için para basmayı reddettikleri için, Osmanlı Devleti, savaşın finansmanında sıkıntıya düşünce 1917 yılında Osmanlı Bankasının merkez bankası fonksiyonlarını iptal etti, onun yerine İtibar-ı Millî Bankasını kurmuştu ama bir sene falan sürdü, bu banka, tarih oldu.

Bizde merkez bankacılığı cumhuriyetle başlamıştır, 1930'dan itibaren başlamıştır, millî ve bağımsız bir banka olarak kurulmuştur; böylece günümüze kadar gelmiştir. Ama ittihatçıların merkez bankasına kısa ömürlü de olsa “İtibar-ı Millî” ismini koymaları önemli, bir “millî”si var işin, bir de “itibar”ı var, yani bağımsızlığı var. Ta o dönemde, savaş koşullarında bile bankanın itibarının ne kadar önemli olduğunu keşfetmişler, özellikle Merkez Bankasıya bu.

Şimdi bakıyoruz, bu saydığım tüm politikalar, ekonomi politikalarını uygulayan kurumlar üzerinde Sayın Hükûmet var. Sayın Hükûmet Maliye Bakanlığı üzerinde ne kadar etkiliyse, Türkiye Varlık Fonunun Başkanı olarak o çatı altındaki kamu iktisadi kuruluşlarına ne kadar hâkimse şu yakın geçmişte de Merkez Bankası politikalarına o kadar hâkim olmuştur. Öyle ki Merkez Bankası başkanlarından birini faizi fazla artırdığı için almıştır, daha sonra, düşen faiz ortalığı karıştırınca bu sefer “Faizler çok fazla düştü.” diye almıştır diğerini. Bakıyoruz, 2019 Haziranına, politika faizi yüzde 24’e çıkmış, o günkü enflasyonun 9 puan üzerinde, bir yıl sonra, 2020 Haziranına bakıyoruz, politika faizi 8,25, o günkü enflasyonun 4 puan altında; yani, bir bakıyorsun, enflasyonun 9 puan üstünde bir politika faizi, bir bakıyorsun, 4 puan altında bir politika faizi. Yani iş böyle yönetildiği zaman, böyle devam ettiği zaman, ister istemez Merkez Bankasının uygulayacağı politikaların piyasada yaşanan sorunlara çözüm oluşturabileceği konusunda güven ortadan kalkıyor. Güven ortadan kalktığı zaman, hiçbir kurumun uyguladığı, devletin topyekûn uyguladığı politikaların inandırıcılığı olmaz, inandırıcılığı olmadığı için de işlerliği olmaz, etkisi olmaz, faydası olmaz. Siz bir hedef belirlerseniz de o hedef sürekli tutmaz hâlde gelirse... Zaman zaman orta vadeli programlara göre kur hedefi belirleniyor, kur hedefi hiç tutmuyor yani devletin belirlediği hedefe uyan yatırımcı, ihracatçı, tasarruf sahibi batıyorsa bir süre sonra devletin ve kurumların itibarı kalmadığı zaman, piyasalar ona uymaz çünkü aman Merkez Bankasına inanırsam benim geleceğim yok, iflas ederim diye düşünmeye başladığı zaman, sizin uygulayacağınız politikaların hiçbir anlamı kalmaz. Bu son derece önemli.

Şimdi, ben umutlanmak istiyorum fakat Sayın Merkez Bankası Başkanımızın çok uzun süre her tarafa müdahale etme alışkanlığı olan Sayın Hükûmetle beraber çalışmış olmasından dolayı da biraz tedirginliğim var, açık söyleyeyim. Neden? Bu kadar problemsiz, bu kadar uzun süre çalışan bir bürokratımızın veya eski siyasetçimizin diyelim, görünmeyen taviz alanları var demektir; bu, beni ürkütüyor aklıma geldiği zaman, yeni dönemle ilgili olarak korkutuyor. Yani Sayın Hükûmetin de hükümet etme biçiminde çok farklı boyutlar var. Yani birini yetkilendirir, bir başkasıyla onu tokatlar veya birine çok geniş yetkiler verir, sonra başka birini onun yetkilerini baypas edecek bir işle yönlendirir. Bu dengeler içerisinde bağımsız bir Merkez Bankası Başkanı olarak işi kuralına göre, Merkez Bankası onuruna, itibarına göre yürütmenin çok büyük zorlukları olduğu kanaatindeyim.

Bakın, bu faiz takıntısı. Bu faiz takıntısının nereden geldiğini ben biliyorum. Bizim gençlik yıllarımızda -biliyorsunuz Sayın Hükûmetle aynı yaştayım ben- çok fazla yazar, çizer yoktu, Üstat Necip Fazıl her konuda otoriteydi, otorite olmadığı bir konu yoktu. Çok sohbetinde bulunmuşumdur yani Sivas’tan Ankara’ya kadar arabada beraber seyahat etmişizdir, konferansını dinlemişimdir, konferansının takdimlerini yapmışımdır. Onun, arada bir söylediği bir cümle vardır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sürenizi uzatıyorum.

Buyurun lütfen.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Affedersiniz, biraz kaba bir cümleydi ama üstat söylediği için ben tekrar edeceğim, o, “Enflasyon faizin piçidir.” derdi. Şimdi bu cümle o dönemdeki bizim kuşağın ekonomi bilgisinin tamamını oluşturuyordu. Şimdi bakıyorum o günden bugüne, o kuşaktan birinin dilinde o söz hâlâ ekonominin temel kuralı olarak devam ediyor. Hâlbuki...

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Sezai Karakoç’un İslam Toplumunun Ekonomik Strüktürü’nü de unutmama, okuyorduk gene.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – O gene bir analiz yapıyor, öbüründe analiz yok ama şöyle bir durum da var işin içinde.

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) – Ben, misafir üye olarak bu dilin uygun olmadığını düşünüyorum; Mecliste kim söylerse söylesin tekrarlanmaması lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, bu kelimedenden dolayı bir rahatsızlık duydu tabii, üyemiz. Bir alıntı olarak yapıldı ama tırnak içinde olduğunu özellikle vurgulamak istiyoruz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkan, küfür değildir yalnız o, tarımsal üretimde kullanılan bir kelimedir.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Üstada ait bir laf olduğunu, burada söylenmesinde yer olmadığını ama üstada ait olduğu için özel olarak kimseyi rahatsız etmeden söyleyeceğimi ifade ettim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Tarımda kullanılıyor.

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) – Kime ait olursa olsun ben rahatsızlığımı konuştum. Ben de onu ifade etmezsem rahat edemezdim, onun için söylemek istedim, kayıtlara geçmesi açısından Meclise uygun bir dil değil, kim söylerse söylesin tekrarlanmamalı.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – O zaman topyekûn üstadı reddediyoruz burada arkadaşlar. Bu faiz konusundaki görüşünü de bir tarafa atıyoruz. Katılmıyor musunuz?

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) – Orasını bipleyebilirdiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, artık karşılıklı devam etmeyelim. Siz, hassasiyetinizi ortaya koydunuz; teşekkür ederiz.

Buyurun.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Makaslasam hiçbir şey anlaşılmaz, onun için makaslamadım.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bir de şu var yani bazen yöneticiler yani en tepe yöneticileri, kastediyorum, özel bir sonuç elde etmek istediği zaman genel kavramlar kullanırlar. Sayın Hükûmetin bazı özel, spesifik sonuçları almak için bu özel kavramı da kullandığından şüphem yoktur. O arada spesifik bir olay için düşük faize ihtiyaç varsa onu o kavram etrafında genelleştirme ihtiyacı da duyabilir. Onun için kimse kendi tutkularından, duygularından bağımsız değildir ama kurumların kolektif bir hafızası olması lazım, kolektif bir kültürü olması lazım, o kolektif kültürün ilkeleri, prensipleri olması lazım, o ilkelerin, prensiplerin bireylerin hevâ ve heveslerinden bağımsız olması lazım, kamu menfaatini devşirecek nitelikte olması lazım. O bakımdan “Aman, bu bizi istediği zaman alır, kenara koyar, kendimizi kurtaralım, yolumuza devam edelim. Zaman ayakta kalanların lehine işliyor, şu badireyi atlatalım, ileride zaman ne gösterir ama ‘Bilmem, bunu uygulamam.’ dediğim zaman, kenarda kaldığım zaman kimse beni hatırlamaz, doğru yaptıklarına da arkadan ‘Yanlışlar.’ diye konuşmaya başlarlar.” diye düşündüğümüz zaman bir kurumun kültürünü, ilkelerini ve bağımsızlığını koruyamayız. Buna iyi sahip çıkılması gerekir diye düşünüyorum.

Bir noktaya da değinerek tamamlamak istiyorum. Şimdi “kurum kültürü” dedim ama orada da tereddütlerim var arkadaşlar. Yani şöyle bir tereddüdüm var: Acaba bizim, yıllardır alışageldiğimiz “Enflasyon hedeflemesi yapalım. Onun için şu araçları şöyle ayarlayalım, para hacmiydi vesaireydi.” dediğimiz zaman, Türkiye’nin ekonomik sorunlarıyla ilgili olarak veya uzun vadede Türkiye’nin geleceğiyle ilgili olarak elimizdeki formülün en iyi formül olduğundan emin miyiz? Yani artık, dünyada iyiyi yapanlar kurtarmıyor paçayı, en iyisini yapmak zorundasınız. Eğer siz, iyiyi yapıyorsanız da

dünyanın diğer ülkeleri sizden daha iyisini yapıyorsa günümüz dünyasında geride kalıyorsunuz, geriliyorsunuz ve eziliyorsunuz. Onun için, dünyada en iyiyi yapma zorunluluğumuz var küresel rekabet ortamında; kurumlar olarak da öyle, politika uygulayan yapılar olarak da öyle. Şimdi, bakıyorum ben, bizdeki kurumsal kültürler gelişmiş ülkelerin benzer kurumlarındaki ilkelere göre şekilleniyor. Dünya kapitalist sisteminin tepesinde, piramidin tepesinde oturan bir ülkenin oluşturduğu ve dünyanın kaynaklarını ülkesine transfer ettiği dünya sistemi içerisinde oluşturduğu kurallar ve ayrıntılar bize adapte edildiği zaman bizi kurtarıyor mu yoksa bizde bazı zaaf noktaları mı oluşturuyor? Bunların sürekli test edilmesi lazım. Yani anlatmak istediğim şey şu: Acaba bu para politikası filan uygulanırken elinizdeki veriler nedir, bu verilerin hangisini hangi ölçüte göre ayarlıyorsunuz, buna göre önünüzü nasıl belirlemeye çalışıyorsunuz? Örneğin, dış dünyaya açıksınız, dışarıdan bol miktarda zaman zaman para geliyor, döviz geliyor, sonra bu döviz çekiliyor. Sayın Başkan sunumu sırasında “İşte, dalgalı kur var ve artık, kur, piyasada arz ve talebe göre belirlenecektir.” dedi. Acaba bu, sağlıklı bir şey mi? Acaba bazı ayarlamalar yapmak gerekiyor mu? Borsanıza giriyor, çıkıyor; girip çıkarken dünyanın parasını kazanıyor veya geliyor hazır kurulu hizmet sektörlerine yabancı sermaye bol miktarda kâr transfer ediyor; TELEKOM’u alanlar öyle yaptılar, on iki yıl boyunca kârın yüzde 90’ını transfer ettiler ve sonra zararları da Türkiye’nin üzerine bırakıp gittiler. Acaba elinizdeki verilerin ayrıntıları üzerinde de çalışmaya ihtiyaç var mı? Bana göre var. Türkiye’deki cari açığa bakıyorum, sadece doğrudan yatırımların kâr transferine bakıyorum, Türkiye’deki cari açığın yani son on sekiz yılın cari açığının yüzde 40’ı kadar kâr transferi var. Bu kalemleri ayrıntılı olarak inceleyip, izleyip, test edip modelimizi, makro modelimizi daha ince ayrıntıya dayalı olarak klasik ezberlerin dışında şekillendirmemiz gerekir mi gerekmez mi? Ben buna da ihtiyaç duyduğumuz kanaatindeyim.

Sayın Başkana sabrı için teşekkür ediyorum ve başarılar diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Aslında konuşmalar tamamlandı ama Garo Bey’in bir ilavesi var; kısaca yapabilirse...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Efendim, Necdet Beyin yerine...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Öyle bir uygulamamız yok burada. Kısaca... Zaten yirmi dakikayı aşkın bir süre konuşunuz.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Bütün grup adına herkese verelim. Biz de bir daha öyle yaparsak ne olur?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Burada öyle bir uygulama yok.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ama Noel günü beni çalıştırıyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tolere ediyoruz zaten.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Vallahi biz de grup adına toplanır birine verirsek sözü olmaz yani.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kısaca...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkanım, o zaman kısaca ben sorularımı soracağım.

Sayın Başkan, şimdi geçmiş dönemle ilgili özeleştirel bir sunum yaptınız zaten ama bu özeleştiriye daha da yaygınlaştırmamız gerektiğini düşünüyorum. Bu dönemde 3 tane yasa var, Merkez Bankası bağımsızlığına hâle getiren veya Merkez Bankasının bence sonuç olarak bu duruma gelmesine sebep olan 3 tane yasa var. Birincisi: Sayın Başkan, son yıllarda biliyorsunuz sürekli başkan değişiyor ve bu kararname hâlâ devrede. Yani şöyle söyleyeyim: Recep Tayyip Erdoğan size kızdığı herhangi bir akşamda bir kararname yazıp sizi görevden hâlâ alabilir çünkü o kararname duruyor. Diyelim ki sizin faizi düşürmenizi bekliyordu Tayyip Bey, siz yükselttiniz, o gece sizi görevden alabilir. Bu basınç

altında sizin bağımsız olma şansınızın söz konusu olduğunu düşünmüyorum. Bu konudaki görüşünüzü merak ediyorum. Bu kararnamenin varlığı sizin bağımsızlığınıza halel getiriyor. Bence bu kararname değişmelidir. Bu konudaki görüşünüzü merak ediyorum.

İkinci yasa, FİKKO Sayın Başkan. Berat Albayrak getirdi FİKKO’yu, daha kanunu çıkmadan toplantılarını yaptı ve FİKKO’da şöyle diyor, yasasında: “FİKKO’ya bağlı kuruluşlar alınan kararları derhâl yerine getirmek zorundadır.” Aynen böyle söylüyor, siz çıkardınız yasayı, o koltukta oturuyordunuz Maliye Bakanı olarak. Pardon, özür dilerim sizden sonra çıktı o, bu dönemde çıktı. “Derhâl yerine getirmek zorundadır.” diyor, yasaya bakın lütfen. “Derhâl yerine getirmek zorundadır.” diyor. Şimdi, bu, ne demek? O kurulun üyesi Merkez Bankası. Diyelim ki FİKKO’da bir karar çıktı Merkez Bankası yerine getirecek. Bu, bağımsızlığa halel getirmeyi mi? O yasa duruyor, o cümle orada duruyor ve böyle yapıldığı için bugüne geldik; bu ikinci yasa.

Üçüncü yasa, Sayın Başkan, zorunlu karşılık, ZK, meşhur ZK. Ya, bu ZK’yla ilgili kredi veren bankaya ödül, vermeyene sopa diye bir yasa çıkarıldı ve irrasyonel bir şekilde kamu bankalarından batık şirketlere dünya kadar kredi verildi, özel bankalar vermemeye çalıştı, onlar da cezalandırıldılar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Aktif rasyosunu mu kastediyorsunuz?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Aktif rasyosu ve ZK. Hani aktif rasyosu karşılığı ZK yasası çıkardık buradan. Eğer ki kredi verirse bu anlamda yüksek faizle zorunlu karşılık alır, kredi vermezse efendim, düşük faizle olur diye bir yasa çıktı; bu da piyasa dengelerini alt üst etti arkadaşlar. Yani sonuç olarak, kim mal satmak istemez? Ayakkabıcı ayakkabı satmak ister, bankacı da para satmak ister ama siz onu zorla, irrasyonel olarak verdirirseniz bu da piyasa dengelerini alt üst eder. Bu yasa da hâlâ caridir Sayın Başkan. Şimdi, dediniz ki “Ben bu yasayı uygulamayacağım.” Ama yasa duruyor. Ee, bir telefon geldi size “Naci Bey, bu yasayı uygula.” Ne yapacaksınız, yasa var arkadaşlar.

Ya, bu dönemle ilgili de bakmamız lazım Başkan, o açıdan söylüyorum. Ben sabah gördüm, metrobüs duraklarında arkadaşlar sabah yedide karanlıkta bekliyorlar, biliyor musunuz? Sabah sekizde hava ışıyor arkadaşlar. Berat Bey saatleri geri almadı o yüzden çocuklar sabah yedide, karanlıkta yola çıkıyor, işçiler altıda, karanlıkta yola çıkıyor. Yani bu anlamda söylüyorum. Bir dönemle ilgili eleştiri yapıyorsak bu yasalara da bakmamız lazım.

Sayın Başkan, şunu da söyleyip bitireyim: Acı reçete Sayın Başkan. Tayyip Bey acı reçeteden bahsetti. Şimdi, bu acı reçeteyi kim içecek çok önemli. Bakın, biz bu konuda ne yapagız, Merkez Bankamız ne yapacak? Gerçekten siz Amerikan Merkez Bankası Başkanını izlediğinizde ne hissediyorsunuz? “Biz bunu yapamıyoruz.” diyeceksiniz, biz para bassak enflasyon üretiyor ama şunu gördük bakın, yoksullara doğrudan verilen helikopter paranın enflasyon yaratmadığını dünya örneklerinde gördük. Ya, trilyonlarca dolar para basıyorlar, işsizlere doğrudan gelir desteği veriyorlar enflasyon yaratmıyor. Demek ki bu kural da berhava oldu yani bol para, bilmem ne enflasyon yaratır değilmiş. Ya, illa değil ama yüzde 1’e, zenginlere verdiğinde, işte Mercedes alıyor, dolara gidiyor, altına gidiyor, bilmem neye gidiyor, bu, enflasyon yaratabiliyor ama yoksullara temel ihtiyaçlarını karşılamak için verilen paralar bu enflasyonu yaratmayabiliyor akılcı politikalarla.

BAŞKAN ÇEVDET YILMAZ – Evet, toparlayabilirsek...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bitiriyorum.

Sayın Başkan, bu açıdan, “sıkı para politikası” derken, “acı reçete” derken, bu acı reçetenin kimin içeceği konusunda Merkez Bankasının sorumluluk alması lazım. Yani siz de sonuç olarak, bu ekonominin kurmaylarından birisiniz ve bu anlamda Merkez Bankamız sorumluluk almalı. Yani faiz yüksek olabilir ama aynı yerde sosyal devlet devreye geçer. Yani bu anlamda, iktidarın tahvil çıkarma

durumunda, bu tahvili kırıp doğrudan gelir destekleri için Merkez Bankamız devrede olabilir diyorum; olmazsa halkımızı aç, açıkta bırakırsınız, intiharlardan siz de sorumlu olursunuz Sayın Başkan. Bu konuda da sizi uyarıyorum. Yani “sosyal merkez bankacılığı” diye bir kavram var, bunu da mutlaka devre dışı bırakmayın.

BAŞKAN ÇEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Son olarak şunu söyleyeyim: Siz swap işlemlerinde... Sayın Başkan, bakın, “La casa de papel” filmi var, izlediniz mi bilmiyorum, Netflix’te; Merkez Bankası soyuluyor -bununla ilgili bir efsane, Robin Hood filmi -işte, o parayı çalıp yoksullara vereceğiz diye. Vallahi, sizin Merkez Bankanıza hırsız girse para bulamayacak, belki de rezervler ekside, borç senetleri bulacak.

Altınlar yerinde duruyor mu Sayın Başkan? Bunlar Londra’ya mı gitti, buraya mı geldi, nerede? Altın rezervlerimizi gördünüz mü siz gözünüzle? Bunu bir merak ediyorum.

İkincisi: Bu rezervlerimizdeki swap işlemleriyle ilgili şeffaflığı ne zaman sağlayacaksınız yani swap işlemleriyle ilgili şeffaflığı biz görebilmiş değiliz? Arka kapı politikaları çerçevesinde uygulanan bu 130 milyar dolarlık meşhur satışla ilgili soruşturma açtınız mı Sayın Başkan, net bir soru soruyorum size? Yani sonuç olarak, bu Para Politikası Kurulu üyeleri yaptı bunları, onlara sordunuz mu: “Arkadaş, bu para nasıl satıldı, nereye satıldı?”

BAŞKAN ÇEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Açıkça söyleyeyim bakın: Bununla ilgili, bu kanun dışı, şeffaflık dışı uygulamaya -siz şeffaflıktan bahsediyorsunuz- bu konuya soruşturma açtınız mı? Net olarak size sormuş olayım.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN ÇEVDET YILMAZ – Peki, teşekkürler, sağ olun Sayın Paylan.

Böylece arkadaşalar, müzakereleri tamamlamış bulunuyoruz. Ben herkese teşekkür ediyorum; eleştirileriyle, görüşleriyle, sorularıyla katkıda bulunan bütün partilerden arkadaşlarımıza çok çok teşekkür ediyorum; herkes en açık şekilde görüşlerini, fikirlerini, sorularını yönlendirmiş oldu.

Şimdi de görüş, eleştiri ve sorulara topluca cevap vermek üzere Merkez Bankası Başkanımız Sayın Naci Ağbal’a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Ağbal.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Sayın Başkanım, ben de bütün vekillerimize çok kapsamlı değerlendirmeleri, eleştirileri, önerileri nedeniyle teşekkür ediyorum.

Ben de çok detaylı, çok uzun notlar aldım, arkadaşlarımızın çok kapsamlı değerlendirmeleri var, müsaade ederseniz bunları teker teker cevaplamaya çalışayım. Ama en başta birtakım temel konulardaki bakış açımı sizlerle paylaşayım. Yani Merkez Bankası Başkanı olarak, bulunduğum görev itibarıyla Merkez Bankasının konumunu nasıl görüyorum, Merkez Bankası ekonomi politikalarında nerede yer alıyor, Merkez Bankasının misyonu nedir, bu konularla ilgili düşüncelerimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Her kamu kurumunun olduğu gibi, bir kamu kurumu olarak Merkez Bankasının temel görevleri de tabii ki kuruluş kanununda tanımlanmıştır, onu sizlerle paylaşmak istiyorum.

Kanunun 4’üncü maddesine göre “Bankanın temel amacı fiyat istikrarını sağlamaktır. Banka, fiyat istikrarını sağlamak için uygulayacağı para politikasını ve kullanacağı para politikası araçlarını doğrudan kendisi belirler.

Banka, fiyat istikrarını sağlama amacı ile çelişmemek kaydıyla Hükümetin büyüme ve istihdam politikalarını destekler.”

Dolayısıyla Merkez Bankası Başkanlığı olarak, Merkez Bankası olarak bizim görevimiz, misyonumuz, varlık nedenimiz bu maddede tanımlanmış görevlerden ibarettir. Biz de Merkez Bankası olarak gecemizi gündüzümüze katarak bu görevin gereklerini yerine getirmek için elimizdeki bütün araçları etkili bir şekilde kullanma kararlılığındayız. Merkez Bankasının bütün kararları elindeki veri seti, bilgiler, yine kurumun kendi kurumsal kabiliyetleri ve kapasitesi dâhilinde yapmış olduğu analizler, modeller, tahminler çerçevesinde oluşur. Bu açıdan Merkez Bankası, tarihsel süreç içerisinde aslında bu sınavı vermektedir. Türkiye ekonomisi, cumhuriyetin kuruluşundan bu yana farklı dönemlerde farklı sınavların içerisine geçmiştir. Zaman zaman arz şokları yaşamıştır, zaman zaman jeopolitik risklerin doğurduğu kısıtlar oluşmuştur, zaman zaman da gerçekten Milli Mücadele yılları başta olmak üzere olağanüstü zor dönemlerde büyük sınavlardan geçilerek buraya gelmiştir. O açıdan, Merkez Bankası bütün bu dönemler içerisinde doğrularıyla, yanlışlarıyla, eksiklikleriyle bunları yapagelmıştır. Bizim de anlayışımız, başladığımız noktada, görevi devraldığımız noktada, kanunda tanımlandığı şekliyle görevimizi bırakana kadar, yani ne zaman görev bizim açımızdan nihayete ererse o ana kadar helaliyle, doğrusuyla yerine getirmektir.

Kamuda çok uzun süre çalışan bir insanım. Çok farklı görevlerde bulunmuş olmam Allah'ın bir takdiri, şu kardeşinizin de gayretleriyle. Hükümetimiz de takdirleri çerçevesinde bize farklı yerlerde görev vermişlerdir. Sorumluluk almışızdır, elimizi taşın altına koymuşuzdur, çalışırken her zaman doğrunun yanında olmuşuzdur. Yaptığımız işin hepsinde başımızı aşağıya eğmemek asıl olmuştur. Hesabını veremeyecek hiçbir işin içerisine de bugüne kadar girmemişimdir. Şeffaflıkla ilgili vurgumun arkasında yatan temel çıkış noktası budur. Ben, Bütçe Genel Müdürüyken de, Müsteşarken de, Bakanken de, Strateji Bütçe Başkanırken de, bugün Merkez Bankası Başkanırken de hesabını veremeyeceğim, şeffaf olarak da paylaşamayacağım hiçbir işin içinde olmam. Kimse de beni buna zorlayamaz, kim zorlasa da zorlasın karşılığını alamaz. Bugüne kadar böyle geldik, bundan sonra da böyle gideceğiz. O açıdan, yani burada, Merkez Bankası Başkanı olarak üzerimdeki sorumluluğun farkındayım, yükün farkındayım. Bunun için gece gündüz çalışıyoruz. Geçmişte herkesin sorumluluk almak istemediği dönemler de oldu, çok kolaya kaçan insanlar da oldu, içeride başka, dışarıda başka konuşanlar da oldu. Biz içeride ne konuştusak dışarıda da konuştuk. İçimiz de bir oldu, dışımız da bir oldu. Siyasete girdik Bayburt'un köyüne gittik, insanlarla da oturduk, Londra'ya gittik yabancı yatırım toplantılarına da katıldık. Hiçbir yerde olduğumuzdan farklı olmadık. Bilgiye dayalı olarak, rasyonel bir çerçevede karar oluşturduk, bulunduğumuz noktanın hesabını verme gayreti içerisinde olduk. Bugün de öyle bir sorumluluğumuz var. Sorumluluğumun ne kadar zor olduğunu biliyorum, ne kadar güç olduğunu biliyorum. Türkiye'nin on yedi yıllık siyasi tarihi içerisinde, ekonomik tarihi içerisinde çok farklı konumlarda ekonomi yönetiminde yer aldım. Birçok zorluğun üstesinden geçerek bugünlere gelindi, birçok sınavlar verildi, artısıyla eksisiyle, doğrusuyla yanlışıyla. Ben şu anda önüme bakıyorum. Benim önümde bir ajanda var, Merkez Bankası Başkanı olarak. Nedir bu? İşte, bu kanunda tarif edilen fiyat istikrarını sağlamak. Nedir bu fiyat istikrarı? Hükümet, Merkez Bankasıyla belirlemiş, yüzde 5 hedefini tutturmak. Benim görevim o. İnanıyor muyum? İnanıyorum. Bir şeye inanarak başlayacaksınız, inanmadığınız bir işe girişmeyin. Bir şey söylüyorsam inandığım için söylüyorum, inanmadığım şeyi söylemem. Ben bu işe inanıyorum. Başka ülkeler enflasyonu yüzde 1'de, yüzde 2'de tutuyor da Türkiye Cumhuriyeti devleti, Türk milleti niye tutamasın? Bizim ne eksiklerimiz var? Yapabiliriz. Önümüzde bir süreç var. Ara hedefler belirlemişiz, bu ara hedefler 2006 yılında uygulamaya konulan enflasyon hedeflemesi rejiminin teknik hedefleri. Bir patika var önümüzde, bu ekip gece gündüz çalışacak, doğru kararlar alacak, hesap verecek, Hükümete tavsiyelerde bulunacak, Hükümete

fiyat istikrarı konusunda, maliye politikası alanında, ekonomik politikalarının diğer alanlarında neler yapması gerektiğini söyleyecek çünkü kanun diyor ki: “Merkez Bankası aynı zamanda Hükûmetin mali ajanıdır, danışmadır.” diyor. Dolayısıyla bu çerçevede de Merkez Bankasının görevleri ve yükümlülükleri var. Hukuki olarak bakıldığında, Merkez Bankasının Hükûmetle olan ilişkileri, Hazine ve Maliye Bakanlığı üzerinden yürütülüyor. Hazine ve Maliye Bakanımız Sayın Lütfi Elvan’ın Hazine ve Maliye Bakanı olarak ortaya koyduğu ekonomi politikaları çerçevesinde, Merkez Bankasının para politikası çerçevesini bir bütünsel anlayışla götürüyoruz. Sayın Bakanımızın ortaya koyduğu politikalarla para politikasının eş güdümünü tabii ki Sayın Bakanımız sağlayacak.

Hükûmetimizin fiyat istikrarı ve enflasyonla mücadele konusunda kararlılığı çok nettir. Neden bunu söylüyorum? On Birinci Kalkınma Planı’nın temel hedeflerinden zaten bir tanesi bu. Biraz önce Erhan Usta Bey söyledi, birçok şey söyledi; onların hepsinin cevabı On Birinci Kalkınma Planı’nda var. Ekonomi politikalarının temel hedefleri neler, bu hedeflere varmak için kullanılacak araçlar nelerdir, Hükûmet hangi konuları öncelikli görmektedir; bu hazırlıklar Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından koordine edilmiştir, Merkez Bankası da o çalışmaların içerisinde vardır ve On Birinci Kalkınma Planı’nın temel mesajı verimlilik ve rekabetçiliktir. 2023 hedeflerine giderken öncelikli sektörler, stratejik sektörler başta olmak üzere, ekonominin her alanında yani sanayide verimlilikten, hizmetlerde verimlilikten, kamu bürokrasisinde verimlilikten, her alanda verimlilik teması programın her yerine sinmiştir. Dolayısıyla On Birinci Kalkınma Planı şu anda ekonomi politikalarının anayasal bakımdan en üst düzeyde belgesidir. Merkez Bankası açısından da bu belgede ortaya konulan hedefler belirlenmiş hedeflerdir ve biz bu çerçevede, Hükûmetimizle birlikte çalışmaya devam edeceğiz.

Merkez Bankasının itibarı bence de çok önemlidir. Bir Merkez Bankası kararlarıyla, işleriyle, eylemleriyle, duruşuyla itibarlı olmalıdır, hesap vermelidir, sorumlu olmalıdır. Bağımsızlık çok doğru bir kavramdır. Kararlarını bağımsız bir şekilde almalıdır ama aynı zamanda da kararlarını alırken kendi yetkinliklerini, kapasitesini, kabiliyetlerini sürekli geliştirmelidir. Fiyat istikrarı yolunda atılacak bütün adımlarda Merkez Bankasının kurumsal kapasitesi doğru kararlar almaya yetecek şekilde de geliştirilmelidir. Bu açıdan, Merkez Bankası olarak bulunduğumuz noktadan Merkez Bankasının kabiliyetlerini ve kapasitesini daha ileri nasıl taşıırız, onun gayreti içerisinde olacağız. Çok farklı anlamda enflasyon modellemelerinden tutun da ekonomik modellemelere kadar çok farklı gelişmeler var, farklı teoriler var, düşünceler var. Merkez Bankasında çok yetkin insan var, gerçekten Türkiye’nin en iyi yetişmiş insanları, bu arkadaşlarımızla beraber, mevcutla yetinmeyerek daha iyisinin peşinde, daha mükemmelinin peşinde koşturacağız. Biliyoruz, farkındayız, Merkez Bankasının yapacakları tek başına fiyat istikrarını sağlamaz ama fiyat istikrarı konusundaki en birinci sorumlu Merkez Bankasıdır. Merkez Bankası “Benim yaptıklarım yetmez.” diyerek kendi sorumluluğunu kenara koyamaz; tam tersine, kendi sorumluluğunu başa koyacak, diğer bütün aktörleri, Hükûmet, sivil toplum, muhalefet, ekonomik ajandalar... Durmuş Yılmaz Bey söyledi, yani Anadolu’ya gidip, vatandaşın ayağına gidip anlatması lazım; ne oluyor, ne yapmak gerekiyor, fiyat istikrarı niye önemlidir; onları yapacağız.

2021 yılı para ve kur politikasında ortaya koyduğumuz yaklaşımların gerçekten altı dolu dolu çalışmalara dayanıyor. Günlerce oturduk, bütün geçmişî değerlendirdik, mevcut uygulamaları değerlendirdik, dış paydaşlarımızla istişarelerde bulunduk, içeride istişarelerde bulunduk, katılımcı bir anlayışla bütün girdileri hazırlıklara soktuk ve para ve kur politikasında aslında çok bağlayıcı, çok öngörülebilir, hesap verebilir bir çerçeve kurduk. Yani normalde, aslında, kendini bağlamak siyasette çok istenen bir şey değildir, Merkez Bankası bir siyasi kurum değildir ama bürokraside de böyledir, “Ya, ne olur, kendimizi bağlamayalım.”, biz kendimizi bağladık, dedik ki: “Merkez Bankasının fiyat istikrarı yolunda tek bir politika aracı vardır, o da bir hafta vadeli repo ihale faiz oranıdır.” Herhangi bir şekilde faiz koridorudur, GLP’dir başka bir dolambaçlı yollar olmayacak, olmayacak. Çünkü fiyat

istikrarı yolunda eğer bir mücadele yapacaksanız önce Merkez Bankası olarak siz doğru bir araç varken başka bir aracı kullanmayacaksınız, doğru araç neyi gerektiriyorsa onu yapacaksınız. Zaman zaman esneklik anlamında bu tür araçlar ön plana çıkabilir ama esneklikler aslında bizi doğru yapmaktan da hep uzaklaştırmış. Kolayda, kolayın peşinde olmayalım, zorun peşinde olalım, doğrunun peşinde olalım. Burada, özel bir tercih koyduk ortaya. Merkez Bankasının fiyat istikrarı temelindeki ortaya koyduğu hedefi yerine getirmek amacıyla gerek döviz likidite, gerek TL likidite bakımından hangi araçları hangi kapsamda kullanacağımız da çok açık ve net bir şekilde, dokümanda ortaya koyduk. Bütün buradaki tartışmalarda gündeme gelen döviz rezervinin biriktirilmesi konusunda çok açık ve net bir mesaj verdik. Doğru toplum, ekonomi, Merkez Bankasının rezervlerinin güçlendirilmesini istiyor. Haklı bir talep, doğru bir talep. Bununla ilgili stratejik ölçütlerin ne olduğunu dokümanda açık bir şekilde tarif ettik. Yani biz döviz biriktireceksek bu şeffaf olacak, döviz biriktireceksek bu önceden ilan edilmiş, plan ve program dâhilinde olacak. Biz döviz biriktireceğiz diye döviz piyasasındaki döviz hareketlerini etkilemeyeceğiz. Biraz önce ifade edildi, yani tabii ki farklı kur rejimleri vardır, değişik dönemlerde Türkiye’de de farklı kur rejimleri uygulanmıştır ama Türkiye bu rejimler içerisinde aslında en istikrarlı olan serbest dalgalı döviz kuru rejimini bugüne kadar getirmiştir. Dolayısıyla serbest olmayan, sermaye kısıtlamalarına dayalı, kontrole dayalı bir ekonomi politikası veya kur politikasının geçmişte Türkiye ekonomisi için aslında yararlı olmadığını da deneyerek görmüştür. Onun için 2021 yılı para ve kur politikasında dalgalı kur rejimine devam edeceğimizi, enflasyon hedeflemesi rejimi içerisinde, bu kavramsal çerçeve içerisinde dalgalı döviz kuru rejiminin bir olmazsa olmaz olduğunu ve bu çerçevede de Merkez Bankasının 2021 yılında herhangi bir şekilde döviz kurunun seviyesine ilişkin bir öngörüsünün, bir hedefinin olmadığını ifade etmişizdir. Bir kavramsal çerçeve varsa o kavramsal çerçeve doğruysa onun içerisinde gitmek gerekir. Aynı dokümanda, önceki dokümanlarda olduğu gibi dalgalı kur rejimi içerisinde bile olsa finansal piyasalarda aşırı oynaklıkların meydana gelme ihtimali olduğunda doğuracağı etkileri gözetmek suretiyle Merkez Bankasının açık ve şeffaf bir şekilde üzerine düşeni de yapacağını da yazmışızdır. Bu önceki dokümanlarda da 2006 yılından bu yana bunlar ifade edilmiştir. Bu açıdan 2021 yılı bizim aslında enflasyonda sınav vereceğimiz bir yıl olacak. Yani Merkez Bankasının bir politika duruşu var, bir sıkılaştırma yaptık, güçlü bir sıkılaştırma olduğunu ifade ettik. Önümüzdeki süreçte enflasyona dair yukarı yönlü riskleri çok açık, şeffaf, net bir şekilde kamuoyuyla paylaştık, bunun olumlu takdir görmüş olmasından da çok memnunun. Bu bizim ortaya koyduğumuz şeffaflık anlayışına da uygun bir paylaşımdı ve onları yönetmek adına elimizdeki politika faizi dâhil olmak üzere araçlarımızı kullanmaya başladık. Yıl içerisinde de gelişmelere göre enflasyonun aşağı düşürülmesi, yukarı yönlü risklerin yönetilmesi kapsamında da Merkez Bankası bütün araçlarını kararlılıkla kullanır.

Yine aynı hedefe odaklanmak üzere maliye politikasıyla da çok güçlü senkronize bir çalışma yürütülüyor, bu da çok önemli. Yani Merkez Bankası birinci derecede sorumlu ama maliye politikasının da fiyat istikrarı hedefine katkı sağlayacak adımları senkronize bir şekilde atmış olması da önemli. Bu adımların da teker teker atıldığını kamuoyu görüyor.

Biliyorsunuz, enflasyon hedeflemesi rejimi içerisinde enflasyon raporları üzerinden Merkez Bankası enflasyonun patikasına ilişkin kendi öngörüsünü kamuoyuyla paylaşıyor. Biz 2021 yılı içerisinde enflasyon raporları kanalı üzerinden bu patikadaki gelişmeleri açık, şeffaf, riskleriyle beraber, nedenleriyle beraber kamuoyuyla paylaşacağız. Maliye politikası alanında atılacak adımlar, atılan adımlar; para politikasında atılan ve atılacak adımlar, yine fiyat istikrarına çok önemli katkı sağlayacak yapısal reformlar. Yani bunu gıda enflasyonunu oluşturan yapısal faktörlerden tutun ekonomide verimliliğin artırılmasına kadar birçok alanda atılacak adımlar fiyat istikrarı hedefine çok önemli katkılar vereceklerdir ve uzun dönemde katkılar vereceklerdir. Hükûmetimizin bu anlamda çalışmalarını

yürüttüğü reform hazırlıkları da son derece önemlidir. Merkez Bankası olarak Hükümetimizin yaptığı bu çalışmalara da her türlü teknik katkıyı, bilgiyi Sayın Hazine ve Maliye Bakanımızla yürüttüğümüz çalışmalar üzerinden vermekteyiz.

Dolayısıyla, biz bir tahmin hedefi... Tahmin hedefi, bir teknik tabirdir. Enflasyon hedeflemesi rejimi içerisinde Hükümetle belirlenen orta vadeli enflasyon hedefine varırken ara durak niteliğindeki noktalar. Aslında hesap verebilirliğin bir ölçütüdür. Yani siz üç yıl sonrası gösterip 3'üncü yıla kadar bir avans isteyebilirsiniz. Enflasyon hedeflemesi rejiminde ara hedeflerin, tahmin hedeflerinin belirlenmesi aslında bu süreç içerisinde bir noktada bir kredibilite unsurudur. Şu anda Merkez Bankasının ortaya koyduğu tahmin hedefi ile beklenti arasında bir açık var, bu kredibilite açığı. Dolayısıyla, Merkez Bankasının kredibilitesinin ölçüsü bu açığın kapatılması. Biz eğer atacağımız adımlarla, attığımız adımlarla tahmin hedefi ile beklenti arasındaki açıklığı kapatırsak o zaman Merkez Bankasının enflasyon hedeflemesi rejimi çerçevesinde bütün araçlarını etkili kullandığı, güçlü bir iletişim yaptığı ve toplumu o belirlemiş olduğu ara hedefe inandırdığını gösterir. Bu açıdan bunu da son derece önemsiyoruz. Dolayısıyla, burada Merkez Bankası olarak, arka arkaya diğer araçlarımızla ilgili çalışmalarımızı yürüteceğiz.

Merkez Bankasının sorumlu olduğu esas unsur fiyat istikrarıdır. Attığı adımlar, kullandığı araçlar ekonomide tabii ki yatırım, üretim, harcama, tasarruf, ithalat talebi, iç talep bunlar üzerinde etkili olur. Merkez Bankası bütün bu kararlarını alırken kendi modellemelerini kullanır, çıktı açığı tahminlerini yapar, ekonomi üzerindeki etkilerini gözetir ve enflasyonun belirlenmiş hedefe yakınsamasını sağlayacak düzeyde ve sıklıkta politika çerçevesi var. Bizim yapmaya çalıştığımız o, bizim herhangi bir şekilde ekonomide tahribat oluşturmak gibi bir amacımız yok. Ekonominin "cycle"ına, konjonktürüne baktığımız zaman burada iç talep koşullarının enflasyonist gelişme trendi oluşturduğunu gördüğümüz için, çok dikkatli bir şekilde o trendi dezenflasyonist bir trende dönüştürmek suretiyle, fiyat istikrarı hedefine ulaşacağız. Bu iyi bir şey. Esas büyümenin sürdürülebilirliği, sürekliliği, kalıcılığı böyle olur, ekonomide güven bu şekilde artar. Biz adımları attıkça, ekonomideki istikrara işaret eden bütün göstergelerde olumlu göstergeler ortaya çıktıkça o zaman ekonomideki aktörler geleceğe dair beklentileri olumluya dönüşeceği için, ilk başta düşünülenin aksine daha uzun vadeli yatırım kararları başlar.

Merkez Bankası biliyorsunuz kısa vadeli faiz oranları üzerinden araçlarını kullanır ama asıl hedefi, aslında uzun vadeli faizleri düşürmektir. Bu neden? Çünkü esas olan bir ekonominin sürdürülebilir olması için uzun vadeli faizlerin aşağı gelmesi lazım. Bu açıdan Merkez Bankasını -Sayın Durmuş Yılmaz Başkanımız da burada yani herkesin büyük emekleri var. Sayın Başkana da teşekkür ediyoruz- yani bugüne kadar herkes kendi gayretiyle, çabasıyla bir yerlere getirdi. Biz de şimdi nöbeti aldık, teslim edene kadar bu gayretle çalışacağız. Ama inanıyorum ki Merkez Bankası bütün bu birikimleriyle eğer bu hedefe inanıyorsa -ki inanıyoruz- biz bunu sağlayabiliriz. Çok risklerimiz var, yok da değil arkadaşlar. Bunu Para Kurulunda da ifade ettik, bugün de ifade etmeye çalıştım. Merkez Bankasının elindeki araçların etki etme alanı ekonominin bütün alanlarına değil, artı etki ufkunu birçok araç bakımından daha uzun. Merkez Bankası açısından esas olan, beklentileri, bu araçları kullanmak suretiyle belli bir yöne kanallandırmak. Yoksa biz bugün bir karar aldık, yarın hemen o karar bütün etkilerini gösterdi. Yok, bu mümkün değil. Ama o etkiler, etki ufkunu içerisinde tesirini meydana getirdikçe beklentiler değişecek ve böylelikle kalıcı fiyat istikrarı temelinde ekonomide bir istikrar oluşacak. Ben inanıyorum ki Merkez Bankasının oluşturduğu politika çerçevesi -önümüzdeki süreçte bizim Merkez Bankası olarak böyle bir hedef öngörümüz olmamakla birlikte- ekonominin büyüme tarafına da, yatırım tarafına da, üretim tarafına da katkı verecek. Ve ben inanıyorum ki uzun dönemli enflasyonu etkileyecek, ekonominin arz kanalına, gerek yurt dışı tasarrufların Türkiye'ye gelmesi gerek doğrudan sermaye akımlarının

artması kanalları üzerinden, ticaret kanalı üzerinden, beklentiler kanalı üzerinden ekonominin arz tarafına da katkı verecek. Burada Merkez Bankasının yapması gereken şey: Doğru zamanda, doğru araçları kullanmak, sabırlı olmak. Yukarı çıkarken de aşağı inerken de acele etmemek, ihtiyatlı durmak. Geçen gün kullandım, basiretli para politikası uygulamak. Her şeyi dikkatle takip edeceğiz, izleyeceğiz, kendimizi de sorgulayacağız, kendi tahminlerimizi de sorgulayacağız, yaptığımız çalışmaların etkilerini daha kapsamlı analiz edeceğiz ama her yaptığımız işi 40 kere düşüneceğiz, dikkatli hâle geleceğiz ve özellikle enflasyonu aşağı çekmekle ilgili adımları atarken herhangi bir şekilde bir tereddüt de etmeyeceğiz. Bu çerçevede, ben inanıyorum ki para politikasında, maliye politikasında, ekonomi politikasında senkronize olarak atılacak adımlar netice itibarıyla, bu sonuçları doğuracaktır.

Bugün sizin konuşmalarınızın arasında zaman zaman benim önceki görevlerime dair de değerlendirmeler oldu. Bu konuya girsem mi, girmesem mi diye de düşündüm. Aslında, yaklaşımım şu: Ben bugün bir kamu görevlisiyim. Benim geçmiş dönemle ilgili duruşuma dair, o dönemdeki yaptığım işlerime dair bir değerlendirmeyi bu şapkamla yapmam doğru değil. Buraya geldim, burada oturdum, o şapkalarımı size hesap verdim. Onun eksikliği olur, fazlası olur; kabul edileni olur, edilmeyeni olur ama beni mazur görün, bugünkü sorular içinde olan, değerlendirmeler içinde olan geçmiş dönemlere dair bir şey söylemeyeceğim ama sadece bir konuyu çok önemseydiğim için geneli itibarıyla söyleyeyim, herkes buradan bir anlam çıkarsın.

Vergi, bir devletin temelidir. Tacirler, vatandaşlar ticari sır niteliğindeki bilgilerini kimseyle paylaşmazlar. Bunun tek bir istisnası vardır, o da vergi hakkıdır. Vatandaş, en sır niteliğindeki ticari bilgilerini devlete verir; vermesi lazım. Çünkü onun vergi ödevini doğru yerine getirip getirmediğini devletin bu şekilde belirlemesi mümkündür. Ama devletin de vatandaşına karşı şöyle bir sorumluluğu vardır: Mahrem nitelikli bu veriyi saklamak, hiçbir şekilde kimseye paylaşmamak; o mahrem bir veridir. Zaten Vergi Usul Kanunu'nun 5'inci maddesi der ki: "Vergi mahremiyeti" Kimseyi onu paylaşamazsınız, vergi memuru da paylaşamaz, hükümet de paylaşamaz, kimse paylaşamaz onu; o orada kalır, sadece vergi ödevi için kullanılır. Dolayısıyla bir kurum herhangi bir şekilde vergiyle ilgili mahrem bir bilgiyi vergi idaresinden istiyorsa, o veri verilmiyorsa doğru iş yapılıyor zaten. Bir tarihe kadar o veri verilmemiştir, doğru da yapılmıştır. Bunun tersini iddia etmek mükellefin vergi mahremiyetiyle ilgili hakkını, devlete olan güvenini zedelemek demektir. Ama bir tarih gelmiştir, o vergi mahremiyetine halel getirecek unsurlar o veri seti içerisinde temizlenmiştir ve Türkiye İstatistik Kurumuna bu veriler verilmiştir. Böylelikle hem devletin namus borcudur, vergiyle ilgili kuruş bir veri veremezsiniz. O korunmuştur ama diğer taraftan millî gelir hesapları bakımından da TÜİK'in ihtiyacı da giderilmiştir. O açıdan geriye dönmek anlamında söylemiyorum, toplum bilsin, millet bilsin, bilsin ki maliye idaresinin en büyük görevlerinden bir tanesi mükellefin mahrem olan bilgilerini kendisi dâhil herkesten saklamaktır. Bu konuda bir bürokrat, bir idare hassasiyet gösteriyorsa toplumun takdir edeceğini ben biliyorum ama takdir etmeyenler, onlara bir şey demiyorum. Bunu bir parantez olarak görün, bunu geçmişe dair bir değerlendirme olarak değil, toplumun vergi mahremiyeti konusundaki duyarlılığına işaret etmek açısından söyledim.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bunu para politikasına uygularsak, geçmişle ilgili nasıl ilişkilendirirsiniz?

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Sayın Başkanım, bir geleyim, bir geleyim. Sıradan geleceğiz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Karşılıklı konuşmayalım lütfen, akışı bozmayalım.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Evet, müsaade ederseniz.

Şimdi, Sayın Kuşoğlu'ndan başlayarak müsaade ederseniz aldığım notlar çerçevesinde ve arkadaşlarımızın bana getirdikleri notlar çerçevesinde kısa kısa cevap vermeye çalışacağım. Sanki bana sorulan sorudan daha az sayıda bir not geldi bana. Sayın Başkan, başta ifade etti, çiçeği burnunda bir Merkez Bankası Başkanı olarak bu ilk toplantıda bir avans istiyorum yani bana gelen konular muvacehesinin içerisinde, bana gelen teknik notlar çerçevesinde sizlerle bunları paylaşmak istiyorum. Ama başta şunu söyleyeyim: Merkez Bankası şeffaflık çerçevesinde adımlar atacak, bu konuyla ilgili Merkez Bankası teknik birimleri çalışmalarını sürdürüyor. Kamuoyundan talep edilen bilgiler var, takip edilen bilgiler var. Sanıyorum Kuşoğlu söylemişti, swapla ilgili bilgiler var, mesela o konuyla ilgili inşallah yılbaşından itibaren çok gecikmeli olarak akan swap işlemleriyle ilgili bilgileri günlük olarak vermeye başlayacağız. Onun gibi, arkadaşlara, teknik birimlere teker teker çalışmalar yaptırıyorum. Bu çalışmalar çerçevesinde kamuoyunun, karar vericilerin bilmeleri bakımından ihtiyacı olan veriler nelerdir? Bu verilerden Merkez Bankasının yine araç bağımsızlığı, Merkez Bankasının yürüttüğü operasyonel faaliyetlerinin çerçevesi dâhilinde neler paylaşılabilir? Onlarla ilgili çalışmaları arkadaşlar şu anda yürütüyor. Peşinen, çok teknik konular olduğu için “Şunlar olur, şunlar olmaz.” demiyorum, benim tabii ki gayretim olabildiğince çok sayıda veri kamuoyuyla paylaşılsın çünkü ne kadar şeffaf olunursa karar vericiler de o bilgiler altında karar verecekleri için aslında ekonomide öngörülebilirliği artırır. Bu çalışmalar yakın bir zamanda da -yani uzak bir vade de vermiyorum- her bir adımla ilgili, o adım kararlaştırıldığı andan itibaren kamuoyuna o veriyi hangi standartta, hangi frekansta, ne surette paylaşacağımızı da ifade edeceğim ve bu şekilde bir iletişim politikası da geliştireceğiz.

Şimdi burada, analitik bilançonun büyüklüklerine ilişkin Sayın Kuşoğlu bir soru sormuştu, bizim Bütçe ve Finansal Raporlama Genel Müdürlüğümüzün bana verdiği 23 Aralık 2020 tarihi itibarıyla analitik bilanço aktif büyüklüğü olarak 839 milyar lira olarak ifade edilmiş, bilançonun aktif dış varlıklar 717 milyar lira, iç varlıklar 200 milyar lira ve değerleme hesabı eksi 77 milyar liradan oluşmaktadır. Bu tamamen analitik bilanço gösteriminden kaynaklanıyor. Bir hesabın negatif veya pozitif olması -biliyorsunuz- analitik bilançoda Merkez Bankası bilanço hesapları icmalleri yapılarak farklı bir formatta ifade ediliyor. O açıdan oradaki negatif işaretini özellikle söyledim.

“İç varlıklar” altında gösterilen bankacılık sektörüne açılan nakit krediler, reeskont kredileri 141 milyar liradır. Bilançonun pasifi, toplam döviz yükümlülükleri 667 milyar lira ve Merkez Bankası parası 172 milyar lira kalemlerinden oluşmaktadır. Toplam döviz yükümlülükleri içerisinde bankaların döviz mevduatı 534 milyar lira, “Merkez Bankası parası” altında gösterilen bankaların TL mevduatı ise 165 milyar lira, emisyon 190 milyar lira, negatif işaretle gösterildiği şekliyle açık piyasa işlemleri de 216 milyar lira olarak ifade edilmişti. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası rezerv verilerine ilişkin olarak da -arkadaşların bana verdiği veri- şu an itibarıyla altın rezervi 42 milyar dolar, döviz rezervi 49,8 milyar dolar, toplam 91,8 milyar dolar. Altın rezervleri 18 Aralık 2020 tarihi itibarıyla -tekrar bunu not olarak önemsersek- 42 milyar dolar. Burada söz konusu araçlar altın varlıklarının finansal sisteme likiditesini artırmaktadır ancak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası olarak çeşitli araçlarla altın piyasalarının girişimine katkı sağlanmakta, bu kapsamda söz konusu araçların kullanımı altın rezerv seviyesinde dalgalanmalara yol açmaktadır. Zaman zaman -biliyorsunuz- altın onsun değerindeki değişime bağlı olarak oradaki rakamlar...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Ama tartışılan net rezervler.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Geleceğim, ona geleceğim, en sonda da ona geleceğim.

Yine, bu son dönemde atılan para politikası adımları sonrasında yabancı yatırımcıların döviz girişleri, bu “carry trade” dediğimiz... Evet, son dönemde bu anlamda -en sonki rakamlar- 13,5 milyar dolar civarında bir giriş gözüküyor. Burada tabii “swap” kanalına geliyor, DİBS’e geliyor, hisse senedine geliyor. Burada da bu akışın devam ettiğini söyleyebiliriz ama sanıyorum, Kasımın 9’u ile aralığın başı itibarıyla daha yüklü miktarda gelmişti. Tabii, aralık ayı biraz -Sayın Paylan, Noel’inizi de kutluyoruz- dış piyasalarda da aktivitenin, hacmin düştüğü bir döneme tekabül ettiği için rakamlar daha az olacak.

Arkadaşlar, açık bir ekonomide, sermaye akımlarının serbest olduğu, kurun ve faizin piyasa koşulları içerisinde belirlendiği bir ekonomik modelde sermaye akımları her iki yönde olabilir. Cari işlemler dengesi de finans tarafında bu gelişmelerin sonuçlarının özetlerini gösterir. Burada önemli olan, portföy akışının sürekli kılınmasıdır. Portföy akışı ile doğrudan sermaye akımları arasında da doğrudan bir ilişki vardır. Bir ülkeye portföy akımları arttıkça doğrudan sermaye yatırımları da artar. Burada önemli olan, “flow” dediğimiz akımı sürekli kılacak öngörülebilir bir çerçevede ekonomik modeli güçlü bir şekilde kullanmaktır. Türkiye -biliyorsunuz- tasarruf açığı veren bir ülke yani bu, Türkiye’nin belki de en temel yapısal sorunlarından bir tanesi yani bu, uzun yılların bir sorunudur. Dolayısıyla Türkiye’nin burada tasarruf açığını dış tasarruflarla ikame etmesi ve almış olduğu tasarrufları da en verimli alanlarda kullanmak suretiyle bir artı değer üretmesi son derece önemlidir. O açıdan sermaye akımlarının farklı kanallardan olabileceğini, önemli olan bunların kalıcılığını sağlamak olduğunu... Tabii, burada özellikle akışı en fazla olan araçlar ile akışı en yavaş olan araçlar arasında bir yelpaze vardır. Yani gecelikte de gelebilir para ama bir fabrika yatırımı olarak da gelebilir veya bir hisse senedine gelir yatırımcı, uzun süre kalır. Biliyorsunuz, bizim borsada aslında yabancı yatırımcı elindeki hisse senedini yerli yatırımcıdan çok daha uzun süre tutar. Dolayısıyla burada önemli olan, yurt dışından gelen sermaye akımının vadesini uzatmak, daha kalıcı olan enstrümanlara yönelimini sağlamak ve sermaye akımlarının öngörülebilir bir kural seti içerisinde uygulanmasını sağlamak suretiyle giriş ve çıkış kurallarını olabildiğince belirgin kılmak. Bunlar yapıldığı takdirde o ülkelerde sermaye akımları her zaman için artar. Türkiye’de aslında bu anlamda son on sekiz yıllık büyümesi içerisinde bu kaynaktan da önemli ölçüde yararlanmıştır.

Sayın Kuşoğlu, enflasyon hedefleri konusunda tereddütlerini ifade etti. Tabii ki bu kredibiliteye açığı. Biz de diyoruz: Merkez Bankası olarak yüzde 5 hedefine kendimizi kilitledik; çalışacağız, bütün araçlarımızı kullanacağız. İfade ettim, yani Türkiye bunu şahsi bir değerlendirme olarak düşünün. Türkiye düşük, tek haneli fiyat istikrarına işaret eden düzeylerde bir fiyat girişimi hak edebilir, buna inanmamız lazım. Yani, kendimize güvensizlik göstermemiz lazım, bu bence politik görüşten de bağımsız bir şey. Bunu istemeliyiz ve yapmalıyız.

ERHAN USTA (Samsun) – Biz inanıyoruz da sizler de inanın.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Hepimiz inanıyoruz buna. Yani, doğru burada bir kredibilite sorunu var, bu kredibilite sorununu aşmak da Merkez Bankasının sorumluluğu, şu andaki o sorumluluğun gereğini yerine getirmek için adımlarımızı atıyoruz. Bakın, Kasımın 9’undan bu yana birçok adım attık, daha adımlar da atacağız. Ama hâlâ beklentiyle ara hedefi arasında bir rakam, bir fark var; piyasadaki belki daha yukarıda ama biz onu şimdi, yavaş yavaş, inşallah aşağı getirmek suretiyle bir orta noktada buluşturacağız.

Kredi kartlarının taksitlendirilmesiyle ilgili BDDK düzenlemesi aslında biliyorsunuz ekonomi politikalarında Erhan Bey’de çok iyi bilir; kendisi de DPT’de iken makro siyasi tedbirlerini BDDK’le çok sıkı çalışmışızdır. Bu makro ihtiyati tedbirlerle ilgili çalışmanın o dönemki kurumsal mimarı aslında Devlet Planlama Teşkilatıdır. Dolayısıyla ekonominin ihtiyaçlarına göre makro ihtiyati tedbirler hangi

alanlarda ihtiyaç gösteriyorsa zaman zaman talebin daha ılımlı hâle getirilmesi için daraltıcı yönde kullanılır, zaman zaman da genişletici yönde kullanılır. Ama bizim buradaki, sunumumuzdaki talebin bileşenlerine baktığımızda iç talebin hâlâ çok güçlü olduğunu söylüyoruz ama bazı harcamalarda da makro ihtiyati tedbirlerin ölçülü bir şekilde devreye konulması gerektiği görüldüğü için BDDK'nın böyle bir adımı oldu. Bu iki husus arasında bir tenakuz olmadığını açıkçası düşünüyorum, zaten bu teknik çalışmalarda özellikle dikkate alındı.

Sayın Garo Paylan “Merkez Bankası rezervlerini nasıl artıracaksınız?” dedi. Sayın Kuşoğlu, bazı soruları, şimdi ben tutanakları alacağım, atladığımız sorular olursa Sayın Başkanımızla da iletişime geçip... Çünkü bana gelen notlara göre bunları okuyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Önce nasıl tükettiğinizi, sonra nasıl artıracığınızı...

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Yok önce nasıl artıracığımız söyleyeceğim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yok bence önce nasıl tükettiğinizi anlatın.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Benim görevim şu anda artırmak, dolayısıyla ben görevimin başındayım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, Başkanımızın sunumuna müdahale etmeyelim. Evet, devam edin Başkanım.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Burada para kur dokümanında aslında bu doküman açıklanmadan önce aslında en fazla beklenen konulardan bir tanesi buydu: Acaba Merkez Bankası bu konuyla ilgili nasıl bir politika izleyecek? Tabii, Sayın Durmuş Yılmaz Bey de söyledi. Önünüzde böyle rakamsal olarak belirlenmiş bir yol haritası üretmek şu aşamada naif bir yaklaşımdır. Biz bunun yerine piyasayla açık iletişimi benimseyerek “stratejik ölçüt” dediğimiz koşulları belirledik. Yani, Merkez Bankası hangi koşullar oluştuğunda rezerv biriktirme politikasını devreye sokacak? Çünkü netice itibarıyla bir döviz arz talep dengesi içerisinde Merkez Bankasından oraya alıcı olarak girmesi önemli bir şey. Burada Merkez Bankasının kendisiyle çelişmemesi lazım. Nasıl çelişmemesi lazım? Enflasyon hedeflemesi rejimi içerisinde biz dalgalı döviz kuru rejiminin geçerli olduğunu, Merkez Bankasının herhangi bir kur hedefi gözetmediğini, dolayısıyla piyasada alım ve satım yönünde bir işleme girişecekse piyasadaki döviz kuru seviyesini etkilememeye özel bir önem vermesi gerektiğini ifade ettik ama Merkez Bankası diğer taraftan da döviz rezervi biriktirme amacı içerisinde. Burada, özellikle döviz arzı tarafında 2 kanal var: 1’incisi yurt dışı sermaye akımları, 2’nci kanal da iç piyasa dediğimiz yani yerlilerin döviz arzı.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yerleşiklerin.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Burası, hem Merkez Bankası para kur dokümanında hem yurt dışı döviz arzını hem de yurt içi döviz arzını yakından takip edeceğini, bunu izleyeceğini ve buradaki gelişmelere göre piyasadaki belirlediğimiz dalgalı kur rejimi ilkelerine aykırı olmayacak bir alan gördüğünde bunu başlatacak ama orada da bir başka ölçüt daha koyduk kendimizi bağlayacak şekilde yani birisi çıkıyor, bunu diyebilir ki: “Ya, kasım ayında 10 milyar dolar para girdi. Bu, iyi para hemen girin.” Orada da ölçüttümüz süreklilik arz etmesi, istikrar kazanması yani anlık bir döviz girişine veya anlık bir döviz piyasası koşullarına bakarak reaksiyoner bir tutum sergilemeyeceğiz, piyasanın kendi dengesini bulması, süreklilik arz eden güçlü bir döviz arz ve talebi arasında imkân oluşması hâlinde bunu kullanıyor. Bunlar çok piyasanın takip edebileceği hususlar yani -bu biliyorsunuz- döviz arz ve talebine ilişkin piyasalar çok şeffaf, açık bir şekilde takip edebiliyor. Burada bir şey daha koyduk, dedik ki: “Tamam, bu koşulları söyledik ama başlamadan önce bir anons olacak mı?” Yani mutlaka olmalı. Yani, evet, biz, Merkez Bankası olarak koşulların oluştuğunu

görüyoruz, şimdi, biz buna şu limitlerle; hani hatırlarsanız, eski yıllarda da vardı böyle, önce 15 milyon dolarlardan başladı, sonra 30 milyon dolarlara çıktı, zaman zaman durduruldu vesaire... Dolayısıyla Merkez Bankası bu aşamaya geldiği taktirde de bunun önden çerçevesini ve planını kamuoyuyla paylaşacak, şeffaf olacak, Merkez Bankası normalde piyasada alım ihaleleri yöntemiyle bu döviz biriktirme aracını kullanacak. Bu açıdan önümüzdeki süreçte böyle bir amacımız var, ölçütlerimizi kamuoyuyla paylaştık, çok böyle rakama bağlı bir hedef koymanın, rakama bağlı bir çerçeve koymanın çok mümkün olmadığını gördüğümüz için ölçütlerin daha doğru...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Ben geçmişte ne olduğunu söyledim ve ne olabiliyor söyledim.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL –Yo, anlıyorum yani aynı şeyi söylüyoruz. Yalnız ben başka bir şeyi işaret ediyorum, biraz diyorum o konuda sizin söylediğinizi de düşündük ama yani böyle bir çerçeve yerine böyle bir çerçeve kurarsak daha açık bir iletişim olur ve yönetilmesi daha kolay olur diye onu tercih ettik.

Yine, Sayın Paylan kripto paralarla ilgili... Merkez Bankası bu ödeme sistemleridir, kripto paralardır, bununla ilgili son yıllarda, benim göreve başlamamdan çok önce çok sayıda çalışma başlatmış, onlara devam ediyor. Bu anlamda kripto paralarla ilgili görev ve çalışmalar yapmak üzere 2020 yılında Finansal İnovasyon Genel Müdürlüğü kurulmuş durumda. Bu genel müdürlüğün altında dijital para konusunda başlatılan bir AR-GE projesi var. Şu anda bu projenin kavramsal ispat aşaması tamamlanmış durumda. 2021 yılının ikinci yarısında ise pilot testlere başlamayı hedefliyoruz. Bu konuda da arkadaşlarımız çalışmalarını yürütüyorlar. Zaman zaman biz, Merkez Bankası olarak bu konuyla ilgili, yaptığımız çalışmalarla ilgili kamuoyunu bilgilendirecek açıklamalar yapma konusunda da arkadaşlarımızı talimatlandırdık. Bu önemli bir konu, Sayın Paylan dediğiniz gibi, birçok insan bu alanda fiilen bu işin işlemlerini de yapıyor, birçok ülke Merkez Bankası gibi Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası da bu konuyla ilgili çalışmalarını yürütüyor. Daha da hızlanmamız gerektiğini söylüyoruz.

Sayın Erhan Usta...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, siz bugün bize hiç manşet vermeyeceksiniz. Bakın, gazeteciler bekliyor. Kaç paramız var diyoruz? Biz hep onu sorduk. Para nerede diyoruz, para nerede?

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Arkadaşlar...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan... Evet, konuşmasını tamamlamasını bekleyelim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yani kaç paramız var? Milletlin vekilleri bunu soruyor.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Net rezerv nedir?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Nette kaç paramız var?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Verdi ya, verdi ya.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, nette, nette yani swap harici net rezervde kaç paramız var?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – 91 milyar dolar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, konuşmayı tamamlamasını bekleyelim lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Milletlin vekilleri kaç paramız olduğunu bilmeli yani, milletimiz de bilmeli.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sunumu bir tamamlamasını bekleyelim lütfen.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Cevabını alamayacağımız belli oldu.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ama yok, manşet yok o zaman, gazeteciler boşuna bekliyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gazeteciler karar versin lütfen, biz onlar adına karar vermeyelim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ama biz de neti bilmek istiyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başkanım, devam edin lütfen.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Sayın Erhan Usta yapısal cari açıkla ilgili...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Nette kaç paramız var?

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Sayın Paylan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, sunumu aksatıyoruz, lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Biz alıştık Sayın Bakanım ile karşılıklı konuşmaya.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Burada manşet vermek üzere bulunmuyor Başkanımız, Meclisi bilgilendirmek üzere bulunuyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, hayır, öyle değil, estağfurullah, halkı bilgilendirmek için söylüyorum ama manşet bize de gerekli.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki.

Başkanım, devam edin siz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Çok önemli bir fırsat, eğer burayı değerlendirirlerse, manşet çıkarsa çok önemli olur.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Merak etmeyin arkadaşlar, bugün de Plan ve Bütçe Komisyonundan çok manşet çıktı zaten.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Kasada kaç para var Sayın Başkan?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar, lütfen dinleyelim.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Değerli arkadaşlar, yapısal cari açıkla ilgili Sayın Erhan Usta Bey’in bir sorusu olmuştu. Bu konuda arkadaşların bana verdiği teknik bilgiye göre “Bu konuda yapılan çalışmalarla son yıllarda yapısal cari açıkla ilgili bir miktar iyileşme olmakla birlikte üretimin ithal girdi bileşeni nedeniyle yapısal cari açığın millî gelire oranının yüzde 2’ler civarında olduğuna işaret ediyor.” diyorlar ama benim kontrol ettiğim bir çalışma değil, bakacağım ben de yani bu konudaki çalışmaları arkadaşların -dinlemiş olarak söyleyemiyorum bunu- kendilerinden alacağım. Bu konuda çeşitli uluslararası kuruluşlar, IMF dış denge ve değerlendirme raporlarında da yüzde 1,5 civarında bir oran ifade edildiğini yine arkadaşlar notlarıyla benle paylaşmışlar.

Erhan Usta Bey “Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının metinlerinde maliye politikasıyla uyuma değinilmesi önemlidir.” dediler, bu konuda maliye politikası senkronizasyonu konusunu da belirttiler. Biz Maliye Bakanlığıyla çok yakın bir çalışma sergiliyoruz. Özellikle enflasyon üzerinde etkiler oluşturabilecek birçok faktörle ilgili biz Hazine ve Maliye Bakanlığımıza maliye politikası tarafında atılması muhtemel adımlarla ilgili teknik bilgilendirilmelerimizi yapıyoruz. Hazine ve Maliye Bakanlığımız, Hükümetimiz bu konulardaki teknik değerlendirmeleri kendi değerlendirmeleri dâhilinde neticelendirerek adımları da atıyorlar. Bu anlamda da bugün atılan bir adım da görülmüş oldu.

ERHAN USTA (Samsun) – Orası muhakkak da Sayın Başkan, benim esas söylemek istediğim yani bunlar dokümanlarda yer alıyor ama bu konuda kamuoyunun bilgilendirilmesi ve sektörden beklentilerinizin şeffaf bir şekilde ortaya konması yoksa mutlaka Hükümetle çalışıyorsunuzdur.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Evet, evet, teşekkür ediyorum böyle bir soru sorduğunuz için de. Bu konuda tekrar etmek gerekirse para ve maliye politikalarının eş güdümünün önemine işaret etmek üzere 16 Aralık 2020 tarihinde açıkladığımız 2021 Yılı Para ve Kur Politikası

metninde deyer verdik ve bu metin içerisinde şu ifadeleri kullandık: “Enflasyonda kalıcı düşüşün sağlanabilmesi için maliye politikası duruşu ve para politikasıyla eşgüdümü büyük önem arz etmektedir. Bu çerçevede mali disiplinin kararlılıkla sürdürülmesi en önemli öncelikli önemini korumaktadır.”

ERHAN USTA (Samsun) – Sayın Başkan...

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Devam ediyoruz: “Maliye politikası, kamu harcamaları, yönetilen/yönlendirilen fiyat ve vergi ayarlamaları, gelirler politikası ve kamu borçlanma stratejisi olmak üzere enflasyonu temelde dört kanaldan etkilemektedir. Yönetilen/yönlendirilen fiyat ve vergi ayarlamaları ile gelirler politikasında geçmiş enflasyona endeksleme davranışının kırılması, enflasyon hedefleriyle uyumun gözetilmesi ve öngörülebilirliğin artırılması enflasyonla mücadelenin başarısı için anahtar bileşenlerdir.” Tabii, burada biz maliye politikası-para politikası uyumuna işaret ediyoruz. Maliye politikasının para politikası üzerindeki etkileşim alanlarını ortaya çıkarıyoruz ve burada hangi kanallarda Hükümet politikalarında etkileşim içinde olduğunu paylaşıyoruz. Aslında, bu açıdan bakıldığında da mali disiplinin sürdürülmesi başta olmak üzere kamuoyuyla maliye politikası bağlamında önemli bir iletişimi de kurmuş oluyoruz.

ERHAN USTA (Samsun) – “Sürdürülmesi” deyince sanki şu anda mali disiplin varmış gibi oluyor. Yüzde 6,1 toplam kamu açığı var, o anlamda söylüyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Karşılıklı diyaloga lütfen girmeyelim, sunumu tamamlayalım.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Doğru, mali disiplinin...

ERHAN USTA (Samsun) – Yani bu hâlde sürdürülmesi yeterli mi sizin için?

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Yok, yok, arkadaşlar, şöyle: Biliyorsunuz...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey, karşılıklı konuşmayalım.

ERHAN USTA (Samsun) – O değil Sayın Başkanım, aklıma bir şey geliyor...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama herkes bunu yapabilir, o zaman da sunumun düzeni bozulur.

ERHAN USTA (Samsun) – Herkes yapsın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – “Herkes yapsın.” olur mu?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sunumu dinleyelim lütfen.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Yani, biliyorsunuz, ekonomi politikaları içerisinde, para politikası, maliye politikası, ekonomi politikalarının diğer alanları arasında karşılıklı etkileşim vardır, senkronizasyon olması lazım, birbirini desteklemesi lazım. Bu anlamda mali disiplinin güçlendirilmesi çok önemlidir. Bakın, uzun vadede bakıldığında bütçe açıklarının yüzde 1 seviyesine düşürülmesi, önemli ölçüde faiz dışı fazla verilmesi, enflasyonla ilgili tek haneli enflasyonu gördüğümüz yıllarda çok önemli katkı vermişiz. Dolayısıyla bu anlamda ileriye dönük olmak üzere mali disiplinle ilgili, mali disiplinin kalitesiyle ilgili çalışmaların artırılmasında büyük yarar vardır diye görüyoruz, söylüyoruz ve bu konuda da Hazine ve Maliye Bakanlığının yapmış olduğu, yaptığı, hazırlıklarını yaptığı çalışmaları çok önemsiyoruz.

Yine, Sayın Usta; “Cari açık dengesi sıcak parayla finanse edilecek, bu konudaki riski nasıl görüyorsunuz?” Tabii, cari dengenin finans tarafında birçok kalem var, cari açığın finansmanında kullanılan. Portföy yatırımları da var, doğrudan sermaye yatırımları da var, borçlanma kalemi var, hazine kalemleri var. Burada esas olan cari açığın daha uzun vadeli, daha kalıcı sermaye akımlarıyla karşılanması. O açıdan kısa vadeli ve oynaklık taşıyabilecek kalemler üzerinden cari açığın finanse edilmesi, finansal sistemin üzerinde bir risktir. Dolayısıyla bizim bu anlamda atılacak adımlarla, atılan adımlarla cari açığın finansmanını hem sürdürülebilir kılacak hem de cari açığın finansmanının

kalitesini artıracak çalışmalara büyük önem vermemiz lazım. Gene, burada fiyat istikrarı; fiyat istikrarını sağlarsanız o takdirde cari açığın finansmanı da çok daha güçlü, çok daha sürdürülebilir olur. Onun için fiyat istikrarı birçok alanda sağladığı faydayı, bir ülkenin dış ödemeler dengesinin finansmanının sürdürülebilirliğini de kesinlikle kılıyor.

Yine, Sayın Usta “İkiz açıkla ilgili görüşlerinizi merak ediyorum, yapısal olarak bütçe bozulmasıyla ilgili görüşleriniz nedir?” diyor. Biliyorsunuz, Merkez Bankası enflasyon raporu dâhilinde de finansal istikrar raporu dâhilinde de kamu maliyesi gelişmelerini yakından izliyor. Bunun fiyat istikrarı üzerindeki etkileşimine dair de bu raporlar üzerinden kamuoyuyla bilgi paylaşımları yapıyor, değerlendirmelerini yapıyor. Gerek cari dengede yapısal dengenin -siz de sordunuz onu- sürdürülebilir olması, kırılmalık oluşturacak unsurların azaltılması son derece önemli. Diğer taraftan da bütçe disiplinin, mali disiplinin bir defalık gelirlerden ziyade kalıcı gelirlerle finanse edilmesi ve tasarruf yatırım dengesi içerisinde kamunun bu dengeye pozitif katkı vermesi son derece önemli. O açıdan gerek cari dengede gerekse bütçe dengesinde para politikaları hedefleriyle çelişecek gelişmeler tabii ki Merkez Bankası açısından Hükümetle yapmış olduğu etkili iletişim de gündeme getirdiği konular arasında yer almaktadır.

Sayın Kuşoğlu ve Sayın Usta, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının kâr zarar durumuna ilişkin bir soru sordular. Ben de arkadaşlara sordum, arkadaşlarımın bana söylediği, haklı olarak söyledikleri, doğru olduğuna inanıyorum, Merkez Bankası bir...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Kâr amaçlı kuruluş değildir.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Yok, öyle değil. Yani Merkez Bankasının kâr zarar tablosuna ilişkin paylaşım yaptığı ana doküman faaliyet raporu. Yani Durmuş Yılmaz Bey’in de olduğu dönemde, ondan önceki dönemlerde de Merkez Bankasının kâr zarar durumu hep faaliyet raporlarında paylaşılmış. En son yapılan Merkez Bankası Kanunu değişikliğinde de Genel Kurulun mart ayı içerisinde, yanılmıyorsa, olacağı söylenmiş. Dolayısıyla tabii ki Merkez Bankası iç dokümanlarında kâr zarar durumuna ilişkin bilgiler üretmektedir ama kâr zarar durumuna ilişkin nihai bilgi faaliyet raporunda paylaşılmaktadır. O faaliyet raporunu da inşallah Mart ayı içerisinde paylaşmış olacağız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ama Ocak ayında kâr transferi yapıyorsunuz.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL - Değerli arkadaşlar, her konu gündeme gelir, Merkez Bankası da o gündem çerçevesinde kararını verir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ocakta transfer yapacaktınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, böyle bir usul yok.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yok ama yanlış bir bilgi olabilir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onu daha sonra konuşun yani.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Bakanım, burada kanun çıkar. Ocak ayında transfer yaptılar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onu daha sonra konuşun yani.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL - Yok yok, arkadaşlar, şunu söylüyorum, yani Merkez Bankası... Yani siz avans kâr dağıtılıyor diyorsunuz. Avans kâr dağıtımı, doğru.

ERHAN USTA (Samsun) – Sorularımızın ismi zikrediliyor fakat cevap alamıyoruz. Yorumlarda bir sıkıntı yok fakat cevap alamıyoruz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ya, biz cevap alamıyoruz ki Sayın Başkan.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Yok arkadaşlar, çok net...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, cevapları beğenip beğenmeme hakkı size ait ama cevaplar veriliyor.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL - Sayın Yılmaz burada otursaydı aynen benim dediğimi derdi.

ERHAN USTA (Samsun) – Sayın Başkan, hiç olmazsa şu metinleri okuyun da metinleri bize verin, bir kısmında güzel şeyler var.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Yok, arkadaşlar, vereceğim zaten.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Başkan, ocak ayında transfer yaptık geçen yıl.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Nasıl?

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Ocak ayında kâr transferini yaptık.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Başkan...

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Arkadaşlar, kâr transferi değil, teknik olarak yanlış kullanmayım ama avans temettüyü o. Yani bir dakika, Türk Ticaret Kanunu’nda da olan bir müessese bu. Sizin bana sorduğunuz soru şu...

ERHAN USTA (Samsun) – Başkanım, bütçedeki 40 milyar lira çok spesifik yani.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yani böyle karşılıklı konuşursak olmaz yani.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Arkadaşlar, şunu söylemek... Bakın, şöyle...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, lütfen ama böyle bir usulle gidemeyiz. Karşılıklı, sonra onları aranızda konuşun ama şu anda...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Hayır hayır, benim anladığım şey şu: Sayın Başkan, ben sizin yerinizde otursaydım...

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Evet.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – ...şunu söyledim, derdim ki: Net rakamı hissedarlar genel kurulunda ortaya çıkar, onlar karar verirler ama şu anda o haftalık vaziyette kâr zarar hesabının metnini görebilirsiniz.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Ben de şöyle derim:

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Evet.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL - Sayın Yılmaz, ben sizin gibi düşünmüyorum. Ben hissedarlarıma sormadan hissedarlarımla kârını paylaşmam.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ediyorum.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Aramızdaki fark bu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Devam edelim lütfen.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Evet, devam ediyorum.

ERHAN USTA (Samsun) – Strateji Bütçe Başkanlığı o rakamı size...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Devam edelim.

Sayın Usta, ama bakın sürekli bir şekilde müdahale ediyorsunuz, yani böyle bir usulümüz yok. Bütün arkadaşlarımız aynı tarzda giderlerse burada bir kargaşa çıkar. Lütfen dinleyelim. Tatmin edebilir sizi cevaplar, etmeyebilir, o ayrı bir tartışma ama sunumu dinleyelim lütfen.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Sayın Milletvekilimiz Özdemir “1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu’nda kâr dağıtım konusunda yapılan değişikliğin kapsamı nedir?” diye bir soru sormuştu. Bankamız kârının yüzde 10’u ihtiyat akçesine ayrılacaktır. Düzenleme öncesi bu oran yüzde 20, ihtiyat artı yüzde 10 da fevkaladeydi. Bu değiştirilerek yüzde 10’a düşülmüş durumda. Ayrıca, son yıl kârından ayrılan ihtiyat akçesi hariç birikmiş ihtiyat akçeleri ise her yıl kâra katılarak dağıtılabilecektir. Yapılan düzenlemenin kapsamı bu. Tabii, bugün bununla ilgili arkadaşlar, teknik çalışmalar yürütüyoruz. Yani Merkez Bankasının ihtiyat akçesinin olması gereken seviyesi ne olmalıdır, ben de bu konuda çalışmalar yürütüyorum. Yani bu konuda Hükûmete mali danışmanlık görevim kapsamında birtakım teknik çalışmalarımın sonuçlarına bağlı görüşlerimi paylaşacağım. Dolayısıyla yedek akçe konusu...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, Sayın Ağbal, bir saati geçmiş durumdayız şu anda.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yedek akçeye yükselmek...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Biraz daha süratlendirebilirsek memnun olurum.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Peki.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ama daha sorulara cevap alamadık.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ya, tatmin olmayabilirsiniz. Biz sabaha kadar tatmin olmanızı bekleyemeyiz. Cevaplar veriliyor. Siz sorulara cevap... O sizin bileceğiniz bir iş ama bir saati aşkın bir süredir konuşuyor Başkan.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, tatmin olmak ayrı bir şey.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Saatlerce devam edemeyiz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ama Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sonradan bazı konuları da inceleme, tartışma, karşılıklı ziyaret etme imkânınız da her zaman var.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan konuşmasının büyük bölümünde görüşlerini anlattı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama böyle karşılıklı sizinle konuşursak burada bir kargaşa doğar. Bu düzeni sağlayamayız. Herkesin katkısıyla çok güzel, nitelikli bir tartışma oldu hakikaten. Şimdi, bunu bozmayalım lütfen.

Buyurun.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Evet, Sibel Özdemir Vekilimiz “Net hata ve noksanla ilgili detaylı bilgi verir misiniz?” şeklinde bir soru sordu. Ödemeler dengesi tablosuna göre net hata ve noksan kalemi 2018 yılında artı 10,7 milyar dolar ABD doları, 2019 yılında eksi 5,8 milyar ABD doları, 2020 yılı Ekim itibarıyla yıllıklandırılmış eksi 7,1 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Net hata noksanı neden olan faktörlere bakıldığında üç temel faktör etrafında özetlenebilir demistik, arkadaşımızın teknik açıklaması. Yurt dışı yerleşikleriyle yapılan tüm işlemler kullanılan veri kaynakları tarafından tamamen kapsanmamış olabilir. Yani bazı sermaye akımları mali kurumların hesapları dışında gelmiş gitmiş olabilir şeklinde anlıyorum ben.

Değerleme ve ölçme hatası, aynı işlem için gerekli borç ve alacak kaydının her biri için farklı veri kaynakları kullanılıyorsa veri kaynakları bu işlemi farklı değerlerle ölçebilir. Yani bir ölçüm hatası olabilir.

Üçüncüsü de kayıt zamanı hata ve noksanlığı. Burada da “Aynı işlem için farklı veri kaynaklarından elde edilen borç ve alacak kayıtları farklı dönemler için raporlanmış ve dolayısıyla farklı dönemler için kaydedilmiş olabilir.” diyorlar. Dolayısıyla kapsam, değerlendirme ve ölçme kayıt zamanı itibarıyla net

hata ve noksan kalemini oluşturuyor. Net hata ve noksan kalemi, aylık geçici nitelikteki verilerin zaman içinde kesinleşmesi, yeni verilerin gelmesi ve yöntemsel değişiklikler sebebiyle gncellenebilmekte ve yüzde 60-70 dolayında azalabilmektedir. Örneğin, Mart 2020’de TK tarafından ilk defa yayınlanmaya başlanan uluslararası hizmet ticareti istatistikleri kaynaklı olarak 2013-2019 yılları için net hata, noksan kalemi aşağı yönlü güncellenmiş; bunu da bilgi olarak vereyim.

Sayın Yılmaz sormuş “Altın üreticilerinden yurt içinde altın alımı var mı?” şeklinde. Senede yaklaşık 30-40 ton arası cevherden üretilen altınlar TL karşılığı satın alınabilmektedir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının n alım hakkı bulunmaktadır. Burada alınan altınlar BIST bünyesinde veya yurt dışında belirli oranlarda tutulmaktadır. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası altınları tamamen fiziksel olarak bulunmaktadır. ROM kapsamında bankalar BIST bünyesinde fiziksel olarak ROM yükümlülüklerini yerine getirebilmektedir.

Yine, Sayın Yılmaz...

DURMUş YILMAZ (Ankara) – Yani şu anda 40 küsur milyar dolar; 92 milyar rezerv söylediniz, bunun 40 küsur milyar dolarının altın olduğunu söylediniz.

MERKEZ BANKASI BAşKANI NACİ AğBAL - Yok, yok, şöyle : Bu, Türkiye’de üretilen miktarmış, ne kadar aldığını söylemiş olmadım.

DURMUş YILMAZ (Ankara) – Hayır, rezervinize aldınız ya, o altınların bir bölümü yurt içinde üretilen altınlardan aldığınız altınlar.

MERKEZ BANKASI BAşKANI NACİ AğBAL - Evet, evet, onu söylüyoruz.

DURMUş YILMAZ (Ankara) – Kaç ton orası, ne kadar altın aldınız?

MERKEZ BANKASI BAşKANI NACİ AğBAL – Onu da arkadaşlar hazırlasınlar; olur, tamam.

BÜLENT KUşOğLU (Ankara) – Toplamı hazırlarlarsa memnun oluruz Başkanım.

MERKEZ BANKASI BAşKANI NACİ AğBAL - Bir de döviz karşılığı altın alım imkânı da kullanılmaktadır. Döviz karşılığında standart altın alımına da başlanmıştış.

Sayın Yılmaz: “Finansal İstikrar Raporu’nun 46’ncı sayfasında TGA oranının yüzde 4,1’e gerilediğini raporladınız. Bu sonuç tamamıyla BDDK’nin almış olduğu kararlarla ilgili. Bankalarda batık oranı daha yüksek ve bankaların sermaye edinim ihtiyaı bulunmaktadır; siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?” Arkadaşlarımızın hazırladığı teknik notta; 2021 yılında gerek yüksek kredi büyümesi gerekse BDDK’nin salgın koşulları nedeniyle tahsili gecikmiş alacakları sınıflama sürelerini uzatması ve taksit ödemelerinin ötelenmesi nedeniyle TGA oranı yüzde 4 seviyesine kadar geriledi. Destekleyici düzenlemelerin 2021 yılı Haziran ayında sona ermesiyle 2021 yılında TGA oranlarının artış eğilimine gireceğini ancak çok yüksek düzeylere de çıkmayacağını düşünüyoruz. Bence, tabii, burada riskler var yani arkadaşlar, teknik nokta olarak çok yükseğe çıkmayacağını düşünüyoruz ama nereden baktığınıza bağlı olarak değişir. Burada yani finansal koşullardaki gelişmelere bağlı olarak, ekonominin konjonktürüne bağlı olarak, bankaların sermaye ve likidite yapılarına bağlı olarak, tabii, bu gelişme yakından takip edilmesi gereken...

DURMUş YILMAZ (Ankara) – şu yapılabilirdi: BDDK şu tarihli, şubatı, martta aldığı bu kararları almasaydı, dolayısıyla vade uzatımları vesaire olmasaydı buraya...

MERKEZ BANKASI BAşKANI NACİ AğBAL - Olur Sayın Yılmaz, arkadaşlarla konuşayım.

BAşKAN CEVDET YILMAZ – Ama rica ediyorum, karşılıklı konuşma yok; böyle yapmayalım.

MERKEZ BANKASI BAşKANI NACİ AğBAL - Yok, yok şöyle yapalım: Yani Sayın Yılmaz...

BAşKAN CEVDET YILMAZ - Onu başka ortamlarda yapın, başka ortamlarda yapın lütfen.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Yani burada niye oturuyoruz? Millet bizden ne bekliyor ya?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Zaten konuştunuz, söylediniz ama başka ortamlarda yapın lütfen.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL - Sayın Yılmaz’ın...

ERHAN USTA (Samsun) – Sizin bizim tarafımızda olmanız lazım Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama, bakın, o zaman da kargaşa çıkıyor, hiçbir şey anlaşılmıyor inanın.

ERHAN USTA (Samsun) – Hiçbir şey olmaz, bakın, nasıl güzel oluyor.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL - Sayın Başkanım, yani Sayın Yılmaz’ın önerisi önemli bir öneri. Müsaade ederlerse...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Eski bir Başkanımız, bir gün ziyaret etsin kurumu.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL - Siz bana diyorsunuz ki: “Raporda böyle yayınladınız, dikkatime getirdiniz, ilk defa dikkatime geldi.” Ben bunu önemsiyorum. BDDK’yle görüşelim, finansal istikrar raporlarında böyle bir raporlama yapılmasına... Öncelikle kaynak kuruluş, BDDK de uygun görürse koyarız, yani herhangi bir şekilde...

Söylüyorum size arkadaşlar, şeffaflıktan kimse korkmasın, veriden kimse korkmasın. Yani burada bir sorun yok, o açıdan bunu şey yapacağız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Para, kaç para Sayın Başkan?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, rica ediyorum...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Ama şeffaflıksa para kaç para? Biliyor musunuz kaç para var bankada?

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL - Sayın Yılmaz, yine, “Faiz artışlarının bankacılık, finansal sistem üzerindeki etkileri de analiz ediliyor mu?” diye sordu. Tabii, bunu BDDK, Merkez Bankası yakından izliyor. Tabii ki, biliyorsunuz Merkez Bankası bankaların sermaye yeterlik rasyoları, likidite yeterlik rasyoları ve başka birçok rasyolar üzerinde faiz, döviz, kredi riskleri...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Başkanım, bakın, regülasyondan doğan sermaye...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Yılmaz, rica ediyorum... Bakın, bir toplantıda bütün detayları tartışmamız mümkün değil. Anlıyorum, siz önemli görüyorsunuz ama bunları daha sonra farklı ortamlarda ele alabilirsiniz. Bir tek toplantının sınırları içinde her konuyu çok detaylandırmamız mümkün değil.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Net rezervi söyleyin, başka bir şey istemiyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Devam edelim lütfen Başkanım.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Sayın Cavit Arı Vekilimiz...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – İki tane var; net var, netin neti var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Yılmaz, lütfen...

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – ...“Birikmiş yedek akçelerin dağıtımı nasıl yapılmaktadır?” şeklinde bir soru sormuş. 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu’nda yapılan değişiklik çerçevesinde birikmiş ihtiyat akçelerinin tamamı 40,7 milyar TL 2019 yılı içerisinde hazineye aktarılmıştır. 1211 sayılı bankamızın kanununa eklenen geçici 12’nci madde gereğince 2018

yılı kârından ayrılan ihtiyat akçesinin tamamı 5,3 milyar TL, 2020 yılında Genel Kurulun kararına göre kâra katılarak dağıtılmıştır. Bu da 1211 sayılı bankamız kanununun 60'ıncı maddesi gereğince dağıtılmıştır.

Sayın Erhan Usta “Parasal sıkılaşma ekonomik büyüme üzerinde tahribat oluşturacak, bu konuda ne düşünüyorsunuz?” diye sordu. Yakın dönemde açıklanan veriler iktisadi faaliyetteki toparlamanın devam ettiğine işaret ediyor. Yani üçüncü çeyrekte gördüğümüz hızlı toparlanmanın etkileri...

ERHAN USTA (Samsun) – Uzun süreli.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Evet evet, yani şöyle: Ekonomide gerçekten büyük bir canlılık var. Yani evet. Neden? Çünkü bu ikinci çeyrek içerisinde yapılan kredi genişlemesi, parasal genişleme M3 para arzında ve kredi rasyolarında tabii, yüksek bir artış meydana getirdi. Türkiye ekonomisinde biliyorsunuz, kredi büyümesi ile büyüme arasındaki korelasyon çok güçlüdür. O açıdan burada aslında Sayın Vekilimiz Mustafa Kalaycı Bey ifade etti, yani o dönemde ekonominin hızlı bir şekilde toparlanması için ciddi bir kredi genişlemesi yapıldı.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Reel sektör borçluluğu da yine dünyaya göre iyi.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Tabii.

Dolayısıyla, o dönemdeki...

ERHAN USTA (Samsun) – Hızlı yükseliyor Sayın Kalaycı, hızlı yükseliyor. Önemli olan o. Dünyaya göre iyi olması önemli değil, füze gibi gidiyor. Yok dünyada böyle bir şey.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar, hakikaten, sunumun ahengini bozuyoruz. Lütfen, rica ediyorum...

ERHAN USTA (Samsun) – Yok, yok. Bozmuyoruz Sayın Başkanım.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkan, sunum bitti.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saat on beş dakika oldu aşağı yukarı. Biraz daha hızlanabilirsek memnun oluruz.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – O zaman şöyle yapalım: Bunu son olarak cevaplayayım, ondan sonraki bütün sorularla ilgili de hazırlıklar yapıp Sayın Başkana arz edeyim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Olur.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Parayı öğrenmeden bırakmayın, ne olur.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Parasal sıkılaşma konusu önemli.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, devam edelim Başkanım.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Yok, yok, şöyle: Çok önemli bir soru bu. Çok önemli bir soru aslında. Para politikasında alınan tedbirler kısa, orta ve uzun vadede ekonomi politikaları üzerinde ve ekonomi üzerinde hangi düzeyde bir etki meydana getiriyor? Bu tahribat mı meydana getirir, bir restorasyon mudur, aslında bir risklerin azaltılması ve ekonominin bir dengeye gelerek aslında orta ve uzun vadede daha yukarıda bir denge oluşturması mıdır? Bu ekonomi politikaları içerisinde çok tartışılan bir konu, bu konuyla ilgili çok sayıda makale, çalışmalar da vardır. O açıdan her ülkede, her uygulanan politikada bunun etkilerini tabii, ölçen çalışmalar var. Biz Merkez Bankası olarak şu andaki yaptığımız çalışmalarda, geçmişte de Durmuş Yılmaz Beylerin döneminde de aynıdır yani Merkez Bankası uyguladığı araçların hangi kanallardan ekonomi üzerindeki nasıl etkileri getireceğini dikkate alarak yapar, teknik çalışmalar da buna göre hazırlanıyor. Bizim bakış açımıza göre 2021'e girerken bir yukarı yönlü enflasyon riskiyle karşı karşıyayız. Ekonomide iç talep çok güçlü yani ikinci çeyrekte

oluşturulan talebin güçlendirilmesine dönük adımlar birkaç çeyreğe belki yayılacak etkiler meydana getirecek bir güce de sahip. Bu açıdan burada enflasyon üzerinde risk oluşturan iç talep gelişmelerinin sektörel düzeyde çok yakından izlenmesi lazım. Makro ihtiyati tedbirler bu anlamda daha etkili bir araç olma özelliğini taşıyor. Ama biliyorsunuz kısa vadeli faiz oranı aktarım mekanizması dediğimiz mekanizma üzerinden ekonominin bütün kanallarına nüfuz ediyor, ekonomideki karar alanlar üzerinde etkiye bulunuyor. Bu açıdan kısa vadeli faiz oranlarıyla ilgili yapılan düzenleme ekonomide oluşan iç talebin dengelenmesine, daha ılımlı bir çerçevede devam etmesine yarayacak. Dezenflasyonist diye... Daha doğrusu enflasyonist nitelikte sektörel iç talep gelişmeleriye hem kısa vadeli faiz oranları üzerinden hem de diğer makro ihtiyati tedbirler üzerinden alınacak tedbirlerle yönetilecek. Biliyorsunuz, TÜFE sepetinde gıdadan enerjiye, temel mallardan giyime kadar çok farklı sektörler var. Her sektörün dinamikleri çok farklı. Mesela, enerji sektörü aslında yakın zamana kadar enflasyon sepeti içerisinde enflasyonu aşağıda tutan bir faktördü ama son dönemde petrol fiyatlarında yukarı yönlü hareket enerjinin bu sefer o aşağı yönlü çekme etkisini azalttı, dolayısıyla önümüzdeki süreçte bir risk olarak duruyor. Mesela, giyim fiyatlarına yakından bakacak olursak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Son kez Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tabii, buyurun.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Giyim fiyatlarına bakıldığında da giyim enflasyonu neredeyse sıfıra yakın. Yani pandemi koşulları nedeniyle tüketici tercihleri arasında giyim, ayakkabı bir şekilde azaldı. Orada mesela bir dezenflasyonist süreç var ama diğer taraftan da şöyle düşünelim: Aşı uygulanmaya başlandı, olumlu gelişmeler var, herhâlde bekletilen bir talep alanı, dolayısıyla orada talep kanallı bir risk var. O talep kanalını, o riski görelim. Yine, bazı ürün gruplarında, bazı sektörlerde de maliyet kanallı baskıların olduğunu görüyoruz. Yani uluslararası gıda temel malları fiyatlarında bu pandemi etkisine bağlı olarak ülkelerin uyguladığı gerek ihracat yasakları gerek önden alım, stoklama davranışları belirli temel mallarda, gıda sektöründe ithalat fiyatlarını yukarıya çekti. Türkiye’de gıda sektöründe yem, gübre, mısır, arpa gibi birçok ürün uluslararası fiyatlara çok duyarlı, dolayısıyla buradaki riskler de duruyor. Bu açıdan, bizim bir taraftan bu riskleri yönetecek bir politika çerçevesinde kararlılıkla yürütmemiz gerekiyor, diğer taraftan da ekonominin potansiyeline uygun bir büyüme çerçevesinde gelişimini sağlayacak şekilde iç talebi tetikleyen unsurları da bu çerçeveye uyumlu düzeylere getirme ihtiyacı var. Bu açıdan burada para politikası, maliye politikası eş güdüm içerisinde bir taraftan ekonomik istikrar diğer taraftan fiyat istikrarı temeli çerçevesinde davranacak.

Değerli arkadaşlar, bugünkü sunumumda sizlerin -bunu bir ilk sunum olarak görün- sunumun geneline ilişkin yapmış olduğunuz öneriler çok kıymetli. Bence Merkez Bankası Kanunu’nda öngörüldüğü şekliyle sunumu Merkez Bankasının faaliyetlerini kapsayacak şekilde genişletmemiz lazım. Yani, burada geleneksel olarak daha çok iktisadi faaliyet ve enflasyon görünümüne dair bir sunum çerçevesi var ama Merkez Bankası aslında faaliyetleri itibarıyla kanun bakımından bakıldığında bundan çok daha geniş, kapsamlı işler yapıyor. İşte, biraz önce konuştuk, kripto paralarla ilgili, ödeme sistemleriyle ilgili, yeni inovatif teknolojilerle ilgili işler yapıyor. Yine, banknot basımına ilişkin işler yapıyor, bankacılık sektörüne ilişkin işler yapıyor. Yani, sizden aldığımız bu talimat çerçevesinde bir sonraki sunumda Merkez Bankasının bütün faaliyetlerini yani döviz ve TL likidite yönetimine ilişkin konular da dâhil olmak üzere çok daha kapsamlı bir sunuş getirmeyi istiyoruz. Bu konudaki hassasiyetiniz çok doğru bir hassasiyet. Bu konuya özel bir önem arz ediyorum.

Diğer taraftan, bugün toplantıda gündeme gelen Merkez Bankası bazı spesifik verilerle ilgili de çalışma yapıyor. O çalışmalardaki gördüklerim, o çalışmalardaki -efendime söyleyeyim- ortaya çıkan bilgiler, o çalışmalardaki ortaya çıkan rakamlar neyse o çalışmalar çerçevesinde tabii ki Merkez Bankası Kanunu çerçevesinde bunu raporlanması gereken kamu otoritelerine de raporlayacağım. O çerçevede bu konuyla ilgili de kamuoyunun beklentileri karşılanmış olacaktır diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, Değerli Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Böylece gündemimizde yer alan...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Başkan, bir dakika...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hayırdır?

Tamamladık arkadaşlar, bakın...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Son söz vekilindir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben de milletvekiliyim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Siz tarafsız bir Başkansınız. Bu sunumları bu şekilde yapacaksak... Biz bunları zaten geçen gün gazetecilerle konuşmuştuk. Aynılarını duyduk.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Gelecek sene çok daha kapsamlı getireceğim. Bu ilk oldu yani kusura bakmayın. Ben bana söylenene...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, paylaşabileceği ölçüde paylaştı Başkanımız, görüşlerini ifade etti. Ayrıca daha kapsamlı bir çalışma yapıp yine geleceğini de ifade etti.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bir çağrı yapalım yani bu konuda. Nasıl? Biz de önerilerimizi söyleyelim. Tamam, “Çiçeği burnunda Başkan” dediniz. Yani biz de önerimizi söyleyelim kayda geçirelim Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun, söyleyin önerinizi.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye... Sayın Yılmaz, çok kısa lütfen, rica ediyorum.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Konuşmanızın 1’inci bölümünde yani sorulara cevap vermek üzere bu kâğıtlara bakmadan önce yaptığımız konuşma son derece Ortodoks, ayağı yere basan ve her merkez bankacının altına imza atabileceği, geleceğe yönelik ve umut veren bir konuşma.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Ve inanarak yaptım bu konuşmayı.

ERHAN USTA (Samsun) – Somuta gelince...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Fakat, somut olaylara gelince verdiğiniz cevaplar tam bir hayal kırıklığı. Orada verdiğiniz güveni pekiştirebilmeniz için bizim sorduğumuz bu sorulara açık, net, şeffaf, kamuoyunu tatmin edici cevap vermezseniz bu gayretleriniz boşa gider onu söyleyeyim.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Yılmaz, siz de mesaj verin “Çok güveniyoruz, çok güzel.” deyin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın Paylan, siz de hemen kısaca lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, Sayın Paylan’a söz verdim.

Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, “şeffaflık” dediniz ancak en temel bir soru var bütün milletvekillerinin ve bütün vatandaşlarımızın merak ettiği. Yani bir işletmede biliyorsunuz şu sorulur: “Ya, kasada kaç para var arkadaş?” diye oradaki muhasebeye sorulur, öyle değil mi? Biz tema olarak size bunu sorduk, buna cevap alamadık Sayın Başkan.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Cevap vereceğim, merak etmeyin.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – “Cevap vereceğim.” diyorsunuz ama burada milletin vekillerine bunu vermeliydiniz.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Burada değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, eleştirinizi dile getirdiniz Sayın Paylan, teşekkür ediyorum.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Gelecek sunumlarda...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Keşke bu sunumu bir ay sonra yapsaydık o zaman verseydiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar, gelecek yıl da sunumları olacak merak etmeyin.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Şu anda cevap vermeye hazır değilken niye sunum yaptınız Sayın Başkan?

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Siz istediniz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Biz istiyoruz ama cevaplarımızı alamadık.

Bir de “acı reçete” konusunda, Sayın Başkan, bir çağrı daha yapıyorum bakın. Bunu lütfen dikkate alın. Amerikan Merkez Bankası da Avrupa Merkez Bankası da Japon Merkez Bankası da acı ilacı yüzde 1’e içirdiler. Vatandaşlara helikopterle para verdiler. Bu anlamda çağrımdır, bu konuda sosyal bir devletin bir kurumu olduğunu lütfen unutmayın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama yine aynı. Söylediniz bunları Sayın Paylan, lütfen. Bunları söylediniz, ilave bir düşünce ifade etmiyorsunuz, bunu söylediniz. Ben gayet net dinledim, söylediniz.

Teşekkür ederiz.

Sayın Kuşoğlu, buyurun lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım -ya da Başkanım diyeyim- Sayın Durmuş Yılmaz’ın söylediği gibi başlangıçta çok güzel açıklamalar yaptınız ama ondan sonra verdiğiniz cevaplar maalesef tatmin edici olmadı. Şunu söyleyeyim: Merkez Bankasının bugünkü konumu yarısının İstanbul’da yarısının Ankara’da olması, böyle bölük pörçük, memnuniyetsiz bir personelle başarılı olmanız da mümkün değil. Çok önemli bir görev yapıyorsunuz, çok önemli bir koordinasyon göreviniz var bir taraftan da. Morali bozuk, sıkıntılı, İstanbul’a zorla gönderilen personelle bu işi de yapamazsınız. Ama onun haricinde miktar olarak altın rezervlerini, bankalar ile sizin Merkez Bankasının miktar olarak soruyordum, cevap vermediniz ama bir de bu Swap şu bu, bunları da öğrenmek isteriz tabii ki.

Neyse fazla zorlamak da istemiyorum sizi.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Sadece şunu söyleyeyim...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Başkanım, ben de bir şey söyleyeyim, sonra size bir söz vereyim.

Burada, tabii, her konunun detayına yeterince giremedik belki. Sonraki sunumlarımız da olacak elbette ama bunun dışında da yazılı cevap diye bir usul yok ama bilgi notları iletirseniz biz arkadaşlarımızla paylaşırız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Niye yok Sayın Başkan?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Benim sorduğum kadarıyla öyle bir usul yok ama bilgi notları iletirseniz paylaşırız.

Buyurun.

MERKEZ BANKASI BAŞKANI NACİ AĞBAL – Değerli Başkanım, bütün notları, bütün konuşmaları tekrar gözden geçireceğiz ve size, Başkanlığımıza uygun bilgi notlarıyla sizin gündeme getirdiğiniz konuları paylaşacağız.

Sayın Kuşoğlu’nun gündeme getirdiği konu da çalışmalarım içerisinde. Yani personelin taşınmayla ilgili gündeme getirdiği konular var. Hani siz dediniz diye diyorum: Yeni başlayan bir Merkez Bankası Başkanı olarak şu, dünkü Para Politikası Kurulu dâhil olmak üzere büyük ölçüde çalışmalarımızı genel para politikası konularına yönlendirdik. Açıkçası bu dönemde idaredeki, içerideki konulara çok giremedik. Ama bu sürede bana da Sayın Kuşoğlu’nun söylediği konular intikal etti. Yine, sizin bilgi babında söylediğiniz birtakım konular var.

Bana şu konuda müsaade edin: Yani bir konu gündemdeyse ve hassas bir konuyla benim o konuyu kendim kurum içerisinde çalışmam lazım, anlamam lazım, bilmem lazım. Bunları bildikten sonra paylaşılmayacak hiçbir şey yok. Tamam mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz’ın, Varlık Fonu Genel Müdürüyle görüştüğüne ve uygun bir vakitte Komisyona detaylı bir sunum yapılacağına ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sizler buradayken Komisyonumuza bir bilgi daha vereyim. Varlık Fonu’muzun da sunum yapması gerekiyor biliyorsunuz. Varlık Fonu Genel Müdürüyle dün görüşme gerçekleştirdim, geldi, sağ olsun, çok detaylı da bir bilgi verdi. Bir planlama yaptık. En kısa sürede bu denetim raporlarını bekliyoruz. Pandemiden dolayı süreçte bir uzama var ama en kısa sürede sizlere de uygun olacak -grup koordinatörleriyle de istişare ederiz- uygun bir vakitte Varlık Fonu’muz da gelip Komisyonumuzda detaylı bir sunum gerçekleştirecek. Onu da ifade etmiş olayım.

Çok teşekkür ediyorum.

Gerçekten çok nitelikli bir tartışma oldu. Herkes her konuyu, her fikri beğenmeyebilir, eksikler olabilir her zaman ama süreç içerisinde bunlar da tamamlanacaktır diye inanıyorum.

Değerli Başkana ve bütün ekibine, bürokratlarımıza da çok teşekkür ediyorum.

Herkese hayırlı akşamlar diliyorum

Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.43